

Верховний
Суд

Огляд
судової практики
Касаційного цивільного суду
у складі Верховного Суду

щодо розгляду скарг на рішення, дії
або бездіяльність приватного/державного
виконавця чи іншої посадової особи державної
виконавчої служби під час виконання судових
рішень у цивільних справах

Зміст

1. Засоби юридичного захисту сторін виконавчого провадження під час проведення виконавчих дій (судовий контроль)	11
1.1. Невиконання судового рішення впродовж тривалого часу є порушенням права на справедливий судовий розгляд	11
1.2. Завданням цивільного судочинства є саме ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. У порядку судового контролю за виконанням судових рішень такий захист можливий за умови, що права, свободи чи інтереси сторони виконавчого провадження порушені, а скаржник використовує цивільне судочинство для такого захисту. По суті ініціювання справи щодо судового контролю за виконанням судових рішень не для захисту прав та інтересів є недопустимим	12
1.3. Належним доказом вжиття усіх передбачених Законом України «Про виконавче провадження» заходів з примусового виконання рішення суду, що свідчить про повноту виконавчих дій, є повне виконання рішення суду. Невиконання рішення суду, яке набрало законної сили, свідчить про неповноту виконавчих дій, що є недопустимим з огляду на положення статті 129-1 Конституції України щодо обов'язковості судових рішень	14
2. Суб'єктний склад сторін у справах щодо оскарження рішення, дії або бездіяльності державного/приватного виконавця	15
2.1. Чинне процесуальне законодавство не передбачає права громадської організації без статусу юридичної особи бути представником у справах щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльності органів державної виконавчої служби	15
2.2. Приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень, за якими боржником є держава	17
3. Питання, що виникають під час відкриття виконавчого провадження	18
3.1. Факт порушення державним виконавцем порядку надсилання сторонам виконавчого провадження копій процесуальних документів сам по собі не є достатньою підставою, з якою законодавець пов'язує скасування постанови про відкриття виконавчого провадження, проте ненаправлення виконавцем в установленому законом порядку постанови про відкриття виконавчого провадження може бути підставою для визнання неправомірними таких дій (бездіяльності) державного виконавця	18
3.2. Відсутність у виконавчому документі окремих відомостей про особу боржника не є безумовною підставою для повернення виконавчих документів без прийняття до виконання	20

- 3.3.** Державний виконавець повинен не лише направити боржнику копію постанови про відкриття виконавчого провадження, а й пересвідчитись в отриманні боржником цього документа 22
- 3.4.** Приватний виконавець може прийняти до виконання виконавчі документи за місцезнаходженням банку, в якому боржник має рахунок 23
- 4. Справи, пов'язані із заміною сторони у виконавчому провадженні** 24
- 4.1.** Відповідно до статті 23 Закону України «Про іпотеку» до нового власника іпотечного майна переходять всі права та обов'язки іпотекодавця за іпотечним договором, у тому обсязі й на тих умовах, на яких вони належали іпотекодавцю на момент укладення договору про відчуження іпотечного майна, зокрема права й обов'язки боржника у виконавчому провадженні з примусового виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки, що є підставою для заміни боржника у виконавчому провадженні 24
- 4.2.** Поділ подружжям іпотечного майна після звернення стягнення на таке майно не виключає заміну боржника (залучення іншого з подружжя, частка якого була виділена за рішенням суду) у виконавчому провадженні з виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки 26
- 4.3.** Встановлення обставин, за яких правочин про фактичний перехід прав та обов'язків сторони виконавчого провадження до іншої особи може бути визнаний недійсним, не входить у межі дослідження суду під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження, тому відповідні обставини не можуть бути підставою для відмови у здійсненні заміни сторони процесу правонаступником 27
- 4.4.** Під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження – юридичної особи суду необхідно враховувати, що ЦК України не визначає момент переходу прав та обов'язків від юридичної особи, яка припиняється шляхом приєднання. Такий момент не може пов'язуватися із внесенням запису до державного реєстру про припинення юридичної особи, яка приєднується. При реорганізації шляхом приєднання немає значення, чи вказано в передавальному акті про правонаступництво щодо певного майна, прав чи обов'язків. Внаслідок приєднання правонаступником є лише одна особа і будь-який розподіл прав та обов'язків при такому виді реорганізації неможливий 29
- 4.5.** Для заміни сторони у виконавчому провадженні на підставі частини п'ятої статті 15 Закону України «Про виконавче провадження» та статті 442 ЦПК України вибуття кредитора у спірних правовідносинах має відбутися саме на стадії виконавчого провадження. Якщо кредитор у спірних правовідносинах вибув до моменту ухвалення рішення суду по суті спору, то суд відмовляє

у задоволенні заяви про заміну сторони у виконавчому провадженні	31
4.6. Законодавство не передбачає видачу нового виконавчого листа із зазначенням стягувача відповідно до ухвали суду про заміну сторони виконавчого провадження, оскільки виконавчий лист видається із зазначенням сторін, вказаних у самому судовому рішенні	32
5. Справи, пов'язані з визначенням вартості та оцінкою майна у виконавчому провадженні	33
5.1. Якщо державний виконавець здійснив всі необхідні заходи, спрямовані на виконання рішення суду, досягнення згоди між боржником та стягувачем щодо вартості арештованого майна не є підставою для оскарження постанови про призначення суб'єкта оціночної діяльності та проведення оцінки вартості земельної ділянки	33
5.2. Якщо строк чинності звіту про оцінку майна закінчився після передачі об'єкта нерухомості на реалізацію, повторна оцінка такого майна не проводиться і його вартість, яка визначена у звіті, є дійсною на період реалізації арештованого майна	35
5.3. Визначення вартості майна боржника є процесуальною дією виконавця (незалежно від того, яка конкретно особа – сам виконавець чи залучений ним суб'єкт оціночної діяльності, здійснювала відповідні дії) щодо примусового виконання на підставі виконавчих документів. Тому оскаржити оцінку майна можливо в порядку оскарження рішень та дій виконавців	37
5.4. Відкладення виконавчих дій є правом державного виконавця, а підставою для такого відкладення є наявність обставин, що перешкоджають провадженню виконавчих дій	39
6. Справи, пов'язані з визначенням строків у виконавчому провадженні	40
6.1. Триваюче правопорушення передбачає перебування у стані безперервного тривалого невчинення особою певних дій (бездіяльності), у зв'язку із чим неправомірна бездіяльність може бути оскаржена упродовж усього часу її перебігу	40
6.2. Виконавчий документ, виданий до набрання чинності Законом України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження», пред'являється до виконання у строки, встановлені Прикінцевими та перехідними положеннями цього Закону	42
6.3. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання у зв'язку з його пред'явленням до виконання перебіг строку починається заново з наступного дня після його повернення (отримання стягувачем постанови про відмову у відкритті виконавчого провадження). Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується	43

- 6.4.** При вирішенні питання про видачу дубліката виконавчого листа судам необхідно перевіряти обставини переривання строку пред'явлення його до виконання та обставини надсилання стягувачу виконавчих документів 45
- 6.5.** Якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката цього документа, який втрачений, вважається поданою у межах встановленого для пред'явлення його до виконання строку. Натомість, коли строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання сплив і суд його не поновив, то за результатами розгляду заяви про видачу дубліката втраченого виконавчого документа суд відмовляє у задоволенні цієї заяви 46
- 7. Справи, пов'язані з поверненням виконавчого документа та закінченням виконавчого провадження** 48
- 7.1.** Якщо документ про примусове виконання рішення містить усі необхідні реквізити, передбачені законом для примусового виконання рішення, неправильно вказана назва такого документа не є підставою для повернення документів без прийняття 48
- 7.2.** Виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання, якщо він підлягає виконанню органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, а не органами державної виконавчої служби чи приватними виконавцями 50
- 7.3.** Накладення на боржника штрафу та звернення державного виконавця до правоохоронних органів із поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності є лише заходами з метою притягнення до відповідальності боржника за невиконання виконавчого документа і не свідчить про те, що державний виконавець вжив усіх можливих дій з виконання рішення суду, що є підставою для винесення постанови про закінчення виконавчого провадження 51
- 7.4.** Дід має право на особисте спілкування з онукою, а той із батьків, з ким проживає дитина, не має права перешкоджати йому спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини. Саме збалансування наведених вище прав і гарантій має бути основою для належного виконання рішення суду про участь у спілкуванні дитини з дідом 54
- 8. Справи щодо оскарження до суду заходів забезпечення скарги на дії державного/приватного виконавця** 56
- 8.1.** Відсутність даних про стан арештованого майна на час його реалізації, а також наявність заборони відчуження майна не є

підставою для визнання неправомірними дій державного виконавця в частині підписання заявки на реалізацію арештованого майна	56
8.2. Дії приватного виконавця щодо виконання судового рішення шляхом накладення арештів, які прямо не передбачені розділом VIII Закону України «Про виконавче провадження», та без дотримання порядку зміни способу виконання рішення суду є втручанням у право боржника на розпорядження своїм майном	57
8.3. Наявність протягом тривалого часу нескасованого арешту на майно боржника, за умови відсутності виконавчого провадження та майнових претензій з боку стягувача, а також за відсутності будь-яких відомостей стосовно рішення про стягнення виконавчого збору, є невиправданим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном	58
9. Питання, що виникають у межах зведеного виконавчого провадження	61
9.1. Задоволення вимог кредиторів одного боржника має здійснюватися відповідно до черговості задоволення вимог стягувачів, встановлених законом, тому державний виконавець зобов'язаний об'єднувати вимоги кількох кредиторів одного боржника у межах зведеного виконавчого провадження. При цьому виконавчі дії щодо виконання судових рішень у межах зведеного виконавчого провадження повинні вчинятися державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження	61
9.2. Поширення на приватних виконавців дії правила щодо передачі всіх виконавчих проваджень виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження щодо боржника, призведе до створення для державних виконавців більш сприятливих умов діяльності, що є неприйнятним з огляду на мету реформи системи примусового виконання рішень – дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців. Передача виконавчого документа чи виконавчого провадження від приватного виконавця до іншого приватного чи державного виконавця може здійснюватися лише за заявою чи згодою стягувача	63
10. Окремі питання, що виникають під час застосування Закону України «Про виконавче провадження»	64
10.1. Суд вправі звернути стягнення на майно, яке не зареєстровано в установленому законом порядку за боржником	64
10.2. Дії державного виконавця у виконавчому провадженні, які не стосуються правил проведення електронних торгів, мають самостійний спосіб оскарження і не можуть бути підставою для визнання електронних торгів недійсними	65

- 10.3.** Одночасне зазначення в судовому рішенні про витребування майна та зобов'язання передати його власнику не свідчить про те, що воно має немайновий характер. Виконання такого рішення передбачає вчинення приватним виконавцем дій щодо вилучення майна у боржника та передачу його стягувачу, а не обмежується лише діями виконавця щодо перевірки виконання рішення боржником 67
- 10.4.** Розмір усіх відрахувань із заробітної плати та інших доходів боржника не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати. Однак таке обмеження розміру не поширюється на відрахування із заробітної плати у разі стягнення аліментів на неповнолітніх дітей та у такому випадку не може перевищувати 70 відсотків 68
- 10.5.** Аліменти, одержані на дитину, є власністю того з батьків, на ім'я кого вони виплачуються, або власністю дитини, однак ці грошові кошти мають цільове призначення виключно в інтересах дитини, тому на них не може бути звернено стягнення 70
- 10.6.** У разі скасування судового наказу, на підставі якого було відкрито виконавче провадження, не виникає заборгованість зі сплати аліментів, а отже, не має підстав для вчинення державним виконавцем розрахунку такої заборгованості і подальшого спрямування розрахунку на вимогу стягувача 72
- 10.7.** Спір про визнання незаконними розрахунків державного виконавця щодо заборгованості за аліментами може розглядатись у порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця під час виконання судових рішень у цивільних справах 73
- 10.8.** Під час вирішення питання про стягнення аліментів державний виконавець має враховувати отриманий боржником (платником аліментів) дохід від використання належних йому земельних ділянок, який збільшує його майно, навіть за відсутності реєстрації права власності на них у державному реєстрі речових прав або іншого права користування (оренди) ними 74
- 10.9.** Виконуючи судове рішення про стягнення на користь працівника середнього заробітку за час вимушеного прогулу та моральної шкоди, завданої порушенням трудових прав, роботодавець як податковий агент обґрунтовано утримує із присудженої суми відповідні податки і збори, оскільки суд, задовольняючи позовні вимоги працівника, визначає суму без утримання податків й інших обов'язкових платежів 77
- 11. Застосування норм процесуального права у справах, пов'язаних із виконанням судових рішень 78**
- 11.1.** Вимога про скасування постанови державного виконавця щодо проведення виконавчих дій є неналежним способом захисту порушених прав боржника у виконавчому провадженні, оскільки законодавцем визначено спеціальний порядок оскарження рішень, дій

та бездіяльності державних виконавців під час виконання судових рішень	78
11.2. Звернення до суду приватного/державного виконавця із поданням про звернення стягнення на майно боржника у тому самому провадженні щодо того ж самого об'єкта нерухомого майна, проте з інших правових підстав та з додаванням нових доказів, є належним способом захисту та підлягає розгляду без відкриття нового провадження у справі	80
11.3. Розгляд заяви про видачу виконавчого листа за рішенням суду у справі, за якою фактично втрачене судове провадження, є неможливим до відновлення такого провадження у порядку, визначеному ЦПК України	81
11.4. Ініціювання питання про визначення частки боржника для створення переваг одного кредитора перед іншим у процедурі виконавчого провадження є недопустимим. При цьому у разі ініціювання цього питання судові рішення стосується прав та/або інтересів кредитора	82
11.5. Норма частини другої статті 183 ЦПК України поширюється виключно на заяви (клопотання, заперечення), подані до суду без дотримання вимог частин першої або другої цієї статті, і не регулює порядок подання скарги на бездіяльність (дії) державного виконавця	84
11.6. Дія норми частини п'ятої статті 142 ЦПК України щодо компенсації судових витрат у разі закриття провадження поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку з розглядом скарг на дії, рішення, бездіяльність виконавця	86
11.7. Після завершення судового процесу право на укладення мирової угоди може бути реалізовано лише у процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження. При цьому суб'єктами, які уповноважені звертатися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, є державні або приватні виконавці, на виконанні в яких перебуває відповідне виконавче провадження	87
11.8. Зупинення виконання рішення суду першої інстанції, яке підлягає примусовому виконанню, у разі поновлення судом строку на його апеляційне оскарження або прийняття до розгляду апеляційної скарги на таке рішення є виключною компетенцією виконавця	88
11.9. Не допускається забезпечення позову шляхом зупинення виконання судових рішень, що набрали законної сили	90
11.10. Боржник під час примусового виконання судового рішення не може пред'являти позов про зняття арешту з майна, оскільки має право на оскарження дій державного виконавця в порядку, передбаченому розділом VII ЦПК України. Якщо суд помилково прийняв позов до розгляду, під час судового розгляду він має закрити	

провадження у справі з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 255 ЦПК України	92
11.11. Скарга на дії, бездіяльність та рішення державного (приватного) виконавця, пов'язані з реалізацією майна на електронних торгах, має розглядатися в порядку позовного провадження, а не у порядку судового контролю за виконанням судових рішень	93
11.12. Суд не наділений повноваженнями вирішувати питання щодо вжиття таких заходів, як забезпечення скарги на дії, рішення виконавця шляхом зупинення реалізації майна, оскільки вирішення питання про зупинення вчинення виконавчих дій належить виключно до компетенції виконавця. При цьому в касаційному порядку підлягає оскарженню ухвала суду першої інстанції, після її перегляду в апеляційному порядку, та судові рішення апеляційного суду, якими вирішено питання щодо забезпечення скарги на дії державного/приватного виконавців, якщо таке клопотання розглянуто судами по суті як забезпечення позову	95
11.13. Вимоги осіб щодо належності їм майна, на яке накладено арешт, вирішуються відповідно до правил судової юрисдикції шляхом пред'явлення ними позову до боржника та особи, в інтересах якої накладено арешт, про визнання права власності на це майно і зняття з нього арешту. У такому ж порядку розглядаються вимоги осіб, які не є власниками майна, але володіють ним на законних підставах. Орган державної виконавчої служби у відповідних випадках може бути залученим судом до участі у справі як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору	97
11.14. У порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи не можуть бути розглянуті апеляційні скарги на ухвали суду щодо вирішення питання про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та видачу дубліката виконавчого документа	98
11.15. Ухвала суду як про задоволення, так і про відмову у задоволенні подання державного чи приватного виконавця про обмеження у праві виїзду за кордон може бути оскаржена в апеляційному порядку	100
11.16. Зарахування зустрічних вимог можливе на будь-якій стадії процесу, зокрема і на стадії виконання судового рішення	101
11.17. Ухвала про відмову у затвердженні мирової угоди, яка укладена на стадії виконання судового рішення, може бути оскаржена в апеляційному порядку	102
11.18. Позивачі у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, звільняються від сплати судового збору на стадії здійснення судового контролю за виконанням судових рішень	104

- 11.19. Дії державного виконавця щодо виконання виконавчого документа, виданого на виконання задоволеного в межах кримінального провадження цивільного позову, підлягають оскарженню в порядку цивільного судочинства 105
- 11.20. Заява про заміну сторони стягувача у виконавчому листі, виданому на виконання вироку суду у частині вирішення цивільного позову, розглядається у порядку кримінального судочинства 106

1. Засоби юридичного захисту сторін виконавчого провадження під час проведення виконавчих дій (судовий контроль)

1.1. Невиконання судового рішення впродовж тривалого часу є порушенням права на справедливий судовий розгляд

19 вересня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою на бездіяльність державного виконавця Рожнятівського районного ВДВС Головного територіального управління юстиції.

Звертаючись до суду зі скаргою на бездіяльність ВДВС Головного територіального управління юстиції, стягувач зазначав, що державний виконавець не виконував рішення суду, ухваленого в 2006 році, на підставі якого видано виконавчий лист про стягнення з відповідача на користь позивача заборгованості за договором позики та моральної шкоди. Вчинені виконавчі дії є недостатніми та неповними.

Задовольняючи скаргу на бездіяльність державного виконавця під час виконання рішення суду про стягнення заборгованості за договором позики та моральної шкоди, суд першої інстанції виходив із того, що державний виконавець не надав доказів стосовно вчинення всіх передбачених законом дій щодо примусового виконання рішення суду, яке не виконується більше десяти років, що є порушенням статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Апеляційний суд скасував ухвалу суду першої інстанції та відмовив у задоволенні скарги. Судове рішення апеляційного суду мотивовано тим, що матеріали виконавчого провадження свідчать про вжиття державним виконавцем усіх передбачених заходів щодо примусового виконання рішення суду.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду та залишив у силі ухвалу суду першої інстанції з огляду на таке.

Виконання судового рішення – сфера регулювання статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, оскільки виконання судових рішень у цивільних справах є складовою права на справедливий суд та однією з процесуальних гарантій доступу до суду (рішення Європейського суду з прав людини від 29 червня 2004 року у справі «Войтенко проти України», в якому ЄСПЛ зазначав, що неможливість для заявника домогтися виконання судового рішення, винесеного на його користь, становить втручання у право на мирне володіння майном, що викладене у першому реченні пункту 1 статті 1 Протоколу № 1).

Верховний Суд також звернув увагу на те, що державний виконавець був повідомлений про розгляд справи, брав участь у судовому засіданні, тому мав можливість подати докази про вжиття достатніх, ефективних заходів для

своєчасного примусового виконання виконавчого документа, проте таких доказів до суду першої інстанції не подав.

У зв'язку з тривалим невиконанням рішення суду через неправомірну бездіяльність державного виконавця та недоведеністю ним здійснення ефективних заходів, спрямованих на результат, Касаційний цивільний суд дійшов висновку про наявність підстав для залишення без змін ухвали суду першої інстанції про задоволення скарги стягувача та зобов'язання державного виконавця невідкладно провести виконавчі дії відповідно до вимог Закону України «Про виконавче провадження» з примусового виконання виконавчого листа, виданого в 2006 році.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 вересня 2018 року у справі № 350/1325/17-ц (провадження № 61-35462св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76614795>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 23 грудня 2019 року у справі № 752/4100/17 (провадження № 61-20325св18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86607348>

1.2. Завданням цивільного судочинства є саме ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. У порядку судового контролю за виконанням судових рішень такий захист можливий за умови, що права, свободи чи інтереси сторони виконавчого провадження порушені, а скаржник використовує цивільне судочинство для такого захисту. По суті ініціювання справи щодо судового контролю за виконанням судових рішень не для захисту прав та інтересів є недопустимим

22 квітня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою Комунального підприємства «Жилкомсервіс» (далі – КП «Жилкомсервіс») на рішення, дії та бездіяльність державного виконавця Міжрайонного відділу державної виконавчої служби по Основ'янському та Слобідському районах м. Харкова Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі – ВДВС по Основ'янському та Слобідському районах м. Харкова).

Суд установив, що державний виконавець ВДВС по Основ'янському та Слобідському районах м. Харкова виніс постанову про відкриття виконавчого провадження № 57097910 з примусового виконання виконавчого листа про стягнення з КП «Жилкомсервіс» на користь ОСОБА_1 боргу, виконавчого збору, а також постанову про арешт коштів КП «Жилкомсервіс». Юридичною адресою розташування КП «Жилкомсервіс» є м. Харків, вул. Конторська, 35, що територіально належить до Новобоварського району, а не Комінтернівського району м. Харкова. На виконанні у Міжрайонному відділі державної виконавчої служби по Холодногірському та Новобоварському районах м. Харкова перебуває провадження № 56192542, яке було відкрите раніше дати винесення

державним виконавцем ВДВС по Основ'янському та Слобідському районах м. Харкова постанови про відкриття виконавчого провадження № 57097910. КП «Жилкомсервіс» є боржником у виконавчому провадженні № 57097910 та звернулося до суду зі скаргою, оскільки вважало, що державний виконавець відкрив виконавче провадження не за місцем його виконання та не за підвідомчістю, тому постановою державного виконавця про відкриття виконавчого провадження № 57097910, як і інші постанови, що винесені у зазначеному виконавчому провадженні, є незаконними та підлягають скасуванню.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, задовольнив скаргу КП «Жилкомсервіс» частково, зазначивши, що державний виконавець порушив порядок відкриття виконавчого провадження та в подальшому не передав його до компетентного ВДВС, що свідчить про протиправність інших рішень та дій державного виконавця щодо такого виконання рішення на чужій території.

Верховний Суд скасував судові рішення, відмовив у задоволенні скарги з огляду на таке.

Відповідно до частини першої статті 2 ЦПК України завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Згідно з частиною першою статті 447 ЦПК України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права чи свободи.

Тлумачення цих норм дозволяє дійти висновку про те, що завданням цивільного судочинства є саме ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. У порядку судового контролю за виконанням судових рішень такий захист можливий за умови, що права, свободи чи інтереси сторони виконавчого провадження порушені, а скаржник використовує цивільне судочинство для такого захисту. По суті ініціювання справи щодо судового контролю за виконанням судових рішень не для захисту прав та інтересів є недопустимим.

Суди першої та апеляційної інстанцій, задовольняючи частково скаргу КП «Жилкомсервіс», не встановили та не зазначили, за захистом якого саме права чи інтересу звернулося підприємство до суду, на підставі яких доказів та норм матеріального права зроблено висновок, що виконання судового рішення у справі про стягнення з КП «Жилкомсервіс» на користь ОСОБА_1 боргу, яке набрало законної сили, не за визначеним місцем його виконання та іншим

органом державної виконавчої служби порушує права КП «Жилкомсервіс» як боржника у зазначеному виконавчому провадженні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 квітня 2020 року у справі № 641/7824/18 (провадження № 61-10355св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88909528>

1.3. Належним доказом вжиття усіх передбачених Законом України «Про виконавче провадження» заходів з примусового виконання рішення суду, що свідчить про повноту виконавчих дій, є повне виконання рішення суду. Невиконання рішення суду, яке набрало законної сили, свідчить про неповноту виконавчих дій, що є недопустимим з огляду на положення статті 129-1 Конституції України щодо обов'язковості судових рішень

20 січня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на бездіяльність державного виконавця державної виконавчої служби. Скаргу ОСОБА_1 мотивовано тим, що рішенням суду задоволено її позов щодо усунення перешкод у користуванні житловим будинком з надвірними будівлями шляхом вселення її до будинку, проте державний виконавець не здійснив заходи щодо примусового виконання рішення суду.

Суд першої інстанції, з ухвалою якого погодився й апеляційний суд, визнав неправомірною постанову державного виконавця про повернення виконавчого документа стягувачу, скасувавши її, водночас відмовив у задоволенні вимоги про визнання бездіяльності державного виконавця неправомірною. При цьому суди виходили із того, що державний виконавець не повідомив ОСОБА_1 про проведення виконавчих дій, а стягувач, оскаржуючи дії державного виконавця, не зазначила, яка саме бездіяльність є неправомірною та про усунення яких порушень йде мова.

Верховний Суд не погодився з такими висновками судів з огляду на таке.

Статтею 18 Закону України «Про виконавче провадження» на державного виконавця покладено обов'язок вживати передбачених цим законом заходів примусового виконання рішень, неупереджено, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Суд установив, що на виконання рішення суду в частині зобов'язання ОСОБА_2 не чинити ОСОБА_1 перешкод у користуванні житловим будинком з надвірними будівлями шляхом вселення заявника до житлового будинку державний виконавець відкрив виконавче провадження.

Оскільки боржник самостійно не виконував рішень суду, а державний виконавець не вчиняв усіх необхідних виконавчих дій протягом двох років (до повернення виконавчого документа), суди першої та апеляційної інстанцій дійшли помилкових висновків про те, що державний виконавець під час

вчинення виконавчих дій не допустив порушень, викладених у частинах першій, четвертій статті 63 Закону України «Про виконавче провадження».

Належним доказом вжиття усіх передбачених Законом заходів з примусового виконання рішення суду, що свідчить про повноту виконавчих дій, є повне виконання рішення суду. Невиконання рішення суду, яке набрало законної сили, свідчить про неповноту виконавчих дій, що є недопустимим з огляду на положення статті 129-1 Конституції України щодо обов'язковості судових рішень.

Оскільки примусове виконання рішень в Україні покладається на державну виконавчу службу, яка зобов'язана вживати передбачених Законом України «Про виконавче провадження» заходів щодо примусового виконання рішень, державний виконавець діяв із порушенням вказаного Закону, при цьому прийняв неправомірне рішення про повернення виконавчого листа.

Постановою Верховного Суду від 20 січня 2021 року ухвалу Дергачівського районного суду Харківської області від 20 березня 2018 року та постанову Апеляційного суду Харківської області від 17 травня 2018 року в частині відмови в задоволенні скарги ОСОБА_1 про визнання бездіяльності державного виконавця державної виконавчої служби неправомірною, зобов'язання усунути порушення та невідкладно вжити заходи примусового виконання рішення суду скасовано; визнано таку бездіяльність старшого державного виконавця неправомірною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2021 року у справі № 619/562/18 (провадження № 61-39095св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94489872>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 11 вересня 2019 року у справі № 2-15/2003 (провадження № 61-13346св19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84343836>

2. Суб'єктний склад сторін у справах щодо оскарження рішення, дії або бездіяльності державного/приватного виконавця

2.1. Чинне процесуальне законодавство не передбачає права громадської організації без статусу юридичної особи бути представником у справах щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльності органів державної виконавчої служби

12 червня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою Громадської організації «Дніпропетровська незалежна правозахисна громадська організація» в інтересах члена організації ОСОБА_1 на дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (далі – ВДВС).

Звертаючись до суду зі скаргою, заявник зазначав, що до ВДВС направлено виконавчий лист з виконання рішення суду про стягнення з Державної казначейської служби України на користь ОСОБА_1 моральної шкоди, проте державний виконавець повернув виконавчий лист без виконання у зв'язку з порушенням порядку подання та правил підвідомчості.

Задовольняючи частково скаргу, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що повернення виконавчого документа порушує право ОСОБА_1 як стягувача на задоволення його вимог, пов'язаних з виконанням виконавчого листа. Бездіяльність відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України фактично призводить до тривалого невиконання судового рішення, що порушує передбачений статтею 18 ЦПК України принцип обов'язковості судових рішень та права ОСОБА_1.

Верховний Суд скасував ухвали судів першої та апеляційної інстанцій, залишив без розгляду скаргу Громадської організації «Дніпропетровська незалежна правозахисна громадська організація» з огляду на таке.

Права громадської організації на звернення до суду в інтересах своїх членів чи інших осіб Закон України «Про громадські об'єднання» не деталізує. Тому такі права реалізуються відповідно до положень інших законів.

Сторони можуть реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників. Особиста участь фізичної особи у виконавчому провадженні не позбавляє її права мати представника, крім випадку, коли боржник згідно з рішенням зобов'язаний вчинити певні дії особисто (частина перша статті 16 Закону України «Про виконавче провадження»).

ЦПК України не передбачає права громадської організації без статусу юридичної особи бути представником у суді, оскільки таке право належить лише адвокату, законному представникові. Ці вимоги законодавства щодо представництва у цивільному процесі є чіткими та передбачуваними для позивача і Громадської організації «Дніпропетровська незалежна правозахисна громадська організація».

Суд постановляє ухвалу про залишення позову без розгляду, якщо його подала особа, яка не має цивільної процесуальної дієздатності; якщо від імені заінтересованої особи його подала особа, яка не має повноважень на ведення справи (пункти 1 і 2 частини першої статті 257 ЦПК України). Такий процесуальний наслідок суд застосовує, якщо про вказані обставини стало відомо після відкриття провадження у справі.

Суди не виконали зазначені вимоги процесуального закону щодо Громадської організації «Дніпропетровська незалежна правозахисна громадська організація» яка не може бути представником позивача у суді, зокрема і на стадії судового контролю за виконанням судових рішень

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 червня 2019 року у справі № 1199/7250/17 (провадження № 61-6225св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82499368>

2.2. Приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень, за якими боржником є держава

14 лютого 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув апеляційні скарги приватного виконавця виконавчого округу м. Києва та Товариства з обмеженою відповідальністю «Приватофис» (далі – ТОВ «Приватофис») на ухвалу апеляційного суду у справі за скаргою Публічного акціонерного товариства «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» (далі – ПАТ «Промінвестбанк») на дії та рішення приватного виконавця виконавчого округу м. Києва.

Суд установив, що ухвалою апеляційного суду задоволено заяву ОСОБА_1, ТОВ «Приватофис» та ще 17 товариств про вжиття заходів забезпечення позову у справі про визнання і надання дозволу на виконання рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерландів) у справі про стягнення грошових сум з боржника – Російської Федерації в особі Міністерства юстиції, в якості компенсації за нерухоме майно. Цією ухвалою суду, зокрема, заборонено ПАТ «Промінвестбанк» здійснювати будь-які дії, спрямовані на відчуження належного йому на праві власності майна. Постановою приватного виконавця відкрито виконавче провадження з примусового виконання ухвали апеляційного суду. Стягувачем у постанові про відкриття виконавчого провадження приватним виконавцем зазначено ТОВ «Приватофис», а боржником – ПАТ «Промінвестбанк». Постановою приватного виконавця накладено арешт на майно, що належить ПАТ «Промінвестбанк».

Апеляційний суд визнав неправомірною та скасував постанову приватного виконавця про арешт майна боржника у виконавчому провадженні та зобов'язав приватного виконавця усунути порушення шляхом повернення стягувачу виконавчого документа.

Верховний Суд залишив без змін ухвалу апеляційного суду з огляду на таке.

У частинах першій, третій статті 431 ЦПК України передбачено, що виконання судового рішення здійснюється на підставі виконавчого листа, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції. Виконавчий лист, судовий наказ, а у випадках, встановлених цим Кодексом, – ухвала суду є виконавчими документами. Виконавчий лист, судовий наказ, ухвала мають відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом.

Пункт 3 частини першої статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» встановив, що у виконавчому документі, зокрема, зазначаються повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я, за наявності,

по батькові (для фізичних осіб) стягувача та боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або адреса місця проживання чи перебування (для фізичних осіб), дата народження боржника – фізичної особи. Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення (частина друга статті 15 Закону України «Про виконавче провадження»).

В ухвалі апеляційного суду, яка була прийнята приватним виконавцем до примусового виконання, боржником зазначено Російську Федерацію в особі Міністерства юстиції.

Згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» у разі, якщо рішення ухвалено на користь кількох позивачів або проти кількох відповідачів, а також якщо належить передати майно, що перебуває в кількох місцях, чи резолютивною частиною рішення передбачено вчинення кількох дій, у виконавчому документі зазначаються один боржник та один стягувач, а також визначається, в якій частині необхідно виконати таке рішення, або зазначається, що обов'язок чи право стягнення є солідарним. Це свідчить про те, що приватний виконавець безпідставно у виконавчому провадженні визначила боржником ПАТ «Промінвестбанк».

У пункті 2 частини другої статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що приватний виконавець здійснює примусове виконання рішень, передбачених статтею 3 цього Закону, крім рішень, за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків, та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету.

Оскільки у виконавчому документі боржником визначено державу Російську Федерацію в особі Міністерства юстиції, то у приватного виконавця не було підстав для здійснення примусового виконання ухвали апеляційного суду. Таким чином, самостійно змінивши боржника у виконавчому провадженні, приватний виконавець вийшов за межі своїх повноважень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 лютого 2019 року у справі № 796/165/18 (провадження № 61-476ав19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80622470>

3. Питання, що виникають під час відкриття виконавчого провадження

3.1. Факт порушення державним виконавцем порядку надсилання сторонам виконавчого провадження копій процесуальних документів сам по собі не є достатньою підставою, з якою законодавець пов'язує скасування постанови про відкриття виконавчого провадження, проте ненаправлення виконавцем в установленому законом порядку постанови про відкриття

виконавчого провадження може бути підставою для визнання неправомірними таких дій (бездіяльності) державного виконавця

24 лютого 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на бездіяльність державного виконавця.

Суд установив, що рішенням суду розірвано шлюб між ОСОБА_1 і ОСОБА_2 та присуджено стягувати з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 аліменти на доньку.

Постановою державного виконавця відкрито виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа, виданого на підставі цього рішення суду. Із супровідним листом копія постанови про відкриття виконавчого провадження направлялася за зареєстрованим місцем проживання боржника ОСОБА_1, проте жодного підтвердження направлення цієї постанови або її вручення боржнику засобами поштового зв'язку матеріали виконавчого провадження не містять.

Ухвалою місцевого суду, залишеною без змін постановою апеляційного суду, в задоволенні скарги ОСОБА_1 відмовлено, оскільки постанова про відкриття виконавчого провадження та дії державного виконавця відповідали вимогам Закону України «Про виконавче провадження».

Верховний Суд скасував ухвали судів першої та апеляційної інстанцій, ухвалив рішення про задоволення скарги з огляду на таке.

Згідно з частиною першою статті 31 Закону України «Про виконавче провадження» копії постанов державного виконавця та інші документи виконавчого провадження, які державний виконавець зобов'язаний довести до відома сторін та інших учасників виконавчого провадження, надсилаються адресатам із супровідними листами простою кореспонденцією, крім постанов про відкриття виконавчого провадження або відмову у відкритті виконавчого провадження, про повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до статті 47 цього Закону, що надсилаються рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Боржник вважається повідомленим про відкриття виконавчого провадження, якщо йому надіслано постанову про відкриття виконавчого провадження за адресою, зазначеною у виконавчому документі. Тому боржник має бути належним чином повідомлений про відкриття виконавчого провадження, а державний виконавець повинен не лише направити боржнику копію постанови про відкриття виконавчого провадження, а й встановити факт отримання ним копії цієї постанови, якою встановлено строк для добровільного виконання рішення суду.

Разом із цим факт порушення державним виконавцем порядку надсилання сторонам виконавчого провадження копій процесуальних документів сам по собі не є достатньою підставою, з якою законодавець пов'язує скасування постанови про відкриття виконавчого провадження, проте ненаправлення виконавцем в установленому законом порядку постанови про

відкриття виконавчого провадження може бути підставою для визнання неправомірними таких дій (бездіяльності) державного виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2021 року у справі № 756/9582/14-ц (провадження № 61-7463св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213216>

3.2. Відсутність у виконавчому документі окремих відомостей про особу боржника не є безумовною підставою для повернення виконавчих документів без прийняття до виконання

29 квітня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця Другого відділу Державної виконавчої служби у м. Хмельницькому Центрально-Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (далі – Другий відділ ДВС у м. Хмельницькому) про повернення виконавчих документів без прийняття до виконання та зобов'язання відкрити виконавче провадження.

Суд установив, що рішенням суду ОСОБА_1 виділено в натурі з майна, що є у спільній частковій власності, приміщення житлового будинку та припинено право спільної часткової власності ОСОБА_1 на цей будинок. На це рішення, зокрема, в частині розподілу судових витрат видано виконавчі листи, які подані до виконавчої служби. Проте державний виконавець надіслав стягувачу повідомлення про повернення виконавчих листів без прийняття до виконання, оскільки у цих виконавчих листах не зазначено дату народження боржника та його реєстраційний номер облікової картки платника податків.

Ухвалою суду першої інстанції, залишеною без змін постановою апеляційного суду, скаргу задоволено частково, визнано неправомірними дії державного виконавця Другого відділу ДВС у м. Хмельницькому із повернення стягувачу ОСОБА_1 без прийняття до виконання виконавчих листів та зобов'язано Другий відділ ДВС у м. Хмельницькому вирішити питання про прийняття до виконання виконавчих листів, виданих судом першої інстанції.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Відповідно до вимог частини першої статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» у виконавчому документі зазначаються: назва і дата видачі документа, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові та посада посадової особи, яка його видала; дата прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ; повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я та, за наявності, по батькові (для фізичних осіб) стягувача та боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або адреса місця проживання чи перебування (для фізичних осіб), дата народження боржника – фізичної особи; ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань стягувача та боржника (для юридичних осіб – за наявності); реєстраційний

номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті) боржника (для фізичних осіб – платників податків); резолютивна частина рішення, що передбачає заходи примусового виконання рішень; дата набрання рішенням законної сили (крім рішень, що підлягають негайному виконанню); строк пред'явлення рішення до виконання.

У виконавчому документі можуть зазначатися інші дані (якщо вони відомі суду чи іншому органу (посадовій особі), що видав виконавчий документ), які ідентифікують стягувача та боржника чи можуть сприяти примусовому виконанню рішення, зокрема місце роботи боржника – фізичної особи, місцезнаходження майна боржника, реквізити рахунків стягувача і боржника, номери їх засобів зв'язку та адреси електронної пошти.

Згідно з пунктом 3 частини третьої статті 18 Закону України «Про виконавче провадження» виконавцю під час здійснення виконавчого провадження надано право з метою захисту інтересів стягувача одержувати безоплатно від державних органів, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, посадових осіб, сторін та інших учасників виконавчого провадження необхідні для проведення виконавчих дій пояснення, довідки та іншу інформацію, в тому числі конфіденційну.

Водночас відсутність у виконавчому документі відомостей про дату народження боржника та ідентифікаційного номера не є підставою для повернення державним виконавцем виконавчого документа без прийняття до виконання.

Задовольняючи частково скаргу ОСОБА_1, суд першої інстанції, з висновками якого погодився суд апеляційної інстанції, обґрунтовано виходив із того, що відсутність у виконавчих листах окремих відомостей про особу боржника не є безумовною підставою для повернення виконавчих документів, та дійшов правильного висновку, що дії державного виконавця Другого відділу ДВС у м. Хмельницькому щодо винесення повідомлення про повернення виконавчих документів стягувачу без прийняття до виконання у зв'язку із відсутністю у них відомостей про дату народження боржника та ідентифікаційний номер порушують права стягувача та є такими, що не відповідають вимогам закону.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 квітня 2021 року у справі № 686/3941/19 (провадження № 61-13029св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96669073>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 27 грудня 2018 року у справі № 469/1357/16-ц (провадження № 61-32698 св18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979800>

3.3. Державний виконавець повинен не лише направити боржнику копію постанови про відкриття виконавчого провадження, а й пересвідчитись в отриманні боржником цього документа

31 липня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою Акціонерного товариства Комерційний банк «Приватбанк» (далі – АТ КБ «Приватбанк») на дії державного виконавця Київського відділу державної виконавчої служби м. Полтава (далі – ВДВС). Скаргу мотивовано тим, що на адресу банку надійшла постанова про накладення штрафу в зв'язку з невиконанням у наданий державним виконавцем строк рішення місцевого суду про зобов'язання ПАТ КБ «Приватбанк» повернути кошти на користь ОСОБА_1. Проте ПАТ КБ «Приватбанк» не отримував постанову про відкриття виконавчого провадження, а сама постанова про накладення штрафу не відповідає вимогам Закону України «Про виконавче провадження».

Ухвалою місцевого суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, у задоволенні скарги відмовлено.

Верховний Суд скасував ухвали судів першої та апеляційної інстанцій, ухвалив нове рішення, яким визнав неправомірними дії державного виконавця ВДВС щодо винесення постанови про накладення штрафу на Полтавське ГРУ ПАТ КБ «Приватбанк» у межах виконавчого провадження та скасував її з огляду на таке.

Згідно із частиною першою статті 31 Закону України «Про виконавче провадження» копії постанов державного виконавця та інші документи виконавчого провадження, що державний виконавець зобов'язаний довести до відома сторін та інших учасників виконавчого провадження, надсилаються адресатам із супровідними листами простою кореспонденцією, крім постанов про відкриття виконавчого провадження або відмову у відкритті виконавчого провадження, про повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до статті 47 цього Закону, що надсилаються рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Боржник вважається повідомленим про відкриття виконавчого провадження, якщо йому надіслано постанову про відкриття виконавчого провадження за адресою, зазначеною у виконавчому документі.

Якщо боржник самостійно не виконав рішення суду без поважних причин, державний виконавець накладає на боржника штраф відповідно до статті 89 цього Закону і не пізніше п'яти робочих днів з дня його накладення повторно перевіряє стан виконання рішення. Сплив строку, наданого для добровільного виконання рішення суду, сам по собі не є достатньою підставою, з якою законодавець пов'язує накладення штрафу на боржника.

Боржник повинен бути належним чином повідомлений про відкриття виконавчого провадження. Підставою для накладення штрафу є невиконання

без поважних причин у встановлений державним виконавцем строк рішення суду.

Таким чином, державний виконавець повинен не лише направити боржнику копію постанови про відкриття виконавчого провадження, а й встановити факт отримання боржником копії цієї постанови, якою встановлено строк для добровільного виконання рішення суду. У разі з'ясування факту недержання боржником копії постанови про відкриття виконавчого провадження державний виконавець не вправі накладати штраф на боржника за невиконання рішення у визначений у постанові про відкриття виконавчого провадження строк.

Суди дійшли помилкових висновків про те, що закон надає право державному виконавцю накладати штраф у разі невиконання у добровільному порядку рішення суду у строк, визначений у постанові про відкриття виконавчого провадження, якщо боржник не отримував копію цієї постанови.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 липня 2019 року у справі № 554/13475/15-ц (провадження № 61-25124св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83482473>

3.4. Приватний виконавець може прийняти до виконання виконавчі документи за місцезнаходженням банку, в якому боржник має рахунок

03 лютого 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії приватного виконавця виконавчого округу м. Києва.

Суд установив, що приватний виконавець здійснює примусове виконання судових рішень у виконавчому окрузі м. Києва. Постановою приватного виконавця відкрито виконавче провадження на підставі виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Кредобанк» заборгованості за кредитним договором. АТ КБ «ПриватБанк» повідомило приватного виконавця про те, що на кошти ОСОБА_1 накладено арешт і на рахунках недостатньо коштів для виконання постанови.

Ухвалою суду першої інстанції визнано неправомірною та скасовано постанову про відкриття виконавчого провадження у зв'язку з тим, що приватним виконавцем усупереч чинного законодавства України прийнято до виконання виконавчий документ з порушенням правил територіальної діяльності приватних виконавців за наявності у нього достовірної інформації про місце проживання та перебування боржника в іншому виконавчому окрузі.

Постановою апеляційного суду ухвала місцевого суду скасована, у задоволенні скарги ОСОБА_1 відмовлено у зв'язку з тим, що приватний виконавець відкрив виконавче провадження з дотриманням статті 24 Закону України «Про виконавче провадження», враховуючи, що ОСОБА_1 має відкритий рахунок у АТ КБ «ПриватБанк» за місцем реєстрації у м. Києві.

Верховний Суд погодився із таким висновком апеляційного суду з огляду на таке.

Виконавчі дії у виконавчих провадженнях, відкритих приватним виконавцем у виконавчому окрузі, можуть вчинятися ним на всій території України.

Норми Закону України «Про виконавче провадження» визначають вимоги (критерії) до місця відкриття приватним виконавцем виконавчого провадження.

Приватний виконавець приймає до виконання виконавчі документи за місцем проживання, перебування боржника – фізичної особи, за місцезнаходженням боржника – юридичної особи або за місцезнаходженням майна боржника.

Відповідно до частини сьомої статті 26 Закону України «Про виконавче провадження» у разі, якщо в заяві стягувача зазначено рахунки боржника у банках, інших фінансових установах, виконавець негайно після відкриття виконавчого провадження накладає арешт на кошти боржника.

Наявність у ОСОБА_1 банківського рахунку (зокрема розрахункового рахунку) передбачає наявність у боржника майнових прав на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, та, відповідно, майна.

Верховний Суд погодився з висновками апеляційного суду про те, що приватний виконавець, з урахуванням наявності коштів боржника на рахунку в АТ КБ «ПриватБанк», правомірно виніс постанову про відкриття виконавчого провадження за місцем знаходження майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 лютого 2021 року у справі № 569/14542/19 (провадження № 61-3152св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94737745>

4. Справи, пов'язані із заміною сторони у виконавчому провадженні

4.1. Відповідно до статті 23 Закону України «Про іпотеку» до нового власника іпотечного майна переходять всі права та обов'язки іпотекодавця за іпотечним договором, у тому обсязі й на тих умовах, на яких вони належали іпотекодавцю на момент укладення договору про відчуження іпотечного майна, зокрема права й обов'язки боржника у виконавчому провадженні з примусового виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки, що є підставою для заміни боржника у виконавчому провадженні

01 березня 2021 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою приватного виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області про заміну сторони виконавчого провадження.

Суд установив, що у приватного виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області на виконанні перебувало виконавче провадження щодо звернення стягнення на предмет іпотеки – квартиру, де боржником був

ОСОБА_2, який подарував цю квартиру ОСОБА_1. Під час проведення виконавчих дій ОСОБА_2 помер.

Місцевий суд, з яким погодився й апеляційний суд, змінив сторону боржника з ОСОБА_2 на його правонаступника ОСОБА_1.

Верховний Суд залишив без змін рішення судів першої та апеляційної інстанцій з огляду на таке.

За змістом статті 23 Закону України «Про іпотеку» на особу, до якої перейшло право власності на майно, обтяжене іпотекою, навіть у випадках, коли до її відома не було доведено інформації про обтяження майна іпотекою, переходять всі права та обов'язки іпотекодавця.

Отже, у разі вибуття заставного майна з власності іпотекодавця законодавством встановлено механізм захисту прав іпотекодержателя шляхом перенесення всіх прав та обов'язків іпотекодавця на особу, до якої перейшло право власності на майно.

Підставою для заміни сторони виконавчого провадження, тобто процесуального правонаступництва на стадії виконання рішення суду, є правонаступництво у матеріальних правовідносинах, унаслідок якого відбувається вибуття сторони зі спірних або встановлених судом правовідносин і перехід до іншої особи прав і обов'язків вибулої сторони в цих правовідносинах.

Таким чином, під час вирішення питання про заміну сторони у виконавчому провадженні необхідно встановити факт вибуття сторони виконавчого провадження та переходу до особи матеріальних прав і обов'язків вибулої сторони.

Процесуальне правонаступництво у виконавчому провадженні – це заміна на будь-якій стадії виконавчого провадження стягувача або боржника іншою особою у зв'язку з її вибуттям, тобто підставою заміни кредитора внаслідок правонаступництва є настання певних обставин, які мають юридичне значення і в результаті яких виникають цивільні права та обов'язки, або пряма вказівка акта цивільного законодавства, що не залежить від умов та порядку здійснення виконавчого провадження органами і посадовими особами.

Під час вирішення питання про заміну сторони у виконавчому провадженні суд перевіряє наявність правонаступництва у матеріальних відносинах.

У справі, що переглядалася, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли обґрунтованих висновків про те, що на підставі договору дарування відповідно до статті 23 Закону України «Про іпотеку» до нового власника іпотечного майна ОСОБА_1 перейшли всі права та обов'язки іпотекодавця за іпотечним договором у тому обсязі й на тих умовах, на яких вони належали ОСОБА_2 на момент укладення цього договору, зокрема права й обов'язки боржника у виконавчому провадженні з примусового виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки, що є підставою для заміни боржника у виконавчому провадженні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 березня 2021 року у справі № 201/16014/13-ц (провадження № 61-9098сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95532944>

4.2. Поділ подружжям іпотечного майна після звернення стягнення на таке майно не виключає заміну боржника (залучення іншого з подружжя, частка якого була виділена за рішенням суду) у виконавчому провадженні з виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки

26 травня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою приватного виконавця виконавчого округу Київської області про заміну у виконавчому провадженні сторони (боржника) з виконання рішення суду.

Суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, задовольнив заяву приватного виконавця про заміну сторони у виконавчому провадженні (боржника), оскільки магазин і земельну ділянку, на які в судовому порядку звернено стягнення через невиконання умов договорів кредиту й іпотеки, суд згодом поділив між боржником і його дружиною як майно подружжя, по 1/2 його частині. При його поділі до дружини разом із правом власності на частину предмета іпотеки перейшли всі права і обов'язки іпотекодавця.

Верховний Суд залишив без змін рішення судів першої та апеляційної інстанцій з огляду на таке.

Процесуальний закон і закон, який регулює підстави, порядок та спосіб виконання судових рішень, не обмежують можливість заміни сторони виконавчого провадження залежно від загальних умов та порядку (стадій) здійснення виконавчого провадження, наприклад, у зв'язку з ухваленням державним виконавцем рішення про початок примусового виконання рішення суду на підставі виконавчого документа.

Згідно зі статтею 55 ЦПК України у разі, зокрема, заміни кредитора чи боржника у зобов'язанні суд залучає до участі у справі правонаступника відповідної сторони на будь-якій стадії цивільного процесу. Усі дії, вчинені в цивільному процесі до вступу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язковими для особи, яку він замінив.

Заміна сторони її правонаступником можлива також на стадії виконавчого провадження (стаття 442 ЦПК України, стаття 15 Закону України «Про виконавче провадження»).

У статті 23 Закону України «Про іпотеку» передбачено, що у разі переходу права власності на предмет іпотеки від іпотекодавця до іншої особи, у тому числі в порядку правонаступництва, іпотека є дійсною для набувача відповідного нерухомого майна, навіть у тому випадку, якщо до його відома не доведена інформація про обтяження майна іпотекою.

Особа, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки, набуває статус іпотекодавця і має всі його права й несе всі його обов'язки за іпотечним договором в обсязі та на умовах, що існували до набуття ним права власності на предмет іпотеки.

Особливістю справи, що переглядалася, є те, що первісний боржник не вибуває з виконавчого провадження повністю, тому правонаступництво ґрунтується на частковій зміні суб'єктного складу учасників зобов'язання, коли попередній боржник існує одночасно з новим, але наслідками ухвалення рішення суду про визнання за відповідачем права власності на 1/2 частку у майні, що перебуває в іпотеці, є застосування інституту правонаступництва як базового цивілістичного інституту з відповідними правовими наслідками та особливостями виконавчого провадження, передбаченими Законом України «Про виконавче провадження».

Верховний Суд зазначав, що відсутність у чинному законодавстві України норми, яка прямо визначає правові наслідки поділу спільного сумісного майна подружжя для цілей матеріального іпотечного правовідношення та, відповідно, процесуального правовідношення, не має створювати перешкоди для захисту інтересів добросовісного кредитора/іпотекодержателя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 травня 2021 року у справі № 381/979/15-ц (провадження № 61-16117св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97285796>

4.3. Встановлення обставин, за яких правочин про фактичний перехід прав та обов'язків сторони виконавчого провадження до іншої особи може бути визнаний недійсним, не входить у межі дослідження суду під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження, тому відповідні обставини не можуть бути підставою для відмови у здійсненні заміни сторони процесу правонаступником

04 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою ОСОБА_1 про заміну сторони стягувача у виконавчому провадженні.

Заяву мотивовано тим, що місцевий суд у справі № 761/29343/16-ц стягнув з ОСОБА_2 на користь Публічного акціонерного товариства «Авант-Банк» (далі – ПАТ «Авант-Банк») заборгованість за кредитним договором. Судове рішення набрало законної сили, представнику ПАТ «Авант-Банк» видано виконавчі листи, на підставі яких державний виконавець Шевченківського районного ВДВС м. Києва ГТУЮ у м. Києві відкрив виконавче провадження з примусового виконання рішення суду. Пізніше між ОСОБА_1 та ПАТ «Авант-Банк» укладено договір про відступлення (купівлі-продажу) прав вимоги за кредитним договором та договором застави майнових прав (депозит), укладеними між ПАТ «Авант-Банк» та ОСОБА_2.

Місцевий суд задовольнив заяву, замінив сторону стягувача у виконавчому провадженні з примусового виконання рішення суду у справі № 761/29343/16-ц за позовом ПАТ «Авант-Банк» до ОСОБА_2 про стягнення заборгованості за кредитним договором, а саме: з ПАТ «Авант-Банк» на ОСОБА_1.

Апеляційний суд скасував ухвалу місцевого суду, відмовив у задоволенні заяви.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду, залишив в силі ухвалу місцевого суду з огляду на таке.

Згідно з вимогами чинного законодавства заміна осіб в окремих зобов'язаннях через волевиявлення сторін (відступлення права вимоги) є різновидом правонаступництва та можливе на будь-якій стадії процесу.

Відповідно до статті 442 ЦПК України (у редакції, чинній на момент розгляду справи судами) у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження суд замінює таку сторону її правонаступником. Положення цієї статті застосовується також у випадку необхідності заміни боржника або стягувача у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження.

У частині п'ятій статті 15 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

При цьому варто враховувати, що у зв'язку із заміною кредитора в зобов'язанні саме зобов'язання зберігається цілком і повністю, змінюється лише його суб'єктний склад у частині кредитора.

Наявність судового рішення про задоволення вимог кредитора, яке не виконане боржником, не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін. Зміна кредитора у зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги із зазначенням у договорі обсягу зобов'язання, яке передається на стадії виконання судового рішення, не обмежує цивільних прав учасників спірних правовідносин.

Відмовляючи в задоволенні заяви про заміну сторони стягувача у виконавчому провадженні, суд апеляційної інстанції керувався тим, що відступлення права вимоги за кредитним договором на користь фізичної особи суперечить положенням статей 512, 1054 ЦК України, оскільки для зобов'язань, які виникли на підставі кредитного договору, характерним є спеціальний суб'єкт, а саме кредитор – банк або інша фінансова установа. На думку апеляційного суду, фізична особа у будь-якому статусі не наділена правом надавати фінансові послуги, оскільки такі надаються лише або спеціалізованими установами, якими є банки, або іншими установами, які мають право на здійснення фінансових операцій та внесені до реєстру фінансових установ. Разом із цим оскільки відбулася заміна кредитодавця ПАТ «Авант-Банк», який є фінансовою установою, що має право

на здійснення операцій із надання фінансових послуг, на фізичну особу ОСОБА_1, який не може надавати фінансові послуги згідно з наведеними нормами права, тому відсутні підстави для задоволення заяви про заміну сторони стягувача у виконавчому провадженні.

Проте у договорі про відступлення прав вимоги сторони погодили, що банк відступає в порядку та на умовах, визначених цим договором, шляхом продажу новому кредиторі права вимоги банку до осіб, зазначені у додатку до договору, а новий кредитор набуває у обсязі та на умовах, визначених договором, права вимоги. Тобто первісний кредитор передав право вимоги новому кредиторі.

Предметом спору у цій справі є заміна сторони виконавчого провадження, а не оскарження договору про відступлення (купівлі-продажу) прав вимоги.

Верховний Суд наголосив, що вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження здійснюється судом за перевірки та надання оцінки доказам, наданим в обґрунтування відповідної заяви, зокрема їх достовірності та достатності для висновків про фактичний перехід прав та обов'язків сторони виконавчого провадження до іншої особи на підставі правочину, якому має бути надана оцінка на предмет нікчемності, тобто недійсності в силу положень закону. При цьому встановлення обставин, за яких цей правочин може бути визнаний недійсним (оспорюваний) за відсутності оспорення або визнання його недійсним у встановленому законом порядку, не входить у межі дослідження під час розгляду такої заяви, тому відповідні обставини не можуть бути підставою для відмови у здійсненні заміни сторони процесу правонаступником, оскільки це суперечитиме презумпції правомірності правочину, визначеному статтею 204 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 серпня 2021 року у справі № 761/29343/16-ц (провадження № 61-842св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98947591>

4.4. Під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження – юридичної особи суду необхідно враховувати, що ЦК України не визначає момент переходу прав та обов'язків від юридичної особи, яка припиняється шляхом приєднання. Такий момент не може пов'язуватися із внесенням запису до державного реєстру про припинення юридичної особи, яка приєднується. При реорганізації шляхом приєднання немає значення, чи вказано в передавальному акті про правонаступництво щодо певного майна, прав чи обов'язків. Внаслідок приєднання правонаступником є лише одна особа і будь-який розподіл прав та обов'язків при такому виді реорганізації неможливий

14 вересня 2020 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянула в порядку письмового провадження

справу за заявою Корольовського відділу державної виконавчої служби м. Житомира Головного територіального управління юстиції у Житомирській області (далі – Корольовський ВДВС м. Житомира ГТУЮ у Житомирській області) про заміну сторони виконавчого провадження.

Ухвалою місцевого суду задоволено заяву Корольовського ВДВС м. Житомира ГТУЮ у Житомирській області) про заміну боржника у виконавчому провадженні, який вибув – ДП «Житомирський державний центр науково-технічної інформації та інновацій», на його правонаступника – Житомирський державний технологічний університет (далі – Університет).

Скасовуючи ухвалу місцевого суду, апеляційний суд керувався тим, що за інформацією з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань ДП «Житомирський державний центр науково-технічної інформації та інновацій» з реєстру не виключено, воно перебуває у стані припинення, тому висновок суду першої інстанції про те, що мало місце вибуття боржника і наявні підстави для застосування положень частини першої статті 442 ЦПК України, є помилковим. Наказ Міністерства освіти і науки України про припинення підприємства шляхом приєднання до Університету таких правових наслідків не створює.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду та залишив у силі ухвалу місцевого суду з огляду на таке.

Відповідно до статті 82 ЦК України на юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах поширюються положення цього Кодексу, якщо інше не встановлено законом.

Верховний Суд врахував, що державне підприємство не має достатньої інституційної та операційної незалежності від держави. Саме держава прийняла рішення про приєднання підприємства до Університету та не реалізовувала це рішення протягом значного періоду часу. Рішення суду про стягнення коштів з ДП «Житомирський державний центр науково-технічної інформації та інновацій» на користь стягувача не виконується більше трьох років.

Згідно з частинами першою та п'ятою статті 104 ЦК України юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. У разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників. Юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

Відповідно до статті 442 ЦПК України у разі вибуття однієї зі сторін виконавчого провадження суд замінює сторону виконавчого провадження її правонаступником.

У статтях 104 і 107 ЦК України не визначається момент переходу прав та обов'язків від юридичної особи, яка припиняється шляхом приєднання. Такий момент не може пов'язуватися із внесенням запису до державного реєстру про припинення юридичної особи, яка приєднується. При реорганізації шляхом приєднання немає значення, чи вказано в передавальному акті про

правонаступництво щодо певного майна, прав чи обов'язків. Внаслідок приєднання правонаступником є лише одна особа і будь-який розподіл прав та обов'язків при такому виді реорганізації неможливий.

З урахуванням того, що згідно з наказом Міністерства освіти і науки України про припинення державного підприємства шляхом реорганізації Університет є правонаступником усього майна, всіх прав та обов'язків цього підприємства та не пов'язується з державною реєстрацією припинення підприємства, датою виникнення універсального правонаступництва Університету щодо ДП «Житомирський державний центр науково-технічної інформації та інновацій», який припиняється шляхом приєднання, необхідно вважати дату видання наказу, з якої він є правонаступником державного підприємства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2020 року у справі № 296/443/16 (провадження № 61-16634сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91571871>

4.5. Для заміни сторони у виконавчому провадженні на підставі частини п'ятої статті 15 Закону України «Про виконавче провадження» та статті 442 ЦПК України вибуття кредитора у спірних правовідносинах має відбутися саме на стадії виконавчого провадження. Якщо кредитор у спірних правовідносинах вибув до моменту ухвалення рішення суду по суті спору, то суд відмовляє у задоволенні заяви про заміну сторони у виконавчому провадженні

31 березня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за заявою ОСОБА_1 про заміну стягувача у виконавчих провадженнях з примусового виконання виконавчих листів, виданих на підставі судового рішення про виселення ОСОБА_2, ОСОБА_3 з квартири, яку ОСОБА_1 вніс до статутного капіталу ТОВ «Агентство нерухомості ЕСТЕЙТ-СЕРВІС», у зв'язку з чим змінився її власник.

Місцевий суд відмовив у задоволенні заяви через відсутність доказів належності квартири правонаступнику.

Апеляційний суд скасував рішення місцевого суду та задовольнив заяву.

Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій і відмовив у задоволенні заяви з інших підстав з огляду на таке.

Відповідно до пунктів 1 і 2 частини першої статті 512 ЦК України у разі передання кредитором своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги) чи універсального правонаступництва (припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення або ліквідації, спадкування) на стадії виконання судового рішення відбувається вибуття первісного кредитора з одночасною заміною його новим.

Підставою для заміни сторони виконавчого провадження, тобто процесуального правонаступництва на стадії виконання рішення суду,

є правонаступництво у матеріальних правовідносинах, унаслідок якого відбувається вибуття сторони зі спірних або встановлених судом правовідносин і перехід до іншої особи прав і обов'язків вибулої сторони в цих правовідносинах.

Таким чином, при вирішенні питання про заміну сторони у виконавчому провадженні необхідно встановити факт вибуття сторони виконавчого провадження та переходу до особи матеріальних прав і обов'язків вибулої сторони.

При вирішенні питання про заміну сторони у виконавчому провадженні суд перевіряє наявність правонаступництва у матеріальних відносинах.

У зв'язку з такою заміною кредитора відбувається вибуття цієї особи з виконавчого провадження, внаслідок чого припиняється її статус сторони виконавчого провадження та її заміна належним кредитором проводиться відповідно до частини п'ятої статті 15 Закону України «Про виконавче провадження», статті 442 ЦПК України саме за заявою заінтересованої сторони зобов'язання, якою є правонаступник у таких правовідносинах, що отримав від попереднього кредитора всі права та обов'язки в зобов'язанні, зокрема і право бути стороною виконавчого провадження.

Суд не врахував, що кредитор у спірних правовідносинах вибув ще до моменту ухвалення рішення суду по суті спору. Тобто у поданій заяві фактично йдеться про заміну неналежного позивача на стадії виконання судового рішення, що не передбачено чинним процесуальним законодавством.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 березня 2021 року у справі № 641/6120/14-ц (провадження № 61-3676св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96071057>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 30 вересня 2020 року у справі № 686/1134/18 (провадження № 61-2210св20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92020950>

4.6. Законодавство не передбачає видачу нового виконавчого листа із зазначенням стягувача відповідно до ухвали суду про заміну сторони виконавчого провадження, оскільки виконавчий лист видається із зазначенням сторін, вказаних у самому судовому рішенні

26 вересня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії та постанови державних виконавців відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції (далі – державні виконавці ВДВС), заінтересовані особи: ТОВ «ОТП Факторинг Україна», ПАТ «ОТП Банк», сервісний центр МВС. Скаргу мотивовано тим, що державний виконавець виніс постанову про накладення арешту на належне їй майно та заборону його відчуження. При винесенні цих постанов державні виконавці не врахували, що згідно з договором про відступлення права вимоги ПАТ «ОТП Банк» відступило, а ТОВ «ОТП Факторинг

Україна» прийняло право вимоги за її кредитними зобов'язаннями перед банком. Отже, стягувачем за виконавчим листом є ТОВ «ОТП Факторинг Україна», а не банк.

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, скаргу задовольнив.

Верховний Суд судові рішення скасував, у задоволенні скарги відмовив з огляду на таке.

Державний виконавець, отримавши виконавчий документ, який відповідав всім вимогам законодавства, та заяву стягувача про відкриття виконавчого провадження, встановивши відсутність будь-яких, передбачених законодавством, підстав для відмови у відкритті виконавчого провадження, правомірно виніс постанову про відкриття виконавчого провадження і надалі вчинив виконавчі дії.

Наявність договору, укладеного між ПАТ «ОТП Банк» та ТОВ «ОТП Факторинг Україна», про відступлення права вимоги за кредитними зобов'язаннями ОСОБА_1 перед банком, а також ухвали місцевого суду про заміну стягувача у виконавчому провадженні не можуть бути підставами для відмови державним виконавцем у відкритті виконавчого провадження.

У частині першій статті 378 ЦПК України 2004 року передбачено, що у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця, приватного виконавця або за заявою сторони суд замінює сторону виконавчого провадження її правонаступником.

Законодавство не передбачає видачу нового виконавчого листа із зазначенням стягувача відповідно до ухвали суду про заміну сторони виконавчого провадження, оскільки виконавчий лист видається із зазначенням сторін, вказаних у самому судовому рішенні.

Оскільки ПАТ «ОТП Банк» за пред'явленим виконавчим листом було стороною у справі, позивачем, є стягувачем, то ТОВ «ОТП Факторинг Україна» не має права пред'являти цей виконавчий документ до виконання від свого імені, а має лише право у процесі здійснення виконавчого провадження пред'явити до державної виконавчої служби ухвалу суду про заміну сторони виконавчого провадження, на підставі якої державний виконавець виносить постанову про заміну сторони виконавчого провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 вересня 2018 року у справі № 712/14175/16-ц (провадження № 61-24926св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76945220>

5. Справи, пов'язані з визначенням вартості та оцінкою майна у виконавчому провадженні

5.1. Якщо державний виконавець здійснив всі необхідні заходи, спрямовані на виконання рішення суду, досягнення згоди між боржником та стягувачем щодо

вартості арештованого майна не є підставою для оскарження постанови про призначення суб'єкта оціночної діяльності та проведення оцінки вартості земельної ділянки

16 січня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_3 на дії старшого державного виконавця Миронівського районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Київській області (далі – Миронівський РВДВС Головного ТУЮ у Київській області).

Скаргу мотивовано тим, що постановою державного виконавця Миронівського РВДВС Головного ТУЮ у Київській області було відкрито виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_3 на користь ОСОБА_6 суми позики і державним виконавцем винесено постанови про призначення суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання для участі у виконавчому провадженні. Відповідно до цих постанов Товариством з обмеженою відповідальністю «Приватна експертна служба» (далі – ТОВ «Приватна експертна служба») проведено оцінку вартості земельної ділянки, з висновками якої заявник не погодився. Також заявник посилався на те, що державний виконавець не повідомив його про арешт майна. Крім того, державний виконавець не взяв до уваги повідомлення боржника про проведення за його ініціативою оцінки нерухомого майна, зокрема земельної ділянки, чим, на думку заявника, порушив вимоги статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» (у редакції, чинній на час виникнення правовідносин) щодо визначення вартості майна боржника за взаємною згодою сторін виконавчого провадження.

Місцевий суд, з ухвалою якого погодився й апеляційний суд, визнав неправомірними дії державного виконавця Миронівського РВДВС Головного ТУЮ у Київській області у виконавчому провадженні щодо визначення вартості майна відповідно до звіту про експертну грошову оцінку земельної ділянки, належної ОСОБА_3, складеного ТОВ «Приватна експертна служба».

Верховний Суд скасував судові рішення, ухвалив рішення про відмову в задоволенні скарги з огляду на таке.

Матеріали справи містять підтвердження, що постанова державного виконавця про відкриття виконавчого провадження та постанова про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження направлялись ОСОБА_3. Боржник був обізнаний про відкрите щодо нього виконавче провадження та накладений арешт на земельну ділянку.

Отже, визнаючи дії державного виконавця щодо визначення вартості майна відповідно до звіту про експертну грошову оцінку земельної ділянки неправомірними, суд виходив із того, що державний виконавець у порушення вимог статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» не з'ясував позиції боржника щодо досягнення згоди стосовно визначення вартості майна,

на яке звертається стягнення, не переконався у тому, що боржник отримав копії ухвали про арешт та звіту про оцінку майна, вжив передчасні заходи щодо самостійного визначення його вартості шляхом залучення суб'єкта оціночної діяльності.

Разом із цим суд першої інстанції дійшов таких висновків неправильно розтлумачивши цю норму Закону та не врахував того, що досягнення згоди між сторонами виконавчого провадження, а саме боржником та стягувачем щодо вартості арештованого майна, є їхнім правом, а не обов'язком та, враховуючи те, що доказів про те, що боржник звертався до стягувача з пропозицією щодо визначення вартості земельної ділянки та погоджував вартість арештованого майна, заявник не надав, а державний виконавець здійснив усі необхідні заходи, спрямовані на виконання рішення суду в межах своїх повноважень, а також прийнято постанову про призначення суб'єкта оціночної діяльності та проведення ТОВ «Приватна експертна служба» оцінки вартості земельної ділянки з дотриманням вимог чинного законодавства, отже, дійшов помилкового висновку про задоволення вимог ОСОБА_3.

Залишаючи без змін ухвалу суду першої інстанції, апеляційний суд не надав мотивування усім доводам сторін у справі, зокрема доводам державного виконавця Миронівського РВДВС Головного ТУЮ у Київській області щодо неправильного застосування судом норм закону.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 січня 2019 року у справі № 371/858/15-ц (провадження № 61-43950св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79412347>

5.2. Якщо строк чинності звіту про оцінку майна закінчився після передачі об'єкта нерухомості на реалізацію, повторна оцінка такого майна не проводиться і його вартість, яка визначена у звіті, є дійсною на період реалізації арештованого майна

20 листопада 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за позовом ОСОБА_1 до Державного підприємства «СЕТАМ» (далі – ДП «СЕТАМ»), Головного територіального управління юстиції в області, відділу державної виконавчої служби міста, ОСОБА_2, третя особа – ПАТ «Універсал Банк», про визнання недійсними прилюдних торгів, протоколу прилюдних торгів та акта державного виконавця про реалізацію предмета іпотеки.

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що на виконанні у Відділі примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області (далі – Відділ ПВР УДВС) перебувало зведене виконавче провадження про стягнення на користь ПАТ «Універсал Банк» грошових коштів, в якому ОСОБА_1 виступала боржником. У процесі здійснення виконавчого провадження було описано та арештовано

належне їй майно –квартиру. Фізичною особою – підприємцем ОСОБА_4 складено звіт про оцінку майна, яким визначено ринкову вартість квартири. Виконавча служба подала до ДП «СЕТАМ» заявку на проведення реалізації арештованого нерухомого майна. Призначені електронні торги не відбулися, після чого державним виконавцем була проведена уцінка майна та призначені повторні електронні торги, які також не відбулися. Державний виконавець повторно уцінив майно на 50 процентів від початкової вартості та призначив треті електронні торги, переможцем яких став ОСОБА_2. На підставі протоколу проведення електронних торгів державний виконавець видав акт про реалізацію предмета іпотеки. ОСОБА_1 вважав, що проведення електронних торгів з реалізації майна за ціною, визначеною звітом про оцінку майна, який втратив чинність, є порушенням вимог Закону України «Про виконавче провадження» та встановлених законодавством правил про порядок реалізації майна на прилюдних торгах. Крім того, для проведення повторних торгів встановлюється місячний строк, який починається з дня здійснення повторної уцінки майна.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, позов задовольнив.

Верховний Суд скасував судові рішення, відмовив у задоволенні скарги з огляду на таке.

Державний виконавець здійснює лише підготовчі дії з метою проведення торгів (у тому числі й оцінку майна), а самі торги з реалізації нерухомого майна організовують і проводять спеціалізовані організації, з якими державною виконавчою службою укладається відповідний договір.

Згідно з частиною п'ятою статті 58 Закону України «Про виконавче провадження» звіт про оцінку майна у виконавчому провадженні вважається чинним протягом шести місяців з дня його підписання суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання. Після закінчення цього строку оцінка майна проводиться повторно.

Відповідно до пункту 1 розділу II «Передача майна на реалізацію» Порядку реалізація майна здійснюється після визначення його вартості (оцінки) відповідно до статті 58 Закону України «Про виконавче провадження». Якщо строк чинності звіту про оцінку майна закінчився після передачі майна на реалізацію, повторна оцінка такого майна не проводиться. Вартість майна, визначена у звіті про оцінку майна, є дійсною на період реалізації арештованого майна. Датою передачі майна на реалізацію вважається дата внесення в Систему інформаційного повідомлення про електронні торги.

У цій справі посилання судів на те, що зазначений вище Порядок є підзаконним актом та суперечить положенням статті 58 Закону України «Про виконавче провадження», є безпідставними, оскільки відповідно до статті 1 цього Закону виконавче провадження здійснюється в межах повноважень та у спосіб, визначений цим Законом та іншими законами, нормативно-правовими актами, які прийняті відповідно до Закону. Порядок є нормативно-

правовим актом, який прийнято відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» і визначає порядок реалізації арештованого майна саме шляхом проведення електронних торгів.

Тобто положення пункту 1 розділу II «Передача майна на реалізацію» Порядку не заперечує змісту частини п'ятої статті 58 Закону України «Про виконавче провадження» щодо чинності строку оцінки майна, а передбачає механізм (умови, порядок) його реалізації.

Суди дійшли помилкових висновків про те, що позивач довів факт порушення вимог законодавства при проведенні електронних торгів з реалізації спірної квартири, оскільки шестимісячний строк чинності звіту про оцінку майна варто відраховувати з моменту складання такого звіту до моменту передачі майна на реалізацію організатору електронних торгів. У цій справі строк чинності звіту про оцінку майна закінчився після передачі об'єкта нерухомості на реалізацію, у зв'язку з чим повторна оцінка такого майна не проводиться і його вартість, яка визначена у звіті, є дійсною на період реалізації арештованого майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 листопада 2019 року у справі № 462/4449/16-ц (провадження № 61-21649св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85934533>

5.3. Визначення вартості майна боржника є процесуальною дією виконавця (незалежно від того, яка конкретно особа – сам виконавець чи залучений ним суб'єкт оціночної діяльності, здійснювала відповідні дії) щодо примусового виконання на підставі виконавчих документів. Тому оскаржити оцінку майна можливо в порядку оскарження рішень та дій виконавців

24 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії приватного виконавця, визнання недійсною оцінки майна, за участю заінтересованих осіб: Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль», ОСОБА_2. Скаргу мотивовано тим, що на виконання рішення суду винесено постанови про відкриття виконавчого провадження, про опис та арешт майна боржника у виконавчому провадженні, про призначення суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання для визначення початкової вартості майна для примусової реалізації на прилюдних торгах. У межах цього провадження здійснена оцінка земельної ділянки оцінювачем ОСОБА_3. Повторна оцінка була проведена за суттєво заниженою ціною, а приватний виконавець передала земельну ділянку на реалізацію ДП «СЕТАМ». ОСОБА_1 вважав, що оцінка земельної ділянки, що проведена оцінювачем ОСОБА_3, суперечить нормі частини шостої статті 57 Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» (далі – Закон № 1404-VIII) та є заниженою, що є підставою для визнання цієї оцінки недійсною. З цих підстав незаконними є дії приватного

виконавця щодо надіслання на адресу ДП «СЕТАМ» пакету документів разом із заявкою на реалізацію земельної ділянки.

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Для з'ясування та роз'яснення питань, що виникають під час здійснення виконавчого провадження і потребують спеціальних знань, виконавець з власної ініціативи або за заявою сторін призначає своєю постановою експерта або спеціаліста (у разі необхідності – кількох експертів або спеціалістів), а для оцінки майна (майнових прав) – суб'єктів оціночної діяльності – суб'єктів господарювання, а також у разі потреби – перекладача. У постанові про призначення експерта або спеціаліста, суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання, перекладача зазначаються питання, на які ці особи повинні надати письмовий висновок (звіт), або з якої мови слід здійснити переклад, або вид та характеристика майна, яке необхідно ідентифікувати, оцінити тощо, строки здійснення відповідних дій.

Згідно з частинами першою, другою статті 12 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» звіт про оцінку майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання відповідно до договору. Звіт підписується оцінювачами, які безпосередньо проводили оцінку майна, і скріплюється підписом керівника суб'єкта оціночної діяльності.

Відповідно до частини п'ятої статті 57 Закону № 1404-VIII виконавець повідомляє про результати визначення вартості чи оцінки майна сторонам не пізніше наступного робочого дня після дня визначення вартості чи отримання звіту про оцінку. У разі якщо сторони не згодні з результатами визначення вартості чи оцінки майна, вони мають право оскаржити їх у судовому порядку в 10-денний строк з дня отримання відповідного повідомлення.

Отже, визначення вартості майна боржника є процесуальною дією приватного виконавця (незалежно від того, яка конкретно особа – сам державний виконавець чи залучений ним суб'єкт оціночної діяльності, здійснювала відповідні дії) щодо примусового виконання на підставі виконавчих документів. Тому оскаржити оцінку майна можливо в порядку оскарження рішень та дій виконавців.

Оскільки у цьому випадку оцінка майна здійснена під час виконання рішення суду, то відповідно до частини першої статті 74 Закону № 1404-VIII така оцінка може бути оскаржена сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом. Відповідачем у такому випадку має бути орган державної виконавчої служби, а суб'єкт оціночної діяльності може бути залучений як третя особа.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 грудня 2021 року у справі № 463/6539/20 (провадження № 61-5272св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221788>

5.4. Відкладення виконавчих дій є правом державного виконавця, а підставою для такого відкладення є наявність обставин, що перешкоджають провадженню виконавчих дій

23 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державних виконавців – начальника районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції та заступника начальника районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції, заінтересовані особи: Державне підприємство «Сетам», оцінювач ОСОБА_11, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_8, ОСОБА_9, ОСОБА_10. Скаргу мотивовано тим, що рішенням суду з ОСОБА_2 на його користь стягнуто кошти. У зведеному виконавчому провадженні, що перебуває на виконанні у Вінницькому РВ ДВС ГТУЮ у Вінницькій області, налічується 8 стягувачів. Об'єкт нерухомого майна був оцінений і проданий на електронних торгах, переможцем визнано ОСОБА_9. Державний виконавець тричі виносив постанови про відкладення виконавчих дій у зв'язку з відкликанням звіту про оцінку майна оцінювачем ТОВ «Експертно консалтинговий центр» за заявою окремих стягувачів. Пізніше постановою державного виконавця у виконавчому провадженні призначено іншого суб'єкта оціночної діяльності ОСОБА_11, який виготовив новий звіт, що викликало необхідність у зверненні до фахівців для проведення рецензії вказаного звіту. Згідно з рецензією цей звіт не повною мірою відповідає вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна і має значні недоліки, що вплинули на достовірність оцінки.

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, у задоволенні скарги відмовив.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Згідно зі статтею 32 Закону України «Про виконавче провадження» за наявності обставин, що перешкоджають проведенню виконавчих дій (хвороба сторони виконавчого провадження, відрядження сторони виконавчого провадження, стихійне лихо тощо), або з інших підстав, внаслідок виникнення яких сторони були позбавлені можливості скористатися правами, наданими їм цим Законом, виконавець може відкласти проведення виконавчих дій з власної ініціативи або за заявою стягувача чи боржника на строк до 10 робочих днів.

Згідно з частинами третьою, п'ятою статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» у разі, якщо сторони виконавчого провадження не дійшли згоди щодо визначення вартості майна, визначення вартості майна

боржника здійснюється виконавцем за ринковими цінами, що діють на день визначення вартості майна. Виконавець повідомляє про результати визначення вартості чи оцінки майна сторонам не пізніше наступного робочого дня після дня визначення вартості чи отримання звіту про оцінку. У разі якщо сторони не згодні з результатами визначення вартості чи оцінки майна, вони мають право оскаржити їх у судовому порядку в 10-денний строк з дня отримання відповідного повідомлення. Сторона вважається ознайомленою з результатами визначення вартості чи оцінки арештованого майна, якщо їй надіслано повідомлення про результати визначення вартості чи оцінки майна за адресою, зазначеною у виконавчому документі, або за місцем фактичного проживання чи перебування такої сторони, достовірно встановленим виконавцем. Оскарження в судовому порядку результатів визначення вартості чи оцінки майна не зупиняє передачі майна на реалізацію, крім випадків зупинення передачі майна на реалізацію судом.

Отже, відкладення виконавчих дій є правом державного виконавця, а підставою для такого відкладення є наявність обставин, що перешкоджають провадженню виконавчих дій.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 грудня 2021 року у справі № 152/2419/13-ц (провадження № 61-4600св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221418>

6. Справи, пов'язані з визначенням строків у виконавчому провадженні

6.1. Триваюче правопорушення передбачає перебування у стані безперервного тривалого невчинення особою певних дій (бездіяльності), у зв'язку із чим неправомірна бездіяльність може бути оскаржена упродовж усього часу її перебігу

22 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на бездіяльність начальника Солом'янського районного відділу державної виконавчої служби у м. Києві Центрального міжрегіонального управління юстиції Міністерства юстиції (далі – Солом'янський ВДВС у м. Києві).

Суд установив, що на виконання заочного рішення місцевого суду у справі від 16 грудня 2013 року № 2609/23244/12 у липні 2014 року виданий виконавчий лист про стягнення солідарно з ОСОБА_1, ОСОБА_2 на користь ПАТ «Банк «Фінанси та Кредит» суми боргу, відкрито виконавче провадження та накладено арешт на нерухоме майно боржника ОСОБА_1. У квітні 2016 року державний виконавець Солом'янського ВДВС у м. Києві виніс постанову про повернення виконавчого документа стягувачеві на підставі пункту 9 частини першої статті 47 Закону України «Про виконавче провадження».

У травні 2020 року ОСОБА_1 звернулася до начальника Солом'янського ВДВС у м. Києві про скасування арешту нерухомого майна. За наслідками розгляду заяви боржника у червні 2020 року державний виконавець Солом'янського ВДВС у м. Києві направив ОСОБА_1 повідомлення про відсутність підстав для зняття арешту з належного їй майна.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, залишив скаргу ОСОБА_1 без розгляду у зв'язку з недотриманням заявником строку на звернення зі скаргою до суду.

Верховний Суд скасував судові рішення та направив справу для продовження розгляду до суду першої інстанції з огляду на таке.

Згідно зі статтею 447 ЦПК України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вони вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права чи свободи.

Положеннями статті 449 ЦПК України передбачено, що скаргу може бути подано до суду: у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права або свободи; у триденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій. Пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.

Аналіз цих норм свідчить про те, що до суду можуть бути оскаржені не тільки дії державного виконавця, а й бездіяльність.

Бездіяльність, на відміну від дії, має триваючий характер та існує до часу початку дій, які свідчать про припинення бездіяльності. Триваюче правопорушення передбачає перебування у стані безперервного тривалого невчинення особою певних дій (бездіяльності), у зв'язку із чим неправомірна бездіяльність може бути оскаржена упродовж усього часу її перебігу.

Отже, ухвала про залишення скарги на бездіяльність державного виконавця, яка триває, без розгляду з мотивів пропуску процесуального строку подання скарги є такою, що постановлена з порушенням норм процесуального права.

Зважаючи на те, що предметом скарги є оскарження бездіяльності Солом'янського ВДВС у м. Києві щодо нескасування арешту з належного на праві власності ОСОБА_1 нерухомого майна після завершення виконавчого провадження, накладеного на підставі постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження, а не рішення суб'єкта владних повноважень про відмову у скасуванні арешту, Верховний Суд вважав помилковими висновки судів про те, що ОСОБА_1 звернулася із зазначеною скаргою поза межами процесуального строку, передбаченого статтею 449 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 грудня 2021 року у справі № 760/19348/20 (провадження № 61-7645св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221433>

Аналогічний правовий висновок викладений у постановах Верховного Суду: від 23 жовтня 2019 року у справі № 127/2-2177/2005 (провадження № 61-38328св18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85390241>
від 08 липня 2020 року у справі № 589/6044/13 (провадження № 61-35606св18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90591352>

6.2. Виконавчий документ, виданий до набрання чинності Законом України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження», пред'являється до виконання у строки, встановлені Прикінцевими та перехідними положеннями цього Закону

01 серпня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_2, її представника ОСОБА_4 на дії заступника начальника Подільського відділу державної виконавчої служби м. Полтави Головного територіального управління юстиції у Полтавській області (далі – Подільський ВДВС).

В обґрунтування скарги заявники посилалися на те, що заступник начальника Подільського ВДВС виніс постанову про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа, виданого місцевим судом 25 квітня 2016 року, строк пред'явлення до виконання якого визначений до 17 листопада 2015 року. Виконавчий лист був пред'явлений до виконання після закінчення строку, в задоволенні заяви про поновлення такого строку, з якою звертався стягувач до місцевого суду, було відмовлено і судові рішення вступило в законну силу та про його наявність ОСОБА_2 особисто повідомила Подільський ВДВС. Отже, державний виконавець не мала підстав для відкриття виконавчого провадження та проведення виконавчих дій.

Ухвалою місцевого суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, у задоволенні скарги відмовлено.

Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій, визнав незаконною та скасував постанову заступника начальника Подільського ВДВС про відкриття виконавчого провадження за виконавчим листом, виданим місцевим судом 25 квітня 2016 року, з огляду на таке.

Відповідно до частини першої статті 22 Закону України «Про виконавче провадження» (у редакції, чинній на момент набрання законної сили рішенням місцевого суду від 04 листопада 2014 року) виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання в такі строки: 1) посвідчення комісій по трудових спорах, постанови судів у справах про адміністративні правопорушення та постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, – протягом трьох місяців; 2) інші виконавчі документи – протягом року, якщо інше не передбачено законом.

У пункті 1 частини другої статті 22 Закону України «Про виконавче провадження») передбачалося, що строки, зазначені у частині першій цієї статті, встановлюються для виконання судових рішень – з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого у разі відстрочки чи розстрочки виконання, а в разі якщо судове рішення підлягає негайному виконанню, – з наступного дня після його постановлення.

Конституція України закріпила принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (частина перша статті 58). Це означає, що дія закону та іншого нормативно-правового акта не може поширюватися на правовідносини, які виникли і закінчилися до набрання чинності цим законом або іншим нормативно-правовим актом (пункт 4 Рішення Конституційного Суду України від 05 квітня 2001 року у справі № 3-рп/2001).

05 жовтня 2016 року набрав чинності Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження».

Згідно з пунктом 5 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» виконавчі документи, видані до набрання чинності цим Законом, пред'являються до виконання у строки, встановлені цим Законом.

Тлумачення пункту 5 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» свідчить про те, що він застосовується тільки до виконавчих документів, строк пред'явлення до виконання за якими не сплинув на час набрання чинності Законом від 02 червня 2016 року № 1404-VIII.

Для пункту 5 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» не передбачено зворотної дії в часі та можливості застосування норм Закону від 02 червня 2016 року № 1404-VIII до виконавчих документів, пред'явлення до виконання за якими сплинув на час набрання ним чинності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 серпня 2018 року у справі № 553/1951/14-ц (провадження № 61-20552св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75691261>.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 21 листопада 2018 року у справі № 640/4782/15 (провадження № 61-26407св18) <http://reyestr.court.gov.ua/Review/7837638>

6.3. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання у зв'язку з його пред'явленням до виконання перебіг строку починається заново з наступного дня після його повернення (отримання стягувачем постанови про відмову у відкритті виконавчого провадження). Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується

29 липня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на постанову державного виконавця

ВДВС Головного територіального управління юстиції у м. Києві про повернення виконавчого документа стягувачу у виконавчому провадженні.

На обґрунтування скарги ОСОБА_1 зазначала про те, що державний виконавець ВДВС Головного територіального управління юстиції у м. Києві виніс постанову про повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до пункту 1 статті 37 Закону України «Про виконавче провадження» на підставі заяви стягувача, на думку заявника, незаконно встановивши строк повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Суд першої інстанції скаргу задовольнив, постанову державного виконавця ВДВС Головного територіального управління юстиції у м. Києві скасував.

Апеляційний суд скасував ухвалу місцевого суду, відмовив у задоволенні скарги з огляду на таке.

Строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються у разі: пред'явлення виконавчого документа до виконання; надання судом, який розглядав справу як суд першої інстанції, відстрочки або розстрочки виконання рішення. У разі повернення виконавчого документа стягувачу у зв'язку з неможливістю в повному обсязі або частково виконати рішення строк пред'явлення такого документа до виконання після переривання встановлюється з дня його повернення, а в разі повернення виконавчого документа у зв'язку із встановленою законом заборонаю щодо звернення стягнення на майно чи кошти боржника, а також проведення інших виконавчих дій стосовно боржника – з дня закінчення строку дії відповідної заборони (частини четверта та п'ята статті 12 Закону України «Про виконавче провадження»).

Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання у зв'язку з його пред'явленням до виконання перебіг строку починається заново з наступного дня після його повернення (отримання стягувачем постанови про відмову у відкритті виконавчого провадження). Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується. Повернення виконавчого документа стягувачу здійснюється за наявності підстав та в порядку, визначеному в статті 37 цього Закону. У постанові про повернення виконавчого документа стягувачу обов'язково роз'яснюється порядок повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання.

У разі повернення виконавчого документа стягувачу у зв'язку з неможливістю в повному обсязі або частково виконати рішення строк пред'явлення такого документа до виконання після переривання встановлюється з дня його повернення, а в разі повернення виконавчого документа у зв'язку із встановленою законом заборонаю щодо звернення стягнення на майно чи кошти боржника, а також проведення інших виконавчих дій стосовно боржника – з дня закінчення строку дії відповідної заборони. Положення закону визначають момент, з якого встановлюється строк

пред'явлення виконавчого документа до виконання у двох визначених законом випадках.

Разом із цим нормою Закону не виключається та не обмежується переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання у разі повернення його стягувачу з інших підстав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 липня 2021 року у справі № 2608/4065/12 (провадження № 61-12042св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98765073>

6.4. При вирішенні питання про видачу дублікату виконавчого листа судам необхідно перевіряти обставини переривання строку пред'явлення його до виконання та обставини надсилання стягувачу виконавчих документів

17 листопада 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою Акціонерного товариства «Полтава-банк» (далі – АТ «Полтава-банк») про видачу дублікату виконавчого листа.

Суд установив, що рішенням суду у справі № 419/310/12 з ОСОБА_1 на користь АТ «Полтава-банк» стягнута заборгованість за договором про відкриття карткового рахунку та обслуговування платіжної картки; у справі видано дублікат виконавчого листа, який разом із заявою про відкриття та здійснення виконавчого провадження був направлений для примусового виконання до Чечелівського ВДВС у м. Дніпрі, який відкрив виконавче провадження.

За результатами моніторингу даних системи АСВП встановлено, що зазначене виконавче провадження закрито, однак ані постанови про закриття виконавчого провадження, ані виконавчого листа банк не отримав.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні заяви у зв'язку з тим, що строк пред'явлення виконавчого листа № 419/310/12 сплив та судом не поновлений, а також відсутні докази його втрати.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду, направив справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з огляду на таке.

Дублікат виконавчого документа видається замість втраченого оригіналу лише за наявності достатніх доказів того, що виконавчий документ дійсно втрачено. Крім того, однією з підстав можливості видачі дублікату виконавчого документа є подання відповідної заяви протягом строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання, який повинен обчислюватися з урахуванням переривання цього строку та/або його зупинення.

Аналіз норм Закону України «Про виконавче провадження» дає підстави для висновку про те, що строк пред'явлення виконавчого документа до виконання переривається пред'явленням виконавчого документа

до виконання. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг строку поновлюється, а повернення стягувачу виконавчого документа не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання.

У справі, що переглядалася, АТ «Полтава-банк» неодноразово пред'являло виконавчий лист та його дублікат до виконання, після чого державний виконавець відкривав виконавче провадження, а в подальшому, здійснивши ряд виконавчих дій, своєю постановою повертав виконавчий документ стягувачу без виконання у зв'язку з неможливістю виконати рішення суду, оскільки у боржника не виявлено майно, на яке можливо звернути стягнення в межах суми боргу.

Таким поверненням строк пред'явлення виконавчого документа до виконання переривався, тобто поновлювався. Також не встановлено пропуску строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання і органами державної виконавчої служби при неодноразовому відкритті виконавчого провадження за виконавчим листом.

Докази повернення органом державної виконавчої служби стягувачу без прийняття до виконання виконавчого листа на підставі пункту 2 частини четвертої статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» у матеріалах справи відсутні.

Разом із цим копії постанов виконавця та інші документи виконавчого провадження доводяться виконавцем до відома сторін та інших учасників виконавчого провадження, надсилаються адресатам простим поштовим відправленням або доставляються кур'єром, крім постанов про відкриття виконавчого провадження, про повернення виконавчого документа стягувачу, повідомлення стягувачу про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання, які надсилаються рекомендованим поштовим відправленням.

Отже, належним доказом підтвердження надсилання стягувачу копії постанови про повернення виконавчого листа разом із направленням його оригіналу є виключно квитанція про відправлення та рекомендоване повідомлення про вручення поштового відправлення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 листопада 2021 року у справі № 419/310/12 (провадження № 61-13084св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101211358>

6.5. Якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката цього документа, який втрачений, вважається поданою у межах встановленого для пред'явлення його до виконання строку. Натомість, коли строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання сплив, і суд його не поновив, то за результатами

розгляду заяви про видачу дубліката втраченого виконавчого документа суд відмовляє у задоволенні цієї заяви

08 січня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за заявою Публічного акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» (далі – ПАТ «Всеукраїнський Акціонерний Банк», банк) про поновлення строків пред'явлення виконавчого документа до виконання та видачу дубліката виконавчого документа у справі за позовом ПАТ «Всеукраїнський Акціонерний Банк» до ОСОБА_1 та ОСОБА_2 про звернення стягнення на предмети іпотеки в рахунок погашення заборгованості за кредитним договором.

Заяву мотивовано тим, що на підставі рішення місцевого суду видано виконавчі листи про стягнення з ОСОБА_1 на користь банку заборгованості та про звернення стягнення шляхом проведення продажу з прилюдних торгів на майно: житловий будинок, земельні ділянки, що належать на праві власності ОСОБА_1 та ОСОБА_2. На підставі постанови Правління Національного банку України № 188 від 19 березня 2015 року «Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію ПАТ «Всеукраїнський Акціонерний Банк» виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб прийнято рішення про початок процедури ліквідації ПАТ «Всеукраїнський Акціонерний Банк» та призначення уповноваженої особи Фонду на ліквідацію банку. Банк зазначав, що у зв'язку із запровадженням процедури ліквідації банку під час проведення перевірки виявлено, що рішення суду про стягнення заборгованості з ОСОБА_1 не виконане, звернення стягнення на заставлене майно не реалізоване, стягувачем фактично було втрачено виконавчі листи про звернення стягнення на предмети іпотеки, а строки пред'явлення їх для виконання пропущено.

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні заяви.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Стягувач, який пропустив строк пред'явлення виконавчого документа до виконання, має право звернутися із заявою про поновлення такого строку до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції (частина шоста статті 12 Закону України «Про виконавче провадження»).

У разі пропуску строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено (частина перша статті 433 ЦПК України; близький за змістом припис відображений у частині першій статті 329 ГПК України).

Відповідно до пп. 17.4 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» ЦПК України (до дня початку функціонування Єдиного державного реєстру виконавчих документів) у разі втрати виконавчого документа, суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, незалежно від того, суд якої інстанції видав виконавчий документ, може видати його дублікат, якщо стягувач

або державний виконавець, приватний виконавець звернувся із заявою про це до закінчення строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання (аналогічний припис відображений у пп. 19.4 пункту 1 розділу «Перехідні положення» ГПК України).

Якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката цього документа, який втрачений, вважається поданою у межах встановленого для пред'явлення його до виконання строку. Натомість, коли строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання сплив і суд його не поновив, то за результатами розгляду заяви про видачу дубліката втраченого виконавчого документа суд відмовляє у задоволенні цієї заяви.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 січня 2020 року у справі № 760/6367/18 (провадження № 61-7357св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86828286>

7. Справи, пов'язані з поверненням виконавчого документа та закінченням виконавчого провадження

7.1. Якщо документ про примусове виконання рішення містить усі необхідні реквізити, передбачені законом для примусового виконання рішення, неправильно вказана назва такого документа не є підставою для повернення документів без прийняття

16 травня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця міжрайонного відділу Державної виконавчої служби по Близнюківському, Лозівському районах та м. Лозова Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі – ВДВС).

На обґрунтування скарги ОСОБА_1 зазначала про те, що на виконанні у ВДВС перебувало виконавче провадження за виконавчим листом суду, виданого у справі про стягнення з ліквідаційної комісії державного закладу «Лозівська лінійна санітарно-епідеміологічна станція на Південній залізниці» (далі – ДП «Лозівська лінійна санітарно-епідеміологічна станція на Південній залізниці») на її користь вихідної допомоги, компенсації за невикористану відпустку, витрат на відрядження, відшкодування моральної шкоди.

Місцевий суд, з ухвалою якого погодився й апеляційний суд, визнав неправомірними дії державного виконавця, які полягають у винесенні повідомлення про повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання виконавчого листа; скасував це повідомлення державного виконавця, а також зобов'язав державного виконавця розпочати примусове

виконання рішення суду та відкрити виконавче провадження за виконавчим листом.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

У статті 41 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що у разі, якщо постанова виконавця про закінчення виконавчого провадження або повернення виконавчого документа стягувачу визнана судом незаконною чи скасована в установленому законом порядку, виконавче провадження підлягає відновленню за постановою виконавця не пізніше наступного робочого дня з дня одержання виконавцем відповідного рішення. У разі відновлення виконавчого провадження стягувач, суд або орган (посадова особа), яким повернуто виконавчий документ, зобов'язані у місячний строк з дня надходження постанови про відновлення виконавчого провадження пред'явити його до виконання.

Заява про примусове виконання рішення подається до органу державної виконавчої служби або приватного виконавця у письмовій формі разом із оригіналом (дублікатом) виконавчого документа та квитанцією про сплату авансового внеску, крім випадків, коли стягувач звільняється від сплати авансового внеску відповідно до частини другої статті 26 Закону та у разі виконання рішення Європейського суду з прав людини.

Виконавчий документ повертається без прийняття до виконання у випадках, передбачених частиною четвертою статті 4 Закону України «Про виконавче провадження», про що орган державної виконавчої служби або приватний виконавець надсилає стягувачу повідомлення протягом трьох робочих днів з дня пред'явлення виконавчого документа

У справі, що переглядалася, ОСОБА_1 після отримання постанови про відновлення виконавчого провадження, відповідно до частини другої статті 41 Закону України «Про виконавче провадження» у місячний строк пред'явила до виконання оригінал виконавчого листа та заяву про відновлення виконавчого провадження, яка містила всі необхідні для заяви про примусове виконання реквізити. Від сплати авансового внеску ОСОБА_1 звільнена на підставі частини другої статті 26 Закону України «Про виконавче провадження», оскільки рішення, яке пред'явлено до виконання, стосується стягнення заробітної плати, поновлення на роботі.

У заяві, поданій ОСОБА_1, зазначені всі необхідні реквізити для примусового виконання судового рішення, передбачені частиною третьою статті 26 Закону України «Про виконавче провадження». Назва такої заяви «про відновлення виконавчого провадження», замість необхідної при зверненні про примусове виконання – «про примусове виконання», не змінює по суті поданої стягувачем після відновлення виконавчого провадження в порядку статті 41 Закону України «Про виконавче провадження» заяви про примусове виконання.

Отже, повернення державним виконавцем виконавчого документа без прийняття до виконання здійснене з формальних підстав та не свідчить про

невідповідність виконавчого документа вимогам статей 4, 26 Закону України «Про виконавче провадження».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 травня 2018 року у справі № 629/2799/17 (провадження № 61-550св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74376289>

7.2. Виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання, якщо він підлягає виконанню органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, а не органами державної виконавчої служби чи приватними виконавцями

02 липня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_4 на бездіяльність державного виконавця.

Скаргу мотивовано тим, що з метою примусового виконання судового рішення ОСОБА_4 направив на адресу Центрального міського відділу державної виконавчої служби м. Макіївки Головного територіального управління юстиції в Донецькій області (далі – ВДВС м. Макіївки) заяву про відкриття виконавчого провадження, оригінал виконавчого листа та інші необхідні для виконання судового рішення документи. Заявник отримав повідомлення про повернення йому виконавчого документа без прийняття до виконання з пропозицією звернутись щодо виконання рішення суду до відповідного органу державного казначейства.

Місцевий суд, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

У пункті 12 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України передбачено, що бюджетні установи – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Відповідно до витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань Управління освіти Макіївської міської ради за організаційно-правовою формою є органом місцевого самоврядування.

Згідно з абзацом першим пункту 1 Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого Указом Президента України від 15 квітня 2015 року № 215 (далі – Положення), реалізацію державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів здійснює Казначейство.

Відповідно до покладених на Казначейство завдань воно здійснює безспірне списання коштів державного та місцевих бюджетів або боржників на підставі рішення суду (підпункт 3 пункту 4 Положення). Механізм виконання

рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, прийнятих судами, а також іншими державними органами (посадовими особами), які відповідно до закону мають право приймати такі рішення, передбачений Порядком виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03 серпня 2011 року № 845 (далі – Порядок).

Відповідно до пункту 3 Порядку рішення про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників виконуються на підставі виконавчих документів виключно органами Казначейства у порядку черговості надходження таких документів. Пунктом 4 цього Порядку на органи Казначейства покладені обов'язки, зокрема забезпечення у випадках, передбачених цим Порядком, зберігання виконавчих документів та ведення їх обліку; вжиття заходів до виконання виконавчих документів протягом встановленого строку.

Відповідно до пункту 9 частини четвертої статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання протягом трьох робочих днів з дня його пред'явлення, якщо виконавчий документ не підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, приватним виконавцем.

Суди дійшли обґрунтованих висновків про те, що виконавчий лист про стягнення з Управління освіти Макіївської міської ради на користь ОСОБА_4 грошових коштів щомісяця на відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, підлягає виконанню органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, а не органами державної виконавчої служби.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2018 року у справі № 233/1979/17 (провадження № 61-29414св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75286323>

7.3. Накладення на боржника штрафу та звернення державного виконавця до правоохоронних органів із поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності є лише заходами з метою притягнення до відповідальності боржника за невиконання виконавчого документа і не свідчить про те, що державний виконавець вжив усіх можливих дій з виконання рішення суду, що є підставою для винесення постанови про закінчення виконавчого провадження

11 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (далі – ВДВС).

На обґрунтування скарги ОСОБА_1 зазначав, що місцевий суд прийняв рішення, яким зобов'язав Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій придбати заявнику окреме житлове приміщення. На підставі цього рішення виданий виконавчий лист, за яким постановою державного виконавця ВДВС відкрито виконавче провадження, в якому було змінено боржника: Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи на Державну службу України з надзвичайних ситуацій, потім – на Міністерство соціальної політики України. Державний виконавець ВДВС прийняв постанову про закінчення виконавчого провадження, яку заявник вважав незаконною, оскільки вона суперечить Конституції України, ЦПК України та практиці Європейського суду з прав людини, враховуючи, що рішення суду залишається невиконаним.

Місцевий суд, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги у зв'язку з тим, що державний виконавець в установленому законом порядку виконав вимоги пункту 11 частини першої статті 49, частини третьої статті 75 Закону України «Про виконавче провадження» і правомірно виніс постанову, якою було закінчено виконавче провадження щодо виконання виконавчого листа.

Верховний Суд скасував судові рішення в частині відмови в задоволенні скарги ОСОБА_1, ухвалив у цій частині рішення, яким визнав незаконною постанову державного виконавця ВДВС про закінчення виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа та зобов'язав ВДВС скасувати її. Крім того, Верховний Суд змінив мотиви відмови у задоволенні скарги ОСОБА_1 про зобов'язання державного виконавця ВДВС відновити виконавче провадження та повернути виконавчий лист до ВДВС для подальшого виконання рішення суду з огляду на таке.

Закінчення виконавчого провадження на підставі пункту 11 частини першої статті 49 Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV (далі – Закон України № 606-XIV, Закон), який втратив чинність 05 січня 2017 року, можливо лише за умови виконання послідовності певних виконавчих дій, зазначених у Законі.

Якщо після вжиття державним виконавцем усіх заходів примусового виконання рішення боржник відмовляється виконувати рішення немайнового характеру, а виконати його без участі боржника неможливо, державний виконавець звертається до правоохоронних органів із повідомленням про злочин, після чого закінчує виконавче провадження.

Водночас Верховний Суд зазначав, що невиконання боржником рішення після накладення на нього штрафу не може свідчити про належне вжиття заходів примусового виконання рішення суду й не свідчить про неможливість його виконання.

Накладення на боржника повторного штрафу та звернення до правоохоронних органів із поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності є лише заходами з метою

притягнення до відповідальності боржника за невиконання без поважних причин виконавчого документа.

При цьому накладення штрафів та внесення подання (повідомлення) правоохоронним органам не є достатніми заходами виконання рішення суду, якщо при цьому відсутні докази, які б підтверджували факт реального виконання судового рішення чи вжиття вичерпних заходів з його виконання. Тож звернення з таким повідомленням до правоохоронних органів не є підставою для висновку про те, що державним виконавцем вжито всіх можливих заходів для виконання рішення суду та встановлено неможливість його виконання.

Направлення повідомлення про притягнення боржника до кримінальної відповідальності не є останньою дією після вчинення державним виконавцем усіх можливих дій із виконання рішення суду, після якої державний виконавець виносить постанову про закінчення виконавчого провадження, а свідчить лише про вжиття ним заходів щодо повідомлення уповноважених органів про невиконання обов'язкового рішення суду.

Суд має враховувати, що Закон України «Про виконавче провадження» на виконавця покладає функції із забезпечення виконання обов'язкового рішення суду, на виконання якого останній має вжити усі передбачені законом заходи в межах установлених повноважень.

У справі, що переглядалася, за наслідками прийняття оскаржуваної постанови державного виконавця про закінчення виконавчого провадження рішення суду не лише залишилось невиконаним, а й не буде виконаним у майбутньому, що суперечить основним завданням виконавчого провадження.

Разом із цим у частині третій статті 11 Закону України № 606-ХІV, що діяв на час ухвалення державним виконавцем оскаржуваної постанови, було визначено, що виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право, зокрема: проводити перевірку виконання боржниками рішень, що підлягають виконанню відповідно до цього Закону (пункт 1); звертатися до суду або органу, який видав виконавчий документ, із заявою (поданням) про роз'яснення рішення, про видачу дубліката виконавчого документа, про встановлення чи зміну порядку і способу виконання рішення, про відстрочку чи розстрочку виконання рішення (пункт 8); здійснювати інші повноваження, передбачені цим Законом (пункт 20). Матеріалами справи не підтверджено належного виконання державним виконавцем цих вимог законодавства.

За таких обставин постановою державного виконавця про закінчення виконавчого провадження винесена передчасно й за відсутності доказів, які б підтверджували факт реального виконання судового рішення чи вжиття заходів з його виконання.

Щодо вимог скарги про повернення до ВДВС виконавчого листа для подальшого виконання рішення суду та зобов'язання державного виконавця відновити виконавче провадження, то вони задоволенню не підлягають з огляду на таке.

Закон України № 606-XIV передбачав можливість відновлення виконавчого провадження. У разі коли постанова державного виконавця про закінчення виконавчого провадження визнана судом незаконною, виконавче провадження підлягає відновленню на підставі закону органами державної виконавчої служби протягом трьох робочих днів з дня надходження рішення суду.

У свою чергу повернення в судовому порядку виконавчого листа для подальшого виконання рішення суду до ВДВС є неможливим, оскільки суперечить порядку пред'явлення виконавчих документів до виконання, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 серпня 2021 року у справі № 523/11518/16 (провадження № 61-5856св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98947612>

7.4. Дід має право на особисте спілкування з онукою, а той із батьків, з ким проживає дитина, не має права перешкоджати йому спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини. Саме збалансування наведених вище прав і гарантій має бути основою для належного виконання рішення суду про участь у спілкуванні дитини з дідом

12 квітня 2021 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на постанову державного виконавця Шевченківського відділу Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі – державний виконавець) про закінчення виконавчого провадження.

Заявник зазначав, що на виконання рішення місцевого суду у справі про встановлення часу спілкування з дитиною видано виконавчі листи. Постановою державного виконавця виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа про обрання способу участі діда та баби у вихованні онуки закінчено, оскільки рішення суду виконане. Проте, на думку заявника, спілкування з онукою насправді не відбулося через небажання її та матері.

Ухвалою місцевого суду, залишеною без змін постановою апеляційного суду, скаргу ОСОБА_1 задоволено. Визнано неправомірною та скасовано постанову державного виконавця про закінчення виконавчого провадження.

Верховний Суд залишив без змін ухвали суду першої та апеляційної інстанцій з огляду на таке.

Рішення про усунення перешкод у побаченні з дитиною виконується у порядку, встановленому статтею 63 Закону України «Про виконавче провадження». Тлумачення цієї норми права свідчить про те, що підставою для закінчення виконавчого провадження є виконання рішення боржником.

Зазначене положення Закону має застосовуватися не формально, а реально, коли рішення суду виконано фактично.

Забезпечення виконання судового рішення є обов'язком держави, яка повинна забезпечувати ефективні системи виконання судових рішень, а також функціонування цих систем у такий спосіб, щоб доступ до них мала кожна особа, на користь якої ухвалено обов'язкове судове рішення.

Установивши, що державний виконавець не вжив усіх передбачених Законом України «Про виконавче провадження» заходів щодо примусового виконання рішення суду, маючи таку можливість, суди правильно задовольнили скаргу ОСОБА_1.

Разом із цим положення статті 64-1 Закону України «Про виконавче провадження» про те, якщо боржник у подальшому перешкоджає побаченням стягувача з дитиною, стягувач має право звернутися до державного виконавця із заявою про відновлення виконавчого провадження, стосується іншої ситуації, а саме коли первинно рішення суду реально й фактично виконано, а у подальшому чиняться перешкоди. Таких обставин у справі, яка переглядається, не встановлено.

Верховний Суд також звернув увагу на те, що захист прав дитини гарантовано і статтями 3, 12, 16 Конвенції ООН про права дитини 1989 року. Положення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка передбачає право на повагу до сімейного життя, поширюються, зокрема, і на стосунки між бабою, дідом та онукою, якщо між ними існують достатньо тісні зв'язки.

Відповідно до статті 257 СК України баба, дід, прабаба, прадід мають право спілкуватися зі своїми внуками, правнуками, брати участь у їх вихованні. Батьки чи інші особи, з якими проживає дитина, не мають права перешкоджати у здійсненні бабою, дідом, прабабою, прадідом своїх прав щодо виховання внуків, правнуків. Якщо такі перешкоди чиняться, баба, дід, прабаба, прадід мають право на звернення до суду з позовом про їх усунення.

Тлумачення цих норм матеріального права у системному поєднанні з прецедентними рішеннями Європейського суду з прав людини дає Верховному Суду підстави вважати, що дід має право на особисте спілкування з дитиною, а той із батьків, з ким проживає дитина, не має права перешкоджати йому спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини.

Верховний Суд вважав, що саме збалансування наведених вище прав і гарантій має бути основою для належного виконання рішення суду про участь у спілкуванні дитини з дідом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 квітня 2021 року у справі № 638/12278/15-ц (провадження № 61-14491сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96243593>

8. Справи щодо оскарження до суду заходів забезпечення скарги на дії державного/приватного виконавця

8.1. Відсутність даних про стан арештованого майна на час його реалізації, а також наявність заборони відчуження майна не є підставою для визнання неправомірними дій державного виконавця в частині підписання заявки на реалізацію арештованого майна

28 липня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії начальника Суворовського ВДВС м. Одеси.

Звертаючись до суду зі скаргою, ОСОБА_1 зазначав, що відкрито виконавче провадження щодо виконання виконавчого документа про стягнення грошових коштів за договором позики. Під час проведення виконавчих дій заступником начальника відділу органу ДВС винесено постанову про арешт майна боржника (квартиру), складено заявку на реалізацію арештованого майна, проведені електронні торги. Заявник вважав, що його права були порушені, оскільки звернуто стягнення на його єдине житло за наявності іншого співвласника та орендаря квартири без визначення частки у майні, без реєстрації арешту в Єдиному реєстрі обтяжень, на підставі заявки, складеної з порушенням, без зазначення характеристики приміщень. Крім того, було складено акт опису й арешту майна, не передбачений для нерухомого майна, без обґрунтування визначеного у ньому розміру вартості.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Відповідно до частини першої, абзаців 4 та 5 частини другої статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» арешт майна боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення. Арешт на майно боржника може накладатися державним виконавцем шляхом винесення постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження, проведення опису майна боржника і накладення на нього арешту. Про проведення опису майна боржника і накладення на нього арешту державний виконавець складає акт опису та арешту майна боржника. Під час проведення опису та арешту майна боржника державний виконавець має право оголосити заборону розпоряджатися ним, а в разі потреби – обмежити права користування майном, здійснити опечатування або вилучити його у боржника та передати на зберігання іншим особам, про що зазначається в акті опису та арешту. Вид, обсяг і строк обмеження встановлюються державним виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин.

Суди, перевіrivши доводи ОСОБА_1 щодо дотримання строків опису майна боржника, необхідності визначення частки майна божника, і з урахуванням встановленого, дійшли обґрунтованих висновків, що опис майна божника був проведений у місячний строк, визначений статтею 57 Закону України «Про виконавче провадження», і оскільки S частка права власності боржника на арештоване майно, у встановленому законом порядку, була зареєстрована за божником, вважали, що у державного виконавця не було підстав для звернення до суду із заявою у порядку статті 379 ЦПК України, тому державні виконавці діяли в межах повноважень, визначених законом.

Верховний Суд зауважив, що відсутність даних про стан арештованого майна на час його реалізації, а також наявність заборони відчуження майна не є підставою для визнання неправомірними дій державного виконавця в частині підписання заявки на реалізацію арештованого майна, оскільки зазначені обставини жодним чином не вплинули на проведення торгів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 липня 2020 року у справі № 523/15819/17 (провадження № 61-23352св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90714177>

8.2. Дії приватного виконавця щодо виконання судового рішення шляхом накладення арештів, які прямо не передбачені розділом VIII Закону України «Про виконавче провадження», та без дотримання порядку зміни способу виконання рішення суду є втручанням у право боржника на розпорядження своїм майном

07 квітня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії приватного виконавця виконавчого округу м. Києва.

Звертаючись до суду зі скаргою, ОСОБА_1 зазначала, що на примусовому виконанні у приватного виконавця перебуває виконавчий лист, виданий місцевим судом, яким її зобов'язано повернути ПАТ «Національний кредит» грошові кошти, отримані нею за договором банківського вкладу, на накопичувальний рахунок банку. Незважаючи на наявність поважних причин, які перешкоджали добровільному виконанню нею рішення суду, приватний виконавець виніс постанови про накладення штрафу, про арешт майна боржника і про арешт коштів боржника.

Суд першої інстанції, з ухвалою якого погодився й апеляційний суд, у задоволенні скарги відмовив.

Верховний Суд скасував судові рішення, задовольнив частково скаргу ОСОБА_1 у частині вирішення вимог про визнання незаконними дій та скасування постанов приватного виконавця виконавчого округу м. Києва про арешт майна боржника і про арешт коштів боржника. У частині вимог про

визнання незаконною та скасування постанови приватного виконавця про накладення штрафу закрив з огляду на таке.

Відмовляючи в задоволенні скарги, суди виходили з того, що у встановлений строк боржник не вчинила дій щодо добровільного виконання рішення суду, тому винесення постанов про накладення арешту на майно та кошти боржника здійснено приватним виконавцем з дотриманням вимог Закону України «Про виконавче провадження». Проте суди не врахували, що виконуючи виконавчий лист, приватний виконавець змінив спосіб виконання рішення суду. Так, зі змісту резолютивної частини рішення місцевого суду, яке примусово виконувалося приватним виконавцем, чітко встановлено порядок його виконання, а саме зобов'язання ОСОБА_1 повернути ПАТ «Національний кредит» грошові кошти на накопичувальний рахунок банку.

Зобов'язання боржника вчинити певні дії не є вимогою про звернення стягнення на майно або стягнення грошових коштів. Звернення стягнення на майно боржника не надає виконавцю повноважень накладати арешт на майно та грошові кошти боржника.

Намагання приватного виконавця забезпечити виконання судового рішення за допомогою заходів (шляхом накладення арештів), які прямо не передбачені розділом VIII Закону України «Про виконавче провадження», та без дотримання встановленого статтею 435 ЦПК України порядку зміни способу виконання рішення суду є втручанням у право боржника на розпорядження своїм майном.

При цьому ніщо не перешкоджало приватному виконавцю звернутися до суду з відповідною заявою в порядку статті 435 ЦПК України, але не змінювати самому спосіб виконання рішення суду.

Щодо вимог скарги про визнання незаконною та скасування постанови про накладення штрафу, то в цій частині провадження підлягає закриттю, оскільки оскарження постанови приватного виконавця про накладення штрафу належить до юрисдикції адміністративного суду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 квітня 2021 року у справі № 759/2328/16 (провадження № 61-22847св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96207874>

8.3. Наявність протягом тривалого часу нескасованого арешту на майно боржника, за умови відсутності виконавчого провадження та майнових претензій з боку стягувача, а також за відсутності будь-яких відомостей стосовно рішення про стягнення виконавчого збору, є невиправданим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном

22 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії посадових осіб Міжрайонного відділу державної виконавчої служби по Індустріальному та Немишлянському

районах м. Харкова Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі – Міжрайонний ВДВС), Публічного акціонерного товариства «Універсал Банк» (далі – ПАТ «Універсал Банк») та зобов'язання вчинити дії.

Звертаючись до суду зі скаргою, ОСОБА_1 зазначав про те, що на виконанні Міжрайонного ВДВС знаходились виконавчі провадження № 52666317 та № 52666374 з примусового виконання виконавчих листів у справі № 645/6694/15-ц про стягнення з ОСОБА_1 та ОСОБА_2 на користь ПАТ «Універсал Банк» заборгованості за кредитним договором та судового збору. Державний виконавець Міжрайонного ВДВС виніс постанову про арешт майна боржника, якою накладено арешт на належну ОСОБА_1 квартиру, та про повернення виконавчого документа стягувачеві на підставі пункту 2 частини першої статті 37 Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» (далі – Закон № 1404-VIII) у зв'язку з відсутністю майна боржника, на яке можливо звернути стягнення. Представник ПАТ «Універсал Банк» повідомив Міжрайонний ВДВС, що заборгованість перед банком погашена в повному обсязі. ОСОБА_1 подав до Міжрайонного ВДВС клопотання про закінчення виконавчого провадження у зв'язку з фактичним виконанням рішення суду в повному обсязі та зняття арешту із зазначеного житла з підстав, передбачених пунктом 9 частини першої та частини другої статті 39, частини першої статті 40 Закону № 1404-VIII, проте клопотання залишені без розгляду.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, у задоволенні скарги відмовив.

Верховний Суд скасував судові рішення в частині відмови у задоволенні скарги щодо незняття арешту з квартири та задовольнив скаргу в цій частині, визнавши неправомірною бездіяльність посадових осіб Міжрайонного ВДВС стосовно незняття арешту з квартири ОСОБА_1, накладеного у виконавчому провадженні № 52666374, та зобов'язав державного виконавця зняти арешт з майна боржника у зазначеному виконавчому провадженні з огляду на таке.

Відповідно до постанови про відкриття виконавчого провадження № 52666374 державний виконавець запропонував боржникам добровільно виконати рішення суду про стягнення судового збору та роз'яснив, що у разі невиконання рішення в наданий для добровільного виконання строк виконати виконавче провадження у примусовому порядку зі стягнення з боржника виконавчого збору та витрат, пов'язаних із провадженням виконавчих дій.

У матеріалах справи відсутня інформація, що в період з дати відкриття виконавчого провадження і до дати повернення виконавчого листа, після спливу строку для добровільного виконання рішення суду, державний виконавець виніс постанову про стягнення з боржника виконавчого збору.

У виконавчому провадженні № 52666374 про стягнення судового збору з боржників ОСОБА_1 та ОСОБА_2 державний виконавець наклав арешт на квартиру із зазначенням про накладення арешту у межах суми звернення

стягнення з урахуванням виконавчого збору/основної винагороди приватного виконавця, витрат виконавчого провадження, штрафів.

Крім того, державний виконавець також відкрив виконавче провадження з виконання виконавчого листа № 645/6694/15-ц про стягнення з ОСОБА_1, ОСОБА_2 на користь ПАТ «Універсал Банк» заборгованості за кредитним договором. У цьому виконавчому провадженні державний виконавець арешт на майно не накладав, суму виконавчого збору не визначав.

Верховний Суд зауважив, що накладення арешту на майно боржника у виконавчому провадженні № 52666374 про стягнення судового збору не є співмірним вартості майна – квартири з розміром судового збору, який необхідно стягнути за цим виконавчим провадженням, враховуючи, що питання щодо виконавчого збору державний виконавець не вирішував відповідно до закону, тобто не виніс постанову про стягнення виконавчого збору.

Також Верховний Суд погодився з висновками судів у частині того, що оскільки виконавче провадження № 52666374 завершене, повторно виконавчий лист до виконання не пред'явлений, виконавче провадження не відкривалося, тому правові підстави для закінчення цього виконавчого провадження у державного виконавця відсутні, отже, скарга в цій частині є необґрунтованою.

Щодо скарги в частині відмови державного виконавця зняти арешт, то ОСОБА_1 оскаржує бездіяльність виконавчої служби за наслідками відмови у задоволенні його заяви про зняття арешту, а не під час винесення державним виконавцем постанови про повернення виконавчого документа стягувачеві.

У випадку повного виконання виконавчого документа та сплати витрат, пов'язаних з його примусовим виконанням, підстав для збереження чинності арешту майна боржника немає. Законом № 1404-VIII не врегульовано правовідносини щодо припинення заходів примусового виконання виконавчого документа у зв'язку з його добровільним виконанням після повернення виконавчого документа стягувачу з підстав відсутності майна у боржника, на яке може бути звернено стягнення.

Тому відмова Міжрайонного ВДВС у знятті арешту та посилання на те, що боржник визнав виконавчий збір, що справляється на всій території України за примусове виконання рішення органами державної виконавчої служби, однак, у іншому виконавчому провадженні № 52666317 боржник не вчинив всіх виконавчих дій для його фактичного виконання, є необґрунтованими.

Доводи ВДВС щодо несплати ОСОБА_1 виконавчого збору не ґрунтуються на матеріалах виконавчого провадження, в якому накладений арешт на майно боржника, оскільки питання про стягнення виконавчого збору відповідно до закону державний виконавець не вирішував.

Отже, наявність протягом тривалого часу нескасованого арешту на майно боржника, за умови відсутності виконавчого провадження та майнових

претензій з боку стягувача, а також за відсутності будь-яких відомостей стосовно рішення про стягнення виконавчого збору, є невиправданим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 грудня 2021 року у справі № 645/6694/15-ц (провадження № 61-18160св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221556>

9. Питання, що виникають у межах зведеного виконавчого провадження

9.1. Задоволення вимог кредиторів одного боржника має здійснюватися відповідно до черговості задоволення вимог стягувачів, встановлених законом, тому державний виконавець зобов'язаний об'єднувати вимоги кількох кредиторів одного боржника у межах зведеного виконавчого провадження. При цьому виконавчі дії щодо виконання судових рішень у межах зведеного виконавчого провадження повинні вчинятися державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження

17 жовтня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою Публічного акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» (далі – ПАБ «ПриватБанк») на дії заступника начальника Івано-Франківського міського відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Івано-Франківській області (далі – Івано-Франківський міський ВДВС ГТУЮ в Івано-Франківській області)

Заявник просив зобов'язати Івано-Франківський міський ВДВС направити виконавче провадження № 52788357 до Жовтневого районного ВДВС м. Дніпра ГТУЮ у Дніпропетровській області для приєднання до зведеного виконавчого провадження № 11355726; визнати незаконними дії суб'єкта оскарження щодо винесення постанови про відкриття виконавчого провадження та скасувати постанову про відкриття виконавчого провадження № 52788357; визнати незаконними дії суб'єкта оскарження у частині винесення постанови про арешт коштів і скасувати її; визнати незаконними дії суб'єкта оскарження у частині складення платіжної вимоги з порушенням Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті і скасувати цю платіжну вимогу.

Місцевий суд частково задовольнив скаргу.

Апеляційний суд скасував ухвалу місцевого суду в частині задоволення скарги, в цій частині скарги відмовив.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду та залишив у силі ухвалу місцевого суду з огляду на таке.

Згідно з частиною першою 1 статті 30 Закону України «Про виконавче провадження» у редакції, чинній станом на 02 листопада 2016 року, виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється

державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження щодо такого боржника, у рамках зведеного виконавчого провадження.

У пункті 14 розділу III Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02 квітня 2012 року № 512/5 (далі – Інструкція), передбачено, що наявність або відсутність іншого виконавчого провадження чи зведеного виконавчого провадження щодо одного й того самого боржника державний виконавець перевіряє за даними автоматизованої системи виконавчого провадження при відкритті виконавчого провадження.

Якщо виконавче провадження щодо одного й того самого боржника виявлено в іншому органі державної виконавчої служби, таке виконавче провадження передається на виконання до органу державної виконавчої служби, державним виконавцем якого відкрито перше виконавче провадження, або в порядку, визначеному розділом V цієї Інструкції.

За змістом пункту 13 розділу VII Інструкції розподіл стягнутих з боржника грошових сум здійснюється в порядку, визначеному статтею 45 Закону України «Про виконавче провадження». У разі достатності суми для покриття всіх вимог стягувача та наявності відомостей від стягувача про шляхи отримання ним коштів державний виконавець не пізніше ніж протягом трьох робочих днів від дня ознайомлення з інформацією про надходження коштів готує одне розпорядження (додатки 6, 7) (зокрема за зведеним виконавчим провадженням), яким визначає належність цих коштів та спосіб перерахування стягувачу, яке затверджується начальником органу державної виконавчої служби із зазначенням дати та скріплюється печаткою органу державної виконавчої служби.

У разі надходження суми, яка не задовольняє вимоги усіх стягувачів, а також за необхідності відрахування виконавчого збору, основної винагороди приватного виконавця, витрат виконавчого провадження виконавець складає розрахунок, який повинен містити загальну суму стягнених коштів, суму, що залишилась після відрахування витрат виконавчого провадження, перелік стягувачів кожної черги, визначених статтею 46 Закону України «Про виконавче провадження», та суму коштів, яка перераховується кожному стягувачу, суму стягненого виконавчого збору або основної винагороди приватного виконавця, штрафів у разі винесення відповідних постанов. Розрахунок долучається до матеріалів зведеного виконавчого провадження (пункт 14 розділу VII Інструкції).

Таким чином, задоволення вимог кредиторів одного боржника має здійснюватися відповідно до черговості задоволення вимог стягувачів, встановленої статтею 46 Закону України «Про виконавче провадження», у зв'язку з чим законодавець зобов'язує державного виконавця об'єднувати вимоги кількох кредиторів одного боржника у межах зведеного виконавчого провадження.

При цьому виконавчі дії щодо виконання судових рішень у межах зведеного виконавчого провадження повинні вчинятися державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року у справі № 352/1777/16 (провадження № 61-21759св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77361714>

9.2. Поширення на приватних виконавців дії правила щодо передачі всіх виконавчих проваджень виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження щодо боржника, призведе до створення для державних виконавців більш сприятливих умов діяльності, що є неприйнятним з огляду на мету реформи системи примусового виконання рішень – дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців. Передача виконавчого документа чи виконавчого провадження від приватного виконавця до іншого приватного чи державного виконавця може здійснюватися лише за заявою чи згодою стягувача

13 лютого 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на бездіяльність приватного виконавця виконавчого округу Чернігівської області.

Звертаючись до суду зі скаргою, заявник просив визнати неправомірною бездіяльність приватного виконавця щодо непередачі виконавчого провадження державному виконавцю, який відкрив перше виконавче провадження; та зобов'язати приватного виконавця усунути ці порушення.

Місцевий суд, з яким погодився й апеляційний суд, скаргу задовольнив частково.

Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій, відмовив у задоволенні скарги з огляду на таке.

Установлене абзацом першим частини першої статті 30 Закону України «Про виконавче провадження» правило щодо виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника у рамках зведеного виконавчого провадження тим виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження щодо такого боржника, стосується виключно державних, а не приватних виконавців, тоді як щодо останніх діє правило абзацу другої частини першої цієї ж статті про виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника у рамках зведеного виконавчого провадження.

Верховний Суд погодився з доводами заявника щодо неправильного застосування судами статті 30 Закону України «Про виконавче провадження», предметом регулювання якої є лише порядок виконання кількох виконавчих документів щодо одного боржника у зведеному виконавчому провадженні державним або приватним виконавцем незалежно один від одного.

Поширення на приватних виконавців дії правила щодо передачі всіх виконавчих проваджень виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження щодо боржника, призведе до створення для державних виконавців більш сприятливих умов діяльності, що є неприйнятним з огляду на мету реформи системи примусового виконання рішень – дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців.

Передача виконавчого документа чи виконавчого провадження від приватного виконавця до іншого приватного чи державного виконавця може здійснюватися лише за заявою чи згодою стягувача.

Суди, розглядаючи скаргу боржника на дії та бездіяльність приватного виконавця, неправильно застосували положення Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» і Закону України «Про виконавче провадження», не врахували принципу диспозитивності виконавчого провадження, що призвело до помилкових висновків стосовно виникнення у приватного виконавця обов'язку передати виконавче провадження до ВДВС, який відкрив перше виконавче провадження щодо ОСОБА_1, разом із цим такі дії вчиняються лише за заявою стягувача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 лютого 2019 року у справі № 750/1590/18 (провадження № 61-37645св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80396058>

10. Окремі питання, що виникають під час застосування Закону України «Про виконавче провадження»

10.1. Суд вправі звернути стягнення на майно, яке не зареєстровано в установленому законом порядку за боржником

10 лютого 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за поданням державного виконавця ВДВС про звернення стягнення на нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку.

Суд установив, що на примусовому виконанні у ВДВС перебувало виконавче провадження щодо звернення стягнення на майно боржника, зокрема на частину будинку. Син боржника набув право власності на цей будинок на підставі договору дарування, разом із тим за позовом стягувача цей договір рішенням суду визнано недійсним. Однак реєстрація права власності боржника на спірний будинок не відновлена в установленому законом порядку, а він не виконав судові рішення добровільно.

Тому державний виконавець просив суд звернути стягнення на частину будинку, який не зареєстрований в установленому законом порядку за боржником, за даними Державного реєстру речових прав на нерухоме майно перебуває у власності сина боржника.

Ухвалою суду першої інстанції, залишеною без змін постановою апеляційного суду, подання державного виконавця задоволено.

Верховний Суд погодився із таким висновком судів, зазначивши, що відповідно до частин третьої, четвертої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» у разі звернення стягнення на об'єкт нерухомого майна виконавець здійснює в установленому законом порядку заходи щодо з'ясування належності майна боржнику на праві власності, а також перевірки, чи перебуває це майно під арештом. У разі якщо право власності на нерухоме майно боржника не зареєстровано в установленому законом порядку, виконавець звертається до суду із заявою про вирішення питання про звернення стягнення на таке майно.

Задовольняючи подання державного виконавця, з урахуванням частини десятої статті 440 ЦПК України, суд обґрунтовано виходив із того, що боржник є власником частини будинку, водночас це право боржника не зареєстровано в установленому законом порядку, що перешкоджає виконанню судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 лютого 2020 року у справі № 676/1314/19 (провадження № 61-16321св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87485250>

10.2. Дії державного виконавця у виконавчому провадженні, які не стосуються правил проведення електронних торгів, мають самостійний спосіб оскарження і не можуть бути підставою для визнання електронних торгів недійсними

08 липня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за позовом ОСОБА_1 до Центрального відділу державної виконавчої служби м. Дніпра Головного територіального управління юстиції в Дніпропетровській області (далі – Центральний ВДВС м. Дніпра ГТУЮ в Дніпропетровській області), Державного підприємства «СЕТАМ» в особі Дніпропетровської філії (далі – ДП «СЕТАМ»), ОСОБА_2, приватного нотаріуса Дніпровського міського нотаріального округу, третя особа – Публічне акціонерне товариство «Укрсоцбанк» (далі – ПАТ «Укрсоцбанк»), про визнання електронних торгів недійсними, визнання незаконним та скасування свідоцтва, визнання протиправним та скасування рішення.

Позивач зазначав, що на підставі договору дарування він є власником 22/100 частин будинку. Він отримав державний акт про право власності на земельну ділянку, частина якої не виділена в окрему земельну ділянку і їй не присвоєно окремого кадастрового номера. Також позивач посилався на те, що у будинку був зареєстрований і мешкав його малолітній син.

Суд установив, що постановою державного виконавця Центрального ВДВС м. Дніпра ГТУЮ в Дніпропетровській області відкрито виконавче

провадження з виконання виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Укрсоцбанк» заборгованості за кредитним договором. Цього ж дня державний виконавець прийняв постанову про накладення арешту на все майно, що належить боржнику, в межах суми стягнення.

Постановою суду описано та арештовано належне боржнику на праві власності майно – 22/100 частини будинку. За наслідками повторних електронних торгів переможцем було визначено ОСОБА_2, йому нотаріально посвідчено та видано свідоцтво про право власності на 22/100 частину будинку боржника, цього ж дня проведено державну реєстрацію права власності.

Ухвалою місцевого суду, яка набрала законної сили, відмовлено у задоволенні скарги позивача на дії та бездіяльність державного виконавця Центрального ВДВС м. Дніпра ГТУЮ в Дніпропетровській області при виконанні виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Укрсоцбанк» заборгованості.

Рішенням місцевого суду, залишеним без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні позову відмовлено. Судові рішення мотивовано тим, що за договором дарування позивач прийняв у дар 22/100 частини будинку. Зазначення в заявці на реалізацію майна квартири № 2 як складової частки боржника у будинку не свідчить про порушення прав позивача та вимог Порядку реалізації арештованого майна, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 року № 2831/15, як не свідчить про порушення прав позивача й зміна розміру частки іншого співвласника будинку. Суди констатували, що незазначення в заявці на реалізацію майна з прилюдних торгів відомостей про земельну ділянку не вплинуло на права позивача та не призвело до порушення процедури і порядку проведення електронних торгів. Зауважували, що у спірному майні дитина не зареєстрована, а тому згоди органу опіки та піклування на відчуження домоволодіння не вимагалось.

З таким висновком судів Верховний Суд погодився з огляду на таке.

Правова природа продажу майна з публічних торгів дає підстави для можливості визнання торгів недійсними за правилами визнання недійсними правочинів, зокрема на підставі норм цивільного законодавства (статей 203, 215 ЦК України) про недійсність правочину як такого, що не відповідає вимогам закону, у разі невиконання вимог щодо процедури, порядку проведення торгів, передбачених Порядком реалізації арештованого майна, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 року № 2831/5 (далі – Порядок).

Згідно з Порядком електронні торги – продаж майна за принципом аукціону засобами системи електронних торгів через веб-сайт, за яким його власником стає учасник, який під час торгів запропонував за нього найвищу ціну.

Відповідно до пунктів 3, 4 розділу II Порядку виконавець у строк не пізніше п'яти робочих днів після ознайомлення з результатами визначення вартості чи оцінки арештованого майна готує проект заявки на реалізацію

арештованого майна, який містить інформацію, передбачену абзацами третім–шістнадцятим пункту 2 цього розділу.

Державний виконавець направляє заявку на реалізацію арештованого майна начальнику відділу державної виконавчої служби, якому він безпосередньо підпорядкований, для підписання та передачі організатору. ДП «СЕТАМ» розміщує інформацію в системі електронних торгів виключно на підставі документів, наданих відповідним органом державної виконавчої служби. Обов'язок організатора торгів перевіряти законність дій державного виконавця щодо передання майна на реалізацію та достовірність інформації, зазначеної у заявці на реалізацію арештованого майна, у тому числі наявність рішень щодо заборони органу ДВС вчиняти дії щодо виконання виконавчого провадження, чинним законодавством не передбачений.

Державний виконавець здійснює лише підготовчі дії з метою проведення електронних торгів, а самі електронні торги з реалізації рухомого майна організовує і проводить організатор електронних торгів.

Дії державного виконавця у виконавчому провадженні, які не стосуються правил проведення електронних торгів, мають самостійний спосіб оскарження і не можуть бути підставою для визнання електронних торгів недійсними. Оскільки позивач не посилається на будь-які порушення організатором торгів норм Порядку, а обґрунтовує свої вимоги діями державного виконавця, які мають самостійний спосіб оскарження, суди дійшли обґрунтованих висновків про відсутність правових підстав для визнання електронних торгів недійсними.

Крім того, невирішення питання про землю під час продажу майна не впливає на чинність торгів щодо квартири, оскільки не є підставою для визнання торгів недійсними відповідно до статей 203, 215 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 липня 2020 року у справі № 201/18443/17 (провадження № 61-530св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90536927>

10.3. Одночасне зазначення в судовому рішенні про витребування майна та зобов'язання передати його власнику не свідчить про те, що воно має немайновий характер. Виконання такого рішення передбачає вчинення приватним виконавцем дій щодо вилучення майна у боржника та передачу його стягувачу, а не обмежується лише діями виконавця щодо перевірки виконання рішення боржником

30 червня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на бездіяльність приватного виконавця.

В обґрунтування скарги ОСОБА_1 послався на те, що приватним виконавцем відкрито виконавче провадження з виконання судового рішення

про витребування автомобіля. Приватний виконавець безпідставно виконує рішення суду у порядку статті 63 Закону України «Про виконавче провадження» як рішення немайнового характеру, тоді як має виконувати у порядку статті 60 зазначеного Закону, зокрема вилучити витребуване майно і передати його стягувачу.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги, вважаючи, що судові рішення, за яким видано виконавчий лист, є рішенням немайнового характеру, а законодавство не передбачає вчинення приватним виконавцем заходів примусового виконання рішення немайнового характеру.

Верховний Суд скасував рішення судів і визнав неправомірною бездіяльність приватного виконавця з огляду на таке.

За встановленими у справі обставинами на примусовому виконанні приватного виконавця перебуває судові рішення про витребування із володіння боржника майна (автомобіля) та зобов'язання передати його стягувачу.

У разі задоволення позову про витребування майна з чужого незаконного володіння суд витребує таке майно на користь позивача, а не зобов'язує відповідача повернути це майно власникові.

Одночасне зазначення в судовому рішенні про витребування майна та зобов'язання передати його власнику не свідчить про те, що воно має немайновий характер. Виконання такого рішення передбачає вчинення приватним виконавцем дій щодо вилучення майна у боржника та передачу його стягувачу, а не обмежується лише діями виконавця щодо перевірки виконання рішення боржником.

Таким чином, рішення про витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння підлягає примусовому виконанню у порядку, передбаченому статтею 60 Закону України «Про виконавче провадження», шляхом вилучення майна у боржника і передачі стягувачу предметів, зазначених у рішенні.

Разом із цим Верховний Суд погодився із висновками судів про відсутність підстав для задоволення вимог заявника про зобов'язання приватного виконавця вжити всіх визначених Законом України «Про виконавче провадження» заходів примусового виконання рішення суду згідно з переліком, зазначеним у скаргі, оскільки вчинення таких дій належить до дискреційних повноважень приватного виконавця, суд позбавлений процесуальної можливості перебирати на себе повноваження приватного виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 червня 2021 року у справі № 201/12569/16 (провадження № 61-2627св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98170467>

10.4. Розмір усіх відрахувань із заробітної плати та інших доходів боржника не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати. Однак таке обмеження

розміру не поширюється на відрахування із заробітної плати у разі стягнення аліментів на неповнолітніх дітей та у такому випадку не може перевищувати 70 відсотків

16 червня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця Другого відділу державної виконавчої служби міста Луцька Головного територіального управління у Волинській області (далі – Другий відділ ДВС м. Луцька ГТУ у Волинській області) щодо винесення постанови про звернення стягнення на заробітну плату, стипендію та інші доходи боржника.

Суд установив, що рішенням суду з ОСОБА_1 стягнуто на користь ОСОБА_3 аліменти на утримання доньки ОСОБА_4 в розмірі 1/4 частини всіх видів його заробітку щомісячно. На виконання цього рішення відкрито виконавче провадження. Постановою державного виконавця про звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника звернено стягнення на доходи ОСОБА_1 у розмірі 70 відсотків до виплати загальної суми заборгованості.

Ухвалою суду першої інстанції у задоволенні скарги ОСОБА_1 відмовлено. При цьому суд керувався тим, що у зв'язку з невиконанням заявником як боржником у межах виконавчого провадження зобов'язань щодо сплати аліментів утворилась заборгованість, а обмеження розміру всіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати та інших доходів боржника, яке не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати, не поширюється на відрахування із заробітної плати в разі стягнення аліментів, тому постанова державного виконавця про звернення стягнення на заробітну плату в розмірі 70 відсотків від її розміру відповідає Закону України «Про виконавче провадження».

Постановою апеляційного суду ухвалу суду скасовано, скаргу ОСОБА_1 задоволено. Зобов'язано державного виконавця винести постанову про звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника з урахуванням положень частини третьої статті 70 Закону України «Про виконавче провадження». Постанову суду мотивовано тим, що суд першої інстанції неправильно застосував норми частини третьої статті 70 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якою розмір відрахувань із заробітної плати та інших доходів боржника не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати, що має бути виплачена працівнику. Положення Закону щодо можливості звернення стягнення із заробітків боржника в розмірі до 70 відсотків стосуються періодичних стягнень аліментів на неповнолітніх дітей за кількома виконавчими провадженнями.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду та залишив у силі ухвалу суду першої інстанції з огляду на таке.

Відповідно до частин другої, третьої статті 70 Закону України «Про виконавче провадження» із заробітної плати боржника може бути

утримано за виконавчими документами до погашення у повному обсязі заборгованості, зокрема, у разі стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю особи, у зв'язку із втратою годувальника, майнової та/або моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, – 50 відсотків. Загальний розмір усіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати та інших доходів боржника не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати, що має бути виплачена працівнику, у тому числі у разі відрахування за кількома виконавчими документами. Це обмеження не поширюється на відрахування із заробітної плати у разі відбування боржником покарання у виді виправних робіт і стягнення аліментів на неповнолітніх дітей. У таких випадках розмір відрахувань із заробітної плати не може перевищувати 70 відсотків.

Встановивши, що у зв'язку із невиконанням заявником зобов'язань щодо сплати аліментів утворилась заборгованість, а обмеження розміру усіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати та інших доходів боржника, яке не може перевищувати 50 відсотків заробітної плати, не поширюється на відрахування із заробітної плати у разі стягнення аліментів на неповнолітніх дітей, суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку, що оспорюване рішення прийняте відповідно до закону, в межах повноважень державного виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 червня 2021 року у справі № 161/20072/18 (провадження № 61-13673св19) можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97828938>

10.5. Аліменти, одержані на дитину, є власністю того з батьків, на ім'я кого вони виплачуються, або власністю дитини, однак ці грошові кошти мають цільове призначення виключно в інтересах дитини, тому на них не може бути звернено стягнення

04 березня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця Голосіївського районного відділу державної виконавчої служби м. Києва. Скаргу мотивовано тим, що державний виконавець відкрив виконавче провадження щодо виконання рішення суду у справі за позовом ОСОБА_2 до неї про усунення перешкод у виховуванні та спілкуванні з малолітньою донькою, визначення способу участі батька у вихованні доньки та за зустрічним позовом про визначення способу участі батька у вихованні дитини. Постановою державного виконавця на грошові кошти ОСОБА_1 як боржника накладено арешт.

Місцевий суд, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги, керуючись тим, що ОСОБА_1 не виконувала у добровільному порядку

судове рішення, тому державний виконавець правомірно застосував заходи, передбачені статтями 32, 48 Закону України «Про виконавче провадження», наклав штраф на боржника, у подальшому наклав арешт на її кошти у межах суми звернення стягнення.

Верховний Суд скасував судові рішення, задовольнив скаргу з огляду на таке.

Відповідно до частини першої статті 179 СК України у редакції, чинній на час накладення арешту на банківські рахунки, аліменти, одержані на дитину, є власністю того з батьків, на ім'я кого вони виплачуються, і мають використовуватися за цільовим призначенням. Неповнолітня дитина має право брати участь у розпорядженні аліментами, які одержані для її утримання.

Отже, цією статтею було врегульовано питання права власності на аліменти, які отримуються на дитину одним із батьків, та їх цільове призначення.

Під цільовим призначенням при цьому потрібно розуміти витрати, спрямовані на забезпечення потреб та інтересів дитини, зокрема потреби у харчуванні, лікуванні, одязі, гігієні, забезпечення речами, необхідними для розвитку і виховання дитини, реалізації її здібностей. При цьому Кодекс уточнює правовий режим аліментів, отриманих на неповнолітню дитину шляхом визнання за нею права брати участь у розпорядженні аліментами, які одержані для її утримання.

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 73 Закону України «Про виконавче провадження» стягнення не може бути звернено на допомогу особам, зайнятим доглядом трьох і більше дітей віком до 16 років, по догляді за дитиною-інвалідом, по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, а також на іншу допомогу на дітей, передбачену законом.

Суди не врахували, що аліменти мають цільове призначення виключно в інтересах дитини, не звернули уваги на те, що на кошти, які передбачені для утримання дитини, державним виконавцем накладено арешт.

При цьому суди взагалі не спростували доводів ОСОБА_1 про те, що державний виконавець наклав арешт на банківський рахунок, на який надходять аліменти на утримання дитини, та не врахував, що аліменти на утримання дитини є іншою допомогою на дітей у контексті пункту 10 частини першої статті 73 Закону України «Про виконавче провадження».

Рішення суду про стягнення коштів та рішення суду про зобов'язання вчинити певні дії є різними за своєю правовою природою, тому для цих рішень встановлено різний порядок їх виконання.

Суди не врахували, що рішення суду, яке перебувало на примусовому виконанні, має немайновий характер, виконавчий документ не містить жодних вимог щодо стягнення грошових коштів з боржника й закон прямо не передбачає можливість застосувати арешт грошових коштів як спосіб забезпечення виконання рішення немайнового характеру.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 березня 2020 року у справі № 752/22214/16-ц (провадження № 61-21694св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88187501>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 14 березня 2018 року у справі № 682/690/16-ц (провадження № 61-1469св17) <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72819354>

10.6. У разі скасування судового наказу, на підставі якого було відкрито виконавче провадження, не виникає заборгованість зі сплати аліментів, а отже, не має підстав для вчинення державним виконавцем розрахунку такої заборгованості і подальшого спрямування розрахунку на вимогу стягувача

22 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця Лівобережного відділу державної виконавчої служби у м. Маріуполі Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції.

Суд установив, що у провадженні Лівобережного відділу державної виконавчої служби у м. Маріуполі Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) (далі – Лівобережний ВДВС у м. Маріуполі) перебуває виконавче провадження за судовим наказом місцевого суду про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 аліментів на утримання сина ОСОБА_3, який пізніше було скасовано. ОСОБА_1 звертався із заявою до Лівобережного ВДВС у м. Маріуполі з вимогою про направлення йому постанови про закінчення виконавчого провадження, обчислення розміру заборгованості із сплати аліментів за цим виконавчим провадженням та повідомлення його про вчинений розрахунок заборгованості, але заявнику було відмовлено.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні скарги ОСОБА_1.

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Звертаючись до суду зі скаргою в порядку статті 447 ЦПК України, ОСОБА_1 послався на те, що відмова державного виконавця в обчисленні розміру заборгованості із сплати аліментів за виконавчим провадженням порушує права його неповнолітньої дитини, оскільки відсутність розрахунку заборгованості унеможливорює її стягнення в судовому порядку.

У справі, що переглядалася, встановлено, що рішенням місцевого суду, яке набрало законної сили, скасовано судовий наказ, на підставі якого відкривалося виконавче провадження про стягнення з ОСОБА_2 аліментів на користь ОСОБА_1, та відмовлено останньому у видачі судового наказу.

Зі скасуванням судового наказу, відповідно до якого відкрито виконавче провадження та яке покладало обов'язок на ОСОБА_2 зі сплати аліментів

на користь ОСОБА_1, відпали правові підстави для стягнення аліментів та здійснення державним виконавцем відповідного розрахунку.

Тобто на підставі рішення суду, яке в подальшому було скасовано, не виникло будь-яких правових наслідків матеріально-правового характеру, в тому числі щодо часу присудження аліментів та періоду їх сплати.

За скасованим судовим наказом не може існувати заборгованість зі сплати аліментів у межах відкритого на його підставі виконавчого провадження, а отже, не має підстав для вчинення державним виконавцем розрахунку такої заборгованості, і подальшого спрямування такого розрахунку на вимогу ОСОБА_1.

Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильних висновків про дотримання державним виконавцем Лівобережного ВДВС у м. Маріуполі вимог Закону України «Про виконавче провадження» та обґрунтовано відмовили у задоволенні скарги ОСОБА_1 про визнання неправомірною бездіяльності державного виконавця щодо здійснення розрахунку заборгованості зі сплати аліментів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 грудня 2021 року у справі № 265/4428/18 (провадження № 61-14438св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102149593>

10.7. Спир про визнання незаконними розрахунків державного виконавця щодо заборгованості за аліментами може розглядатись у порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця під час виконання судових рішень у цивільних справах

09 вересня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії державного виконавця Рівненського міського ВДВС Головного територіального управління юстиції у Рівненській області.

Суд установив, що постановою державного виконавця ВДВС відкрито виконавче провадження з виконання рішення про стягнення із ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 аліментів на утримання дочки ОСОБА_3 у розмірі 1/3 частини заробітку (доходу), але не менше 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку до досягнення нею повноліття. До ВДВС надійшла заява стягувача ОСОБА_2 про здійснення перерахунку заборгованості за аліментами, стягнутими з ОСОБА_1, у зв'язку з тим, що боржник не надав інформації про місце роботи.

Державний виконавець здійснив перерахунок заборгованості за аліментами та вніс зміни до постанови про звернення стягнення на заробітну плату боржника.

Ухвалою міського суду, залишеною без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні скарги ОСОБА_1 на дії державного виконавця ВДВС відмовлено у зв'язку з тим, що скажник фактично не погодився з розміром заборгованості, визначеним державним виконавцем, і між сторонами виконавчого провадження існує спір щодо розміру заборгованості зі сплати аліментів. Спір щодо визначення розміру аліментів підлягає вирішенню судом у позовному провадженні з обов'язковим залученням до розгляду справи стягувача за виконавчим листом.

Верховний Суд скасував рішення судів і направив справу на новий розгляд з огляду на таке.

Так, відповідно до статті 447 ЦПК України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права чи свободи.

Згідно з частиною восьмою статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» спори щодо розміру заборгованості зі сплати аліментів вирішуються судом за заявою заінтересованої особи у порядку, встановленому законом.

У частині першій статті 448 ЦПК України передбачено, що скарга подається до суду, який розглянув справу як суд першої інстанції.

Спір про визнання незаконними розрахунків державного виконавця щодо заборгованості зі сплати аліментів може розглядатись у порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця.

Отже, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли помилкових висновків про те, що спір у цій справі підлягає вирішенню судом лише у порядку позовного провадження і що саме це є підставою для відмови у задоволенні скарги на дії державного виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 вересня 2020 року у справі № 569/1662/18 (провадження № 61-1569св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91283232>

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 13 січня 2021 року у справі № 2-751/2007 (провадження № 61-15422св20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94194322>

10.8. Під час вирішення питання про стягнення аліментів державний виконавець має враховувати отриманий боржником (платником аліментів) дохід від використання належних йому земельних ділянок, який збільшує його майно, навіть за відсутності реєстрації права власності на них у державному реєстрі речових прав або іншого права користування (оренди) ними

08 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного

провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії та бездіяльність державного виконавця Інгульського відділу державної виконавчої служби у м. Николаєві Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Одеса) (далі – Інгульський ВДВС).

Суд установив, що на примусовому виконанні в Інгульському ВДВС перебувало зведене виконавче провадження: з виконання виконавчого листа, виданого місцевим судом м. Николаєва, про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 аліменти на утримання доньки ОСОБА_3 у розмірі 1/10 частини з усіх видів його заробітку (доходу) щомісячно, але не менше ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, починаючи з 19 листопада 2018 року і до закінчення нею навчання, але не більше ніж до 23 років; з виконання судового наказу, виданого цим судом, про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 аліменти на утримання доньки ОСОБА_4 та синів ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7 у розмірі 1/2 частини з усіх видів його заробітку (доходу) щомісячно, але не менше ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, починаючи з 19 листопада 2018 року і до досягнення ними повноліття.

Задовольняючи скаргу, суд першої інстанції визнав протиправною бездіяльність державного виконавця Інгульського ВДВС щодо невстановлення всіх джерел прибутку (доходу) боржника та належного останньому майна у межах виконавчого провадження. Також визнав протиправними та скасував постанови державного виконавця Інгульського ВДВС: про скасування заходів примусового виконання, винесеної в межах виконавчого провадження; про скасування тимчасового обмеження боржника у праві виїзду особи з України; у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною зброєю, у праві керування транспортними засобами; про припинення розшуку майна боржника та про зняття арешту з коштів боржника.

Апеляційний суд скасував ухвалу місцевого суду та ухвалив нове рішення, яким скаргу ОСОБА_1 задовольнив частково. Визнав неправомірною бездіяльність державного виконавця Інгульського ВДВС щодо невстановлення всіх джерел доходу боржника в межах виконавчого провадження з виконання виконавчого листа; в іншій частині вимог скарги відмовив.

Верховний Суд залишив без змін постанову апеляційного суду в частині визнання неправомірною бездіяльність державного виконавця Інгульського ВДВС з огляду на таке.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 року № 146 затверджено Перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб.

Зміст положень Переліку видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб включає до поняття «заробіток» також і виплати, які заробітною платою не є, зокрема доходи від підприємницької діяльності, кооперативів тощо, що свідчить про більш широке тлумачення змісту поняття «заробіток», ніж виплати,

які виплачуються в межах трудових правовідносин, тобто Перелік не є вичерпним.

Суд установив, що державний виконавець під час виконання виконавчих документів вчинив ряд виконавчих дій щодо з'ясування належності боржнику ОСОБА_2 майна та отримання від такого майна заробітку (доходу), які б могли впливати на визначення розміру аліментів, а саме: направив запит про отримання прибутків від діяльності юридичних осіб, де засновником або учасником є боржник; зробив запит щодо суб'єкта до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна; запит до Державного земельного кадастру про право власності та речові права на земельну ділянку та запити до відповідних органів щодо встановлення доходу боржника.

ОСОБА_2 перебуває на спрощеній системі оподаткування, проте встановити розмір доходу боржника за результатами господарської діяльності юридичних осіб, засновником або учасником яких він є, за відсутності відомостей у податковій звітності, є неможливим.

Водночас згідно з інформації з Державного земельного кадастру про право власності та речові права на земельну ділянку з'ясовано, що за ОСОБА_2 зареєстровано 42 земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства, проте відомості щодо оренди, суборенди, земельного сервітуту, суперфіцію, емфітевзису відсутні. Разом із цим під час обстеження земельних ділянок виявлено, що деякі з них засіяні ячменем або знаходяться під паром.

Верховний Суд зауважив, що незважаючи на відсутність реєстрації права власності у державному реєстрі речових прав, іншого права користування (оренди) на належні боржнику земельні ділянки, останній отримує дохід від користування цими земельними ділянками, який збільшує його майно як платника аліментів, але боржник ухиляється від надання достовірної інформації щодо цих доходів. Маючи дані щодо засіяної площі земельних ділянок, належних боржнику, відповідними сільськогосподарськими культурами та дані Держкомстату щодо обсягів виробництва цих культур у цій місцевості, ціни на таку сільськогосподарську продукцію (з врахуванням необхідності сплати обов'язкових платежів та витрат на його вирощування), можна вирахувати загальний розмір отриманого боржником доходу у грошовому виразі.

Верховний Суд погодився із висновками апеляційного суду про те, що державний виконавець здійснив заходи, спрямовані на виконання судового рішення про стягнення з боржника аліментів на утримання повнолітньої доньки, проте такі заходи, а саме щодо встановлення доходу боржника, який він отримує від використання належних йому на праві власності земельних ділянок, вчинялися державним виконавцем не повною мірою. Зазначене свідчить про неправомірну бездіяльність державного виконавця під час виконання

виконавчого листа, виданого місцевим судом, про стягнення аліментів, тому вимоги скарги ОСОБА_1 в цій частині є обґрунтованими.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 грудня 2021 року у справі № 490/9589/18-ц (провадження № 61-15429св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101814220>

10.9. Виконуючи судове рішення про стягнення на користь працівника середнього заробітку за час вимушеного прогулу та моральної шкоди, завданої порушенням трудових прав, роботодавець як податковий агент обґрунтовано утримує із присудженої суми відповідні податки і збори, оскільки суд, задовольняючи позовні вимоги працівника, визначає суму без утримання податків й інших обов'язкових платежів

07 жовтня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою Приватного акціонерного товариства «Видавничий дім «Одеса» на дії державного виконавця Другого Приморського відділу державної виконавчої служби у м. Одесі Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Одеса), заінтересована особа – ОСОБА_1.

Скаржник (який є роботодавцем ОСОБА_1) зазначав, що він добровільно виконав судове рішення про стягнення на користь ОСОБА_1 середнього заробітку за час вимушеного прогулу та моральної шкоди, тому просив суд, зокрема, визнати протиправною бездіяльність державного виконавця щодо незакінчення ним виконавчого провадження та зобов'язати винести постанову про закінчення провадження.

Відмовляючи в задоволенні скарги, суд першої інстанції, з висновками якого погодився апеляційний суд, керувався тим, що державний виконавець діяв у межах своїх повноважень, відповідно до вимог закону, оскільки боржник виплатив стягувачу не всю суму, яка зазначена в рішенні суду.

Верховний Суд скасував судові рішення у частині відмови у задоволенні скарги про визнання неправомірною бездіяльності державного виконавця, яка полягає у невнесенні постанови про закінчення виконавчого провадження, зазначивши таке.

Оскільки справляння і сплата податку з доходів фізичних осіб є обов'язком працівника, податковим агентом якого на підставі закону виступає роботодавець, суд, задовольняючи вимоги про оплату праці, визначає суму без утримання цього податку й інших обов'язкових платежів, про що вказує в резолютивній частині рішення.

Проте у рішенні суду не було зазначено, що сума середнього заробітку за час вимушеного прогулу стягнута з роботодавця на користь працівника без урахування податків і зборів.

Податки і збори із суми середнього заробітку за час вимушеного прогулу, присудженої за рішенням суду, підлягають нарахуванню роботодавцем

при виконанні відповідного судового рішення та відповідно відрахуванню із суми середнього заробітку за час вимушеного прогулу при виплаті працівникові, внаслідок чого виплачена йому на підставі судового рішення сума середнього заробітку за час вимушеного прогулу зменшується на суму податків і зборів, які підлягають сплаті податковим агентом.

Згідно з підпунктом «а» підпункту 164.2.14 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються дохід у вигляді неустойки (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди, крім сум, що за рішенням суду спрямовуються на відшкодування збитків, завданих платнику податку внаслідок заподіяння йому матеріальної шкоди, а також шкоди життю та здоров'ю.

Отже, якщо юридична особа відшкодовує (виплачує) на користь фізичної особи моральну шкоду, завдану порушенням трудових прав, ця особа, виступаючи щодо такої фізичної особи податковим агентом, зобов'язана (у випадках, передбачених Податковим кодексом України) утримати і перерахувати податок із суми такого доходу.

Верховний Суд дійшов висновку про те, що роботодавець діяв відповідно до вимог податкового і трудового законодавства та як податковий агент обґрунтовано утримав із визначеної судом суми податку на доходи фізичних осіб та військового збору. У зв'язку з цим судові рішення у частині вирішення скарги про визнання неправомірною бездіяльності головного державного виконавця підлягають скасуванню, з ухваленням нового рішення про задоволення скарги у цій частині.

Разом із цим Верховний Суд зазначав, що чинне процесуальне законодавство України не наділяє суди повноваженнями щодо зобов'язання державних виконавців вчиняти або утриматися від вчинення певних виконавчих дій, що не звільняє державного виконавця від обов'язку усунути порушення, встановлені судовим рішенням. У зв'язку з цим немає підстав для скасування оскаржених судових ухвал у частині відмови у задоволенні скарги щодо зобов'язання державного виконавця винести постанову про закінчення виконавчого провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 523/14396/19 (провадження № 61-10657св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92173448>

11. Застосування норм процесуального права у справах, пов'язаних із виконанням судових рішень

11.1. Вимога про скасування постанови державного виконавця щодо проведення виконавчих дій є неналежним способом захисту порушених прав боржника у виконавчому провадженні, оскільки законодавцем визначено

спеціальний порядок оскарження рішень, дій та бездіяльності державних виконавців під час виконання судових рішень

21 лютого 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за позовом ОСОБА_1 до Відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Київській області (далі – ВПВР УДВС ГТУЮ у Київській області) про скасування постанови про розшук майна боржника.

Суд встановив, що на виконанні ВПВР УДВС ГТУЮ у Київській області перебуває виконавчий лист, виданий судом про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Альфа-Банк» заборгованості за кредитним договором. ОСОБА_1 надіслав на адресу відповідача заяву про відкладення виконавчих дій; постановою про розшук майна боржника оголошено у розшук майно боржника.

Відмовляючи у задоволенні позову, суди керувалися тим, що позивач обрав спосіб захисту своїх прав шляхом звернення до суду з позовом про скасування постанови про розшук майна, проте рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби оскаржуються в суді шляхом подачі скарги у порядку статей 383–389 ЦПК України.

Верховний Суд погодився із такими висновками судів з огляду на таке.

Звернувшись до суду з цим позовом, ОСОБА_1 оскаржив постанову про розшук майна боржника у виконавчому провадженні, а також фактично оспорював бездіяльність державного виконавця.

Сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду зі скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їх права чи свободи (стаття 383 ЦПК України 2004 року).

Законодавець визначив спеціальний порядок оскарження рішень, дій та бездіяльності державних виконавців під час примусового виконання судових рішень. Звернення до суду з позовом про скасування постанови про розшук майна боржника є виявом обрання неналежного порядку захисту порушених прав ОСОБА_1 як боржника у виконавчому провадженні, яке на момент звернення до суду з позовом тривало.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 лютого 2020 року у справі № 758/8416/15-ц (провадження № 61-35св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87793790>

Аналогічний правовий висновок викладений у постановах Верховного Суду: від 22 квітня 2020 року у справі № 335/8905/18 (провадження № 61-2454св19) <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88979331>

від 01 липня 2020 року у справі № 645/7796/18 (провадження № 61-15043св19) <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90202368>

11.2. Звернення до суду приватного/державного виконавця із поданням про звернення стягнення на майно боржника у тому самому провадженні щодо того ж самого об'єкта нерухомого майна, проте з інших правових підстав та з додаванням нових доказів, є належним способом захисту та підлягає розгляду без відкриття нового провадження у справі

01 липня 2020 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за поданням приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області про звернення стягнення на нерухоме майно боржника, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку, та просив звернути стягнення на житловий будинок, який належить боржнику ОСОБА_1, але право власності на який нею не зареєстровано у встановленому законом порядку.

Суд установив, що у заявника перебуває провадження з примусового виконання виконавчого листа, виданого на виконання судового рішення про стягнення з боржника на користь банку грошових коштів. ОСОБА_1 є власником будинку, однак свідомо не зареєстрував право власності на нього в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно з метою унеможливити звернення стягнення на майно.

Відмовляючи у відкритті провадження за цим поданням, суд першої інстанції, з висновками якого погодився апеляційний суд, виходив із того, що воно є аналогічним з попереднім поданням приватного виконавця, за наслідками розгляду якого було відмовлено у відкритті провадження. При цьому суд послався на пункт другий частини першої статті 186 ЦПК України.

Верховний Суд скасував судові рішення та передав справу на розгляд до суду першої інстанції з огляду на таке.

Приватний виконавець цього разу звернувся до суду із поданням про звернення стягнення на майно боржника у тому самому виконавчому провадженні щодо того самого об'єкта нерухомого майна, проте з інших правових підстав, з додаванням нових доказів, а тому висновки про те, що немає підстав для розгляду нового подання виконавця, є помилковими.

Верховний Суд зазначав, що формалізм у процесі є позитивним і необхідним явищем, оскільки забезпечує чітке дотримання судами процесу, проте надмірний формалізм заважає практичному та ефективному доступу до суду, не сприяє правовій визначеності, належному здійсненню правосуддя, у тому числі виконанню судового рішення та є порушенням статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Виконання судових рішень у цивільних справах є складовою права на справедливий суд та однією з процесуальних гарантій доступу до суду, що передбачено зазначеною статтею Конвенції.

Розгляд процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень, є триваючими правовідносинами до тих пір, поки судові рішення не буде

виконане в порядку, передбаченому законом. Тому державний/приватний виконавець має право звертатися до суду з відповідним поданням, направленим на виконання статті 129 Конституції України щодо обов'язковості судового рішення, стільки разів, скільки для цього необхідно, щоб виконати судові рішення. Проте це не мають бути тотожні та аналогічні подання (заяви), які вже судом вирішені.

При цьому згідно з частиною одинадцятою статті 440 ЦПК України суд негайно розглядає подання державного/приватного виконавця без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного виконавця, приватного виконавця.

Розгляд процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб), є виконанням судових рішень як заключного етапу в процесі реалізації захисту цивільних прав.

Виконання судових рішень у цивільних справах є складовою права на справедливий суд та однією з процесуальних гарантій доступу до суду, що передбачено статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Правовідносини з виконання судових рішень є триваючими, поки судові рішення не буде виконане в порядку, передбаченому законом.

Заява (подання державного/приватного виконавця) з процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень у цивільних справах, зокрема про звернення стягнення на нерухоме майно боржника, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку, підлягає негайному розгляду без відкриття провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 488/3753/17-ц (провадження № 61-17011сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90202506>

11.3. Розгляд заяви про видачу виконавчого листа за рішенням суду у справі, за якою фактично втрачене судове провадження, є неможливим до відновлення такого провадження у порядку, визначеному ЦПК України

06 червня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою ОСОБА_1 про видачу виконавчого листа та поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Звертаючись до суду із заявою про видачу виконавчого листа та поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання за рішенням суду у справі за позовом ОСОБА_1 до ПАТ «Дельта Банк» про стягнення заборгованості за депозитним договором, заявник мотивував її тим, що державний виконавець відмовив у прийнятті до провадження виконавчого

листа, оскільки він роздрукований на бланку суворої звітності іншої держави, що не передбачено чинним законодавством України.

Закриваючи провадження у справі з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 205 ЦПК України, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що ухвалою апеляційного суду, яка набрала законної сили, відмовлено заявнику у задоволенні заяви про видачу копії рішення місцевого суду та виконавчих листів у справі за позовом ОСОБА_1 до ПАТ «Дельта Банк» про стягнення заборгованості за депозитним договором. Чинне законодавство не передбачає повторного розгляду одних і тих самих питань за наявності судового рішення, яким ці питання вирішені у спорі між тими самими особами і з тих самих підстав.

Верховний Суд скасував судові рішення в частині вимог ОСОБА_1 про видачу належним чином оформленого виконавчого листа та передав справу до суду першої інстанції для обговорення питання відновлення судового провадження з огляду на таке.

Суди не звернули уваги на те, що стаття 205 ЦПК України (у редакції, чинній на час розгляду справи) не передбачає такої підстави для закриття провадження у справі, як наявність ухвали суду, яка набрала законної сили та якою вирішено питання у спорі між тими самими особами і з тих самих підстав, оскільки тотожність спору передбачена тільки для позовного провадження.

Крім того, якщо місцевий суд знаходиться на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції, то відновлення втраченої справи здійснюється судом за територіальною підсудністю судових справ, визначеною згідно зі статтею 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» або статей 1, 3 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції».

Таким чином, здійснити розгляд заяви про видачу виконавчого листа за рішенням суду у справі, за якою фактично втрачене судове провадження, є неможливим до відновлення такого провадження у порядку, чітко визначеному ЦПК України.

Суд першої інстанції питання про відновлення втраченого провадження не обговорив і не роз'яснив заявнику право подавати відповідну заяву.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 червня 2018 року у справі № 754/1480/17 (провадження № 61-16832св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74630046>

11.4. Ініціювання питання про визначення частки боржника для створення переваг одного кредитора перед іншим у процедурі виконавчого провадження

є недопустимим. При цьому у разі ініціювання цього питання судове рішення стосується прав та/або інтересів кредитора

17 листопада 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за поданням приватного виконавця виконавчого округу м. Києва про визначення розміру частки боржника ОСОБА_2 у спільному майні подружжя.

Суд установив, що у провадженні приватного виконавця перебуває виконавче провадження з примусового виконання рішення суду про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 суми боргу за розпискою. Майно та/або грошові кошти, достатні для виконання судового рішення, у боржника відсутні. У період шлюбу ОСОБА_2 з ОСОБА_3 остання продала квартиру за згодою боржника. Також ОСОБА_3 на праві власності належить земельна ділянка для ведення особистого селянського господарства.

Суд першої інстанції з метою звернення стягнення майна в рамках виконавчого провадження визначив розмір частки боржника ОСОБА_2 зі спільного майна подружжя – S частину земельної ділянки.

Апеляційний суд закриттям апеляційного провадження за апеляційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, ОСОБА_4 на ухвалу суду першої інстанції.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду, передав справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з огляду на таке.

Частка у праві спільної часткової власності є самостійним об'єктом цивільних прав, яка може бути об'єктом продажу з публічних (електронних) торгів, передачі стягувачу в рахунок погашення боргу, без її виділу в натурі з об'єкта нерухомого майна; у разі виявлення державним виконавцем майна, яким боржник володіє спільно з іншими особами, і частка боржника в якому не визначена, для звернення стягнення на частку боржника державний виконавець звертається до суду з поданням про визначення частки боржника у такому майні.

Завданням цивільного судочинства є саме ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. Такий захист можливий за умови, що права, свободи чи інтереси власне порушені, а учасники цивільного обороту використовують цивільне судочинство для такого захисту. По суті ініціювання питання про визначення частки боржника для створення переваг одного кредитора перед іншим у процедурі виконавчого провадження є недопустимим. При цьому у разі ініціювання питання про визначення частки боржника для створення переваг одного кредитора перед іншим у процедурі виконавчого провадження судове рішення стосується прав та/або інтересів кредитора.

У справі, що переглядалася, апеляційний суд при закритті апеляційного провадження не врахував, що ОСОБА_4, який подавав апеляційну скаргу

на ухвалу суду першої інстанції, є стягувачем у зведеному виконавчому провадженні, де одним з боржників є ОСОБА_3. В апеляційній скарзі ОСОБА_4 посилався на те, що ОСОБА_3, проти якої ухвалене судове рішення про стягнення боргу на користь ОСОБА_4 та накладено арешт на її майно, зокрема і земельну ділянку (що була предметом подання приватного виконавця в цій справі), та її чоловік ОСОБА_2, які своєю бездіяльністю сприяють визначенню їх часток у такому майні (що є фактично поділом майна), діють очевидно недобросовісно та зловживають правами на шкоду інтересам кредитора ОСОБА_4, не повідомивши суд про існування шлюбного договору, відповідно до умов якого земельна ділянка є особистою приватною власністю ОСОБА_3.

Таким чином, апеляційний суд не врахував, що задоволення подання приватного виконавця про визначення розміру частки боржника ОСОБА_2 у спільному майні подружжя, за наявності шлюбного договору, порушує майнові інтереси ОСОБА_4.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 листопада 2021 року у справі № 361/2679/21 (провадження № 61-16889св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101240427>

11.5. Норма частини другої статті 183 ЦПК України поширюється виключно на заяви (клопотання, заперечення), подані до суду без дотримання вимог частин першої або другої цієї статті, і не регулює порядок подання скарги на бездіяльність (дії) державного виконавця

10 березня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю «Дісплей-Плюс» (далі – ТОВ «Дісплей-Плюс») на дії приватного виконавця виконавчого округу Херсонської області, заінтересована особа – Акціонерне товариство «Кристалбанк» (далі – АТ «Кристалбанк»).

Місцевий суд, з висновком якого погодився апеляційний суд, на підставі пункту 1 частини четвертої статті 185 ЦПК України та частин другої, четвертої статті 183 ЦПК України повернув скаргу заявникові без розгляду, оскільки ним не надано доказів надіслання копії скарги іншим учасникам справи і скаргу підписано особою, повноваження якої не підтверджено належним чином.

Верховний Суд передав справу до суду першої інстанції для вирішення питання про відкриття провадження у справі з огляду на таке.

У розділі VII ЦПК України «Судовий контроль за виконанням судових рішень» передбачено можливість звернення сторін виконавчого провадження до суду, який видав виконавчий документ зі скаргою на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця.

Скарги мають відповідати загальним вимогам щодо форми та змісту позовної заяви, передбаченим положеннями ЦПК України, та містити відомості,

зазначені у частині четвертій статті 74 Закону України «Про виконавче провадження».

Згідно з частиною четвертою статті 74 Закону України «Про виконавче провадження» скарга у виконавчому провадженні подається виключно у письмовій формі та має містити: найменування органу державної виконавчої служби, до якого вона подається; повне найменування (прізвище, ім'я та по батькові) стягувача та боржника, їхні місця проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (прізвище, ім'я та по батькові) представника сторони виконавчого провадження, якщо скарга подається представником; реквізити виконавчого документа (вид документа, найменування органу, що його видав, день видачі та номер документа, його резолютивна частина); зміст оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності та посилання на порушену норму закону; викладення обставин, якими скажник обґрунтовує свої вимоги; підпис скажника або його представника із зазначенням дня подання скарги.

Суди у порушення цих вимог процесуального законодавства не звернули уваги на те, що вимоги частини другої статті 183 розділу II «Заяви з процесуальних питань» ЦПК України не регулюють спірні процесуальні правовідносини, тому не підлягають застосуванню у цій справі, оскільки вказана норма процесуального права поширюється виключно на заяви (клопотання, заперечення), подані до суду без дотримання вимог частин 1 або 2 цієї статті.

При цьому Верховний Суд зазначав, що відповідно до розділу VII ЦПК України судовий контроль за виконанням судових рішень – це окремий вид судового провадження, який передбачає окремий процесуальний режим розгляду справ. Тому до скарг, якими ініціюється початок провадження у справі на дії виконавця, застосовуються загальні положення позовного провадження, у тому числі залишення скарги без руху, якщо є для цього підстави, а не її повернення.

Крім того, виконання судових рішень є завершальною стадією судового процесу. Саме такий принцип застосовує Європейський суд з прав людини у своїй сталій практиці, зазначаючи, що виконання судових рішень – невід'ємна частина судового процесу, оскільки без цієї стадії судового процесу сам факт прийняття будь-якого рішення суду втрачає сенс. Саме на цій стадії судового процесу завершується відновлення порушених прав особи.

Враховуючи сталу практику ЄСПЛ, положення національного законодавства та встановлені фактичні обставини, Верховний Суд дійшов висновку про те, що суди, повертаючи скаргу заявнику без розгляду, не дослідили його доводів щодо порушення його прав при ухваленні судового рішення судом першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 березня 2021 року у справі № 766/17333/20-ц (провадження № 61-1124св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533074>

Аналогічний правовий висновок викладений у постановах Верховного Суду:
від 17 лютого 2021 року у справі № 569/13160/20 (провадження № 61-15478св20)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177289>
від 27 січня 2021 року у справі № 569/13154/20 (провадження № 61-15520св20)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/94525074>

11.6. Дія норми частини п'ятої статті 142 ЦПК України щодо компенсації судових витрат у разі закриття провадження поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку з розглядом скарг на дії, рішення, бездіяльність виконавця

17 лютого 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою фізичної особи – підприємця ОСОБА_1 на дії державного виконавця Ужгородського міського відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Закарпатській області щодо використання звіту про оцінку майна, заінтересовані особи: ОСОБА_2, Товариство з обмеженою відповідальністю «Приватна експертна служба», Товариство з обмеженою відповідальністю «Еталон».

Суд першої інстанції залишив без задоволення скаргу ОСОБА_1.

Апеляційний суд скасував ухвалу суду та закриття провадження у справі на підставі пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України, оскільки спір підлягав розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Заінтересовані особи (стягувачі) просили апеляційний суд ухвалити додаткове рішення про розподіл судових витрат на правову допомогу та стягнути із заявника на свою користь відповідні витрати.

Апеляційний суд відмовив у задоволенні заяв, посилаючись на те, що відповідно до вимог статті 452 ЦПК України судові витрати, пов'язані з розглядом скарги, покладаються судом на заявника, якщо було ухвалено рішення про відмову в задоволенні його скарги. Проте у цій справі провадження за скаргою було закрито, суд не ухвалював рішення про відмову в задоволенні скарги, тому немає підстав для покладення судових витрат на заявника.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду та передав справу на розгляд до суду апеляційної інстанції з огляду на таке.

Загальне правило щодо компенсації судових витрат у разі закриття провадження передбачене частиною п'ятою статті 142 ЦПК України, згідно з якою у разі закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду відповідач має право заявити вимоги про компенсацію здійснених ним витрат, пов'язаних з розглядом справи, внаслідок необґрунтованих дій позивача.

Апеляційний суд керувався положенням статті 452 ЦПК України, проте ця спеціальна норма процесуального права стосується інших правових наслідків, зокрема розгляду скарги на дії державного виконавця по суті.

У справі, яка переглядалася, апеляційний суд закриття провадження з підстав порушення правил юрисдикції.

Отже, застосуванню підлягали загальні положення цивільного процесуального законодавства, а саме статті 142 ЦПК України, зокрема й щодо провадження за скаргами на дії, рішення виконавця.

Верховний Суд вважав, що апеляційний суд неналежним чином дослідив зазначене вище, не врахував вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод про справедливий судовий розгляд і справедливі судові процедури та дійшов передчасного висновку про відсутність підстав для покладення судових витрат на позивача, оскільки процесуальний закон передбачає можливість компенсації судових витрат у разі закриття провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 лютого 2021 року у справі № 308/9100/19-ц (провадження № 61-6095св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95067008>

11.7. Після завершення судового процесу право на укладення мирової угоди може бути реалізовано лише у процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження. При цьому суб'єктами, які уповноважені звертатися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, є державні або приватні виконавці, на виконанні в яких перебуває відповідне виконавче провадження

30 вересня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу представника ОСОБА_1 на ухвалу районного суду та постанову апеляційного суду у справі за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ОТП Факторинг Україна» до ОСОБА_2, ОСОБА_4 про стягнення заборгованості за кредитним договором.

Місцевий суд, з яким погодився суд апеляційної інстанції, повернув заявникам клопотання про затвердження мирової угоди у спорі про стягнення заборгованості за кредитним договором, подане сторонами після ухвалення судового рішення у справі.

Верховний Суд погодився із рішенням судів першої та апеляційної інстанцій з огляду на таке.

Після ухвалення судового рішення судовий процес припиняється. Разом із тим процес захисту прав продовжується у формі виконання судового рішення, яке може відбуватися у добровільному чи примусовому порядку (виконавче провадження).

При цьому добровільний порядок, на відміну від примусового, на законодавчому рівні не регулюється.

Згідно із частиною другою статті 19 Закону України «Про виконавче провадження» сторони у процесі виконання рішення мають право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ.

У частині першій статті 434 ЦПК України закріплено, що мирова угода, укладена між сторонами, або заява про відмову стягувача від примусового виконання у процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному або приватному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її для затвердження до суду, який видав виконавчий документ.

Отже, на законодавчому рівні встановлений імперативний припис щодо часу, коли може бути укладена мирова угода після ухвалення судового рішення, тобто закінчення судового процесу, та кола суб'єктів, уповноважених звернутися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, які розширеному тлумаченню не підлягають.

На відміну від раніше чинної частини першої статті 372 ЦПК України 2004 року, викладеної в новій редакції відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», яка дозволяла укладення мирової угоди як до відкриття виконавчого провадження, так і під час виконавчого провадження, у частині першій статті 434 ЦПК України встановлено, що зазначене право може бути реалізовано лише у процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження.

Суб'єктами, які уповноважені звертатися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, є державні або приватні виконавці, на виконанні в яких перебуває відповідне виконавче провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 вересня 2020 року у справі № 753/16296/14-ц (провадження № 61-8665св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566561>

11.8. Зупинення виконання рішення суду першої інстанції, яке підлягає примусовому виконанню, у разі поновлення судом строку на його апеляційне оскарження або прийняття до розгляду апеляційної скарги на таке рішення є виключною компетенцією виконавця

20 січня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії приватного виконавця виконавчого округу Київської області.

Скаргу мотивовано тим, що за рішенням суду з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 стягнуто заборгованість за договором позики. Судом на виконання зазначеного рішення видано виконавчий лист, відкрито виконавче провадження.

ОСОБА_4 як особа, яка не брала участі у справі, звернувся до апеляційного суду із апеляційною скаргою на рішення суду, ухвалою апеляційного суду відкрито апеляційне провадження. Приватним виконавцем ОСОБА_1 було відмовлено у задоволенні клопотання про зупинення виконавчого провадження.

Ухвалою суду першої інстанції визнано незаконною бездіяльність та рішення приватного виконавця про відмову у зупиненні виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа та зобов'язано зупинити виконавче провадження.

Суд апеляційної інстанції, скасовуючи ухвалу місцевого суду та відмовляючи в задоволенні скарги, виходив із того, що положення статті 38 Закону України «Про виконавче провадження» регулюють порядок зупинення виконавчого провадження у випадку подання апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції, яке ще не було предметом перегляду апеляційним судом, водночас стаття 370 ЦПК України передбачає можливість зупинення дії рішення суду першої інстанції у разі подання апеляційної скарги після закінчення апеляційного розгляду справи. Таким чином, оскільки апеляційним судом було поновлено строк на апеляційне оскарження рішення місцевого суду і не зупинено його дію, воно вважається таким, що набрало законної сили і є обов'язковим для виконання, а тому висновки суду першої інстанції про наявність підстав для задоволення скарги є помилковими.

Верховний Суд не погодився з таким висновком апеляційного суду з огляду на таке.

Положення статті 38 Закону України «Про виконавче провадження» містить імперативний припис, відповідно до якого виконавець зобов'язаний зупинити виконавче провадження за наявності підстав, передбачених у частині першій цієї статті. При цьому закон не пов'язує реалізацію вказаних повноважень з ухваленням відповідного судового рішення.

Системний аналіз абзацу 2 частини восьмої статті 394, статті 436 ЦПК України дає підстави вважати, що на законодавчому рівні проводиться розмежування між зупиненням виконання оскаржуваного судового рішення, яке застосовується у випадку, якщо судове рішення підлягає примусовому виконанню, й зупиненням дії судового рішення, якщо рішення не передбачає примусового виконання.

Відповідно до норм частини другої статті 370 ЦПК України суд апеляційної інстанції може зупиняти дію судових рішень, які не підлягають примусовому виконанню, але не має повноважень вирішувати питання щодо зупинення виконання рішення суду першої інстанції, якщо останнє підлягає примусовому виконанню, оскільки це стосується виключної компетенції виконавця на підставі частини першої статті 38 Закону України «Про виконавче провадження».

Рішення суду першої інстанції, яке було оскаржено ОСОБА_4 до суду апеляційної інстанції, є рішенням про присудження, тобто підлягає примусовому виконанню. У зв'язку з цим апеляційний суд правомірно відмовив у задоволенні клопотання під час відкриття апеляційного провадження за апеляційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, щодо зупинення дії рішення, що не могло бути підставою для невиконання виконавцем вимог вказаної статті.

Верховний Суд зауважив, що висновки апеляційного суду про те, що стаття 38 Закону України «Про виконавче провадження» регулює порядок

зупинення виконавчого провадження лише у випадку подання апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції, яке ще не було предметом апеляційного перегляду, є помилковими, оскільки вказана стаття не містить таких застережень.

Касаційний цивільний суд вважав, що висновки місцевого суду про визнання незаконною бездіяльності приватного виконавця про відмову у зупиненні виконавчого провадження є обґрунтованими, а тому в цій частині судового рішення апеляційного суду підлягає скасуванню із залишенням у силі рішення суду першої інстанції.

Разом із цим, враховуючи те, що ухвалою апеляційного суду, яка залишена без змін постановою Верховного Суду, апеляційне провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_4 на рішення суду закрито, відсутні підстави для задоволення скарги в частині зобов'язання приватного виконавця зупинити виконавче провадження на підставі статті 38 Закону України «Про виконавче провадження».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2021 року у справі № 466/5766/13-ц (провадження № 61-13912св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94362898>

11.9. Не допускається забезпечення позову шляхом зупинення виконання судових рішень, що набрали законної сили

01 жовтня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою ОСОБА_1 про забезпечення позову до пред'явлення позову до суду.

Подаючи заяву про забезпечення позову, ОСОБА_1 посилався на те, що він має намір звернутися до суду з позовом про звільнення від арешту належного йому на праві власності транспортного засобу – автомобіля марки «Porsche Cayenne», який безпідставно та незаконно у нього вилучений та тимчасово затриманий.

Суд установив, що працівник поліції відповідно до статті 36 Закону України «Про виконавче провадження» здійснив огляд та тимчасово затримав спірний автомобіль шляхом доставлення його для зберігання на штрафмайданчик у зв'язку з оголошенням його в розшук.

Суд першої інстанції частково задовольнив заяву про забезпечення позову до пред'явлення позову до суду.

Апеляційний суд скасував ухвалу місцевого суду в частині задоволення заяви щодо заборони до вирішення позову по суті приватному виконавцю, будь-яким іншим особам вчиняти з автомобілем, який зберігається на штрафмайданчику будь-які дії та заборони керівнику батальйону поліції, а також працівникам підприємства, які охороняють транспортний засіб

на майданчику, вчиняти будь-які дії щодо автомобіля, включаючи його видачу приватному виконавцю та директору юридичної особи, зазначивши, що такі вимоги значно виходять за межі позову, який ОСОБА_1 має намір пред'явити.

Залишаючи без змін ухвалу суду першої інстанції в іншій частині, апеляційний суд погодився з висновком суду в частині заборони до вирішення позову по суті директору юридичної особи ТОВ «Неос Лізінг» вчиняти будь-які дії з належним на праві власності ОСОБА_1 тимчасово затриманим транспортним засобом, оскільки невжиття заходів забезпечення позову може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду у випадку задоволення позову.

Верховний Суд погодився з таким висновком апеляційного суду з огляду на таке.

Згідно із пунктом 5 частин першої та третьої статті 150 ЦПК України позов може бути забезпечено зупиненням продажу арештованого майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту. Заходи забезпечення позову, крім арешту морського судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги, мають бути співмірними із заявленими позивачем вимогами.

Обґрунтованою підставою для забезпечення позову має бути існування очевидної загрози порушення законних прав та інтересів позивача у справі в разі невжиття заходів забезпечення позову. Звертаючись із заявою про забезпечення позову, особа має довести належність їй таких прав та те, що невжиття таких заходів призведе до утруднення чи неможливості виконання майбутнього рішення суду, при цьому існування загрози порушення прав позивача повинно мати очевидний та об'єктивний характер.

Вирішуючи питання про забезпечення позову, суд має врахувати інтереси не тільки позивача, а й інших осіб, права яких можуть бути порушені у зв'язку із застосуванням відповідних заходів. Недопустимо забезпечувати позов шляхом зупинення виконання судових рішень, що набрали законної сили. На стадії виконавчого провадження виконавчий документ, виданий на підставі рішення суду, прирівнюється до напису нотаріуса.

Постановами про арешт майна боржника та про його розшук приватним виконавцем при примусовому виконанні виконавчого напису нотаріуса накладено арешт на транспортний засіб заявника та оголошено його в розшук. Працівник поліції здійснив огляд та тимчасово затримав автомобіль заявника шляхом доставлення для зберігання на спеціальний майданчик на підставі статті 36 Закону України «Про виконавче провадження».

Верховний Суд погодився з висновком апеляційного суду про те, що заборона приватному виконавцеві, керівникові батальйону поліції та працівникам підприємства, які здійснюють охорону вилученого автомобіля на штрафмайданчику, вчиняти будь-які дії щодо спірного автомобіля призведе до зупинення виконання виконавчого напису нотаріуса, що є недопустимим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2020 року у справі № 524/188/18 (провадження № 61-38051св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92065787>

11.10. Боржник під час примусового виконання судового рішення не може пред'являти позов про зняття арешту з майна, оскільки має право на оскарження дій державного виконавця в порядку, передбаченому розділом VII ЦПК України. Якщо суд помилково прийняв позов до розгляду, під час судового розгляду він має закрити провадження у справі з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 255 ЦПК України

24 травня 2021 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за позовом ОСОБА_1 до Соснівського відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Черкаській області (далі – ВДВС) про зняття арешту.

Суд установив, що на виконанні державного виконавця ВДВС знаходилося виконавче провадження з виконання рішення суду про стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 аліментів на утримання неповнолітнього сина ОСОБА_4. У зв'язку з утворенням заборгованості за аліментами державний виконавець ВДВС прийняв постанову, якою на нерухоме майно позивача, зокрема квартиру, наклав арешт.

Суд першої інстанції закрити провадження у справі, мотивуючи своє рішення тим, що ОСОБА_1 є боржником у виконавчому провадженні, для нього встановлений інший порядок захисту порушеного права – шляхом звернення до суду зі скаргою, а не у порядку позовного провадження.

Апеляційний суд залишив без змін ухвалу районного суду, зазначивши, що ОСОБА_1 є стороною виконавчого провадження, спірне питання регулюється спеціальними нормами права, встановленими у розділі VII ЦПК України «Судовий контроль за виконанням судових рішень».

Верховний Суд залишив без змін судові рішення з огляду на таке.

Під час виконання судових рішень сторони виконавчого провадження мають право оскаржити рішення, дії або бездіяльність органів державної виконавчої служби, їх посадових осіб, виконавців чи приватних виконавців у порядку судового контролю, оскільки виконання судового рішення є завершальною стадією судового розгляду.

Відповідно до частини першої статті 59 Закону України «Про виконавче провадження» особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту.

При цьому в порядку цивільного судочинства захист майнових прав здійснюється у позовному провадженні, а також у спосіб оскарження рішення,

дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби.

Спори про право цивільне, пов'язані з належністю майна, на яке накладено арешт, відповідно до статті 19 ЦПК України розглядаються в порядку цивільного судочинства у позовному провадженні, якщо однією зі сторін відповідного спору є фізична особа, крім випадків, коли розгляд таких справ відбувається за правилами іншого судочинства.

Так, відповідно до статті 447 ЦПК України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права чи свободи.

У разі якщо опис та арешт майна проводився державним виконавцем, скарга сторони виконавчого провадження розглядається в порядку, передбаченому розділом VII ЦПК України. Інші особи, які є власниками (володільцями) майна і які вважають, що майно, на яке накладено арешт, належить їм, а не боржникові, можуть звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту, що передбачено Законом України «Про виконавче провадження».

Установивши, що позивач є боржником у виконавчому провадженні, суди дійшли обґрунтованих висновків про те, що він не може пред'являти позов про зняття арешту з майна, оскільки законом у цьому випадку передбачений інший спосіб судового захисту, зокрема оскарження боржником рішення, дій, бездіяльності державного виконавця в порядку, передбаченому розділом VII ЦПК України.

За таких обставин висновки судів першої та апеляційної інстанцій про закриття провадження у справі на підставі пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України є обґрунтованими, оскільки арешт накладено на майно ОСОБА_1, який є боржником у виконавчому провадженні, з метою забезпечення виконання рішення суду, тому він не може бути позивачем у справі і така справа не підлягає розгляду в позовному провадженні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 травня 2021 року у справі № 712/12136/18 (провадження № 61-4726сво19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97352458>

Аналогічний правовий висновок викладений у постанові Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 577/4541/20 (провадження № 61-8240св21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102747991>

11.11. Скарга на дії, бездіяльність та рішення державного (приватного) виконавця, пов'язані з реалізацією майна на електронних торгах, має

розглядатися в порядку позовного провадження, а не у порядку судового контролю за виконанням судових рішень

03 листопада 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на дії приватного виконавця щодо проведення оцінки квартири, направлення повідомлення про результати оцінки квартири та підготовки її до примусової реалізації шляхом проведення електронних торгів.

Суд установив, що на виконанні у приватного виконавця перебуває виконавче провадження з примусового виконання дубліката виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_1 на користь Публічного акціонерного товариства «Банк «Форум» заборгованості за кредитним договором, який двічі повертався стягувачеві. Приватний виконавець наклав арешт на належну боржнику ОСОБА_1 квартиру, призначив суб'єкта оціночної діяльності для участі у виконавчому провадженні та в подальшому вчинив дії щодо оцінки цього майна, підготовки його до примусової реалізації шляхом проведення електронних торгів та подання заявки на реалізацію арештованого майна.

Суд першої інстанції, з рішенням якого погодився й апеляційний суд, скаргу задовольнив.

Верховний Суд скасував судові рішення, закрити провадження у справі в частині вимог скарги ОСОБА_1 про визнання неправомірними дій приватного виконавця щодо направлення повідомлення про результати оцінки квартири, скаргу в частині вимог про визнання неправомірними дій приватного виконавця щодо підготовки майна до примусової реалізації шляхом проведення електронних торгів залишив без розгляду. У задоволенні скарги ОСОБА_1 про визнання неправомірними дій приватного виконавця щодо подання заявки на реалізацію арештованого майна та зобов'язання вчинити певні дії відмовив з огляду на таке.

Тлумачення статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» дає підстави для висновку, що саме визначення вартості (оцінка) майна боржника під час виконання судового рішення є процесуальною дією виконавця, яка підлягає оскарженню згідно з частиною першою статті 447 ЦПК України, а не повідомлення виконавця про результати такої процесуальної дії. Тому скарга ОСОБА_1 стосовно направлення повідомлення про результати оцінки арештованого майна не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, як і взагалі не підлягає судовому розгляду.

Щодо визнання незаконними дій приватного виконавця стосовно підготовки квартири до примусової реалізації шляхом проведення електронних торгів, Верховний Суд звернув увагу на те, що предметом розгляду за скаргою ОСОБА_1 були дії державного виконавця, пов'язані з реалізацією арештованого майна, що є підставою для виникнення цивільних прав та обов'язків інших осіб (не сторін виконавчого провадження), то до таких правовідносин мають

застосовуватися загальні положення про захист цивільних прав шляхом пред'явлення цими особами позову. Враховуючи, що вимоги скарги на дії приватного виконавця щодо видачі актів на предмети прилюдних торгів спрямовані на втрату чинності цих документів, якими оформляються результати прилюдних торгів, які є різновидом договору купівлі-продажу, мають вирішуватися в порядку позовного провадження, а не у порядку судового контролю за виконанням судових рішень, скаргу в цій частині вимог належить залишити без розгляду.

Щодо визнання незаконними дій приватного виконавця стосовно подання заявки на реалізацію арештованого майна та зобов'язання вчинити певні дії, суд установив, що спочатку між ВАТ «ВТБ БАНК» і ОСОБА_1 укладено кредитний договір, за умовами якого ОСОБА_1 отримав на особисті потреби грошові кошти, а потім між АКБ «Форум» і ОСОБА_1 укладено кредитний договір, за умовами якого він отримав кредит для погашення заборгованості у ВАТ «ВТБ Банку» та на споживчі цілі. Іпотечний договір укладено для забезпечення виконання зазначеного кредитного договору. За таких обставин суди дійшли помилкових висновків про забезпечення зобов'язання ОСОБА_1 за споживчим кредитом та поширення на спірні правовідносини положень Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 листопада 2021 року у справі № 2-2117/2010 (провадження № 61-1874св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101028941>

Аналогічний правовий висновок викладений у постановах Верховного Суду: від 17 лютого 2021 року у справі № 757/9754/13-ц (провадження № 61-11249св20) <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95076451> від 27 жовтня 2021 року у справі № 2121/2-1434/11 (провадження № 61-5206св20) <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100704374>

11.12. Суд не наділений повноваженнями вирішувати питання щодо вжиття таких заходів, як забезпечення скарги на дії, рішення виконавця шляхом зупинення реалізації майна, оскільки вирішення питання про зупинення вчинення виконавчих дій належить виключно до компетенції виконавця. При цьому в касаційному порядку підлягає оскарженню ухвала суду першої інстанції, після її перегляду в апеляційному порядку, та судові рішення апеляційного суду, якими вирішено питання щодо забезпечення скарги на дії державного/приватного виконавців, якщо таке клопотання розглянуто судами по суті як забезпечення позову

01 березня 2021 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою на дії та рішення приватного виконавця виконавчого округу м. Києва, заінтересована особа – ОСОБА_2.

Звертаючись до суду зі скаргою, заявник зазначав, що під час виконання судового рішення щодо примусової реалізації квартири в рахунок погашення боргу суб'єкт оскарження порушив норми Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» і вартість квартири значно занижена. Одночасно він просив суд зупинити реалізацію квартири та заборонити ДП «Сетам» вчиняти дії щодо реалізації зазначеного нерухомого майна, подавши заяву про забезпечення скарги шляхом зупинення стягнення.

Суд першої інстанції, з ухвалою якого погодився апеляційний суд, задовольнив заяву, оскільки дії приватного виконавця у межах зазначеного виконавчого провадження до розгляду цієї скарги по суті можуть вплинути на майнові права заявника. Тому відповідно до вимог статей 149, 150 ЦПК України, які регулюють забезпечення позову, пункту 2 частини першої статті 34 Закону України «Про виконавче провадження» заява про забезпечення скарги на дії та рішення приватного виконавця є обґрунтованою.

Верховний Суд скасував судові рішення та відмовив у задоволенні заяви про забезпечення скарги шляхом зупинення стягнення з огляду на таке.

Положення статей 149–153 ЦПК України, які регламентують забезпечення позову, не можуть застосовуватися при розгляді скарги на рішення, дії або бездіяльність посадових осіб державної виконавчої служби, державного чи приватного виконавця (статті 447–451 ЦПК України), поданої у порядку здійснення судового контролю за виконанням рішення суду, яке набрало законної сили (стягнення за яким не зупинялось) і підлягає примусовому виконанню в порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження».

У ЦПК України немає правової норми, яка б надавала суду повноваження у порядку, передбаченому статтями 149, 150 ЦПК України, вживати заходів забезпечення скарги на дії державного виконавця шляхом зупинення реалізації майна.

Отже, суд не наділений повноваженнями вирішувати питання щодо вжиття таких заходів, як забезпечення скарги на дії, рішення виконавця шляхом зупинення реалізації майна, оскільки вирішення питання про зупинення вчинення виконавчих дій належить виключно до компетенції виконавця.

При цьому в касаційному порядку підлягає оскарженню ухвала суду першої інстанції після її перегляду в апеляційному порядку та судові рішення апеляційного суду, якими вирішено питання щодо забезпечення скарги на дії державного або приватного виконавців, якщо таке клопотання розглянуто судами по суті як забезпечення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 березня 2021 року у справі № 752/26606/18 (провадження № 61-21640сво19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95315623>

Аналогічний правовий висновок викладений у постанові Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 1323/5992/2012 (провадження № 61-18744св19)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/86565326>

11.13. Вимоги осіб щодо належності їм майна, на яке накладено арешт, вирішуються відповідно до правил судової юрисдикції шляхом пред'явлення ними позову до боржника та особи, в інтересах якої накладено арешт, про визнання права власності на це майно і зняття з нього арешту. У такому ж порядку розглядаються вимоги осіб, які не є власниками майна, але володіють ним на законних підставах. Орган державної виконавчої служби у відповідних випадках може бути залученим судом до участі у справі як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору

28 жовтня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за позовом ОСОБА_1 до Акціонерного товариства «Укрсоцбанк», Соборного відділу державної виконавчої служби міста Дніпра Головного територіального управління юстиції у Дніпропетровській області, третя особа – Товариство з обмеженою відповідальністю Науково-виробниче підприємство «Променергетика», про усунення перешкод у здійсненні права власності на майно та звільнення майна з-під арешту.

Звертаючись із позовом до суду, ОСОБА_1 є власником нерухомого майна. Їй не було відомо про наявність арешту цього майна, накладеного державним виконавцем у рамках виконавчого провадження та пов'язаного зі стягненням з неї заборгованості за кредитним договором. Відповідно до постанови державного виконавця ВДВС виконавчий лист повернуто стягувачу, у зв'язку з чим вважала, що арешт майна може бути знятий лише за рішенням суду у позовному провадженні.

Відмовляючи у відкритті провадження, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що ОСОБА_1 пред'явила позов, зі змісту якого не вбачається спору між сторонами про право власності (володіння, користування, розпорядження) на майно, на яке накладено арешт, і таке право позивача ніким не оспорується, не містить позов і матеріально-правових вимог до відповідача, а тому позовна заява не підлягає розгляду в порядку позовного провадження, оскільки передбачається інша форма звернення та порядок вирішення.

Верховний Суд погодився з такими висновками судів з огляду на таке.

Суд установив, що ОСОБА_1 є боржником перед банком, є стороною виконавчого провадження.

Вимоги сторони виконавчого провадження про зняття арешту з майна розглядаються не у позовному провадженні, а як оскарження рішення державного виконавця про оцінку майна у процесуальному порядку, передбаченому розділом VII ЦПК України, оскільки є процесуальною дією

державного виконавця незалежно від того, яка конкретно особа (сам державний виконавець, залучений ним суб'єкт оціночної діяльності чи особа, яка рецензувала звіт про оцінку майна) здійснювала відповідні дії, оскільки виконавчо-процесуальні відносини виникли між сторонами виконавчого провадження та державним виконавцем і між державним виконавцем та суб'єктом оціночної діяльності.

Вимоги інших осіб щодо належності їм, а не боржникові майна, на яке накладено арешт, вирішуються відповідно до правил судової юрисдикції шляхом пред'явлення ними позову до боржника та особи, в інтересах якої накладено арешт, про визнання права власності на це майно і зняття з нього арешту. У такому ж порядку розглядаються вимоги осіб, які не є власниками майна, але володіють ним на законних підставах. Орган державної виконавчої служби у відповідних випадках може бути залучений судом до участі у справі як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Доводи касаційної скарги про те, що державний виконавець повернув виконавчий документ стягувачу, не змінює характер правовідносин. Такі вимоги не підлягають розгляду в позовному провадженні, оскільки у цьому випадку позивач одночасно має бути й відповідачем, що є неможливим відповідно до вимог статей 42, 48, 175, 447 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 жовтня 2020 року у справі № 204/2494/20 (провадження № 61-12505св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566604>

Аналогічний правовий висновок викладений у постанові Верховного Суду від 18 серпня 2021 року в справі № 439/449/17 (провадження № 61-18661св20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99088230>

11.14. У порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи не можуть бути розглянуті апеляційні скарги на ухвали суду щодо вирішення питання про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та видачу дубліката виконавчого документа

02 червня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за заявою Акціонерного товариства «УкрСиббанк» (далі – АТ «УкрСиббанк») про видачу дубліката виконавчого документа та поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Суд першої інстанції заяву задовольнив.

Апеляційний суд розглянув у порядку спрощеного позовного провадження скаргу заінтересованої особи (боржника) на ухвалу місцевого суду, залишивши її без змін.

Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій і передав справу на новий розгляд до суду першої інстанції з огляду на таке.

У касаційній скарзі заінтересована особа послалася на те, що суд першої інстанції не повідомив її про дату, час і місце розгляду справи, судових повісток вона не отримувала, а апеляційний суд помилково розглянув справу в порядку спрощеного позовного провадження, у зв'язку з чим вона була позбавлена доступу до правосуддя.

Розгляд справи за відсутності учасника процесу, щодо якого немає відомостей про вручення судової повістки, є порушенням статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо права особи на справедливий судовий розгляд, а також статей 8–12, 128–130, 372 ЦПК України.

Матеріали справи не містять доказів того, що відповідач отримала судові повістки про розгляд районним судом заяви банку.

Порушень допустив і суд апеляційної інстанції. Призначаючи справу до судового розгляду, апеляційний суд в ухвалі зазначав, що вона буде розглядатись у порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення (виклику) сторін.

Апеляційний суд прийняв постанову по суті спору, розглянувши справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи.

Проте згідно із частиною першою статті 368 ЦПК України справа розглядається судом апеляційної інстанції за правилами, встановленими для розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження, з особливостями, встановленими цією главою.

У частині другій статті 369 ЦПК України передбачено, що апеляційні скарги на ухвали суду, зазначені в пунктах 1, 5, 6, 9, 10, 14, 19, 37–40 частини першої статті 353 цього Кодексу, розглядаються судом апеляційної інстанції без повідомлення учасників справи.

Зазначений перелік є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

Предметом розгляду цієї справи в суді першої інстанції було: поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання (пункт 24 частини першої статті 353 ЦПК України); видача дубліката виконавчого документа, що передбачено підпунктом 17.4 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» ЦПК України.

Ухвал суду щодо вирішення вказаних процесуальних питань немає в переліку, що міститься в частині другій статті 369 ЦПК України, на що апеляційний суд уваги не звернув, безпідставно розглянувши справу в порядку спрощеного позовного провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2021 року у справі № 2-2617/2009 (провадження № 61-4650св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97429096>

11.15. Ухвала суду як про задоволення, так і про відмову у задоволенні подання державного чи приватного виконавця про обмеження у праві виїзду за кордон може бути оскаржена в апеляційному порядку

04 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за поданням Першого Приморського відділу державної виконавчої служби у м. Одесі Південного міжрегіонального управління юстиції про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України без вилучення паспортного документа боржника ОСОБА_1.

Звертаючись до суду з поданням, заявник мотивував його тим, що на примусовому виконанні у Першому Приморському відділі державної виконавчої служби у м. Одесі Південного міжрегіонального управління юстиції знаходиться виконавчий лист із виконання рішення суду про стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 боргу за договором позики. Боржник ухиляється від виконання зобов'язання, на виклики державного виконавця не з'являється.

Місцевий суд відмовив у задоволенні подання.

Апеляційний суд повернув апеляційну скаргу ОСОБА_2 на судові рішення до місцевого суду, обґрунтовуючи це тим, що рішення суду першої інстанції про відмову у задоволенні подання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України не належить до визначеного частиною першою статті 353 ЦПК України переліку ухвал, які можуть бути оскаржені окремо від рішення суду.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду, передав справу до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду з огляду на таке.

У пункті 5 частини першої статті 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» передбачено, що право громадянина України на виїзд з України може бути тимчасово обмежено у випадках, коли він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням або рішенням інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом, – до виконання зобов'язань або сплати заборгованості зі сплати аліментів.

Отже, тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України – це певного виду санкція, яка може застосовуватися у зв'язку з ухиленням особи від виконання зобов'язання, зокрема виконання судового рішення.

Відповідно до частини четвертої статті 441 ЦПК України ухвала про тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України може бути постановлена за поданням державного або приватного виконавця, яким відкрито відповідне виконавче провадження. Суд негайно розглядає таке подання без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного (приватного) виконавця.

Обґрунтовуючи подання про тимчасове обмеження боржника ОСОБА_1 у праві виїзду за межі України без вилучення паспортного документа, Перший Приморський відділ державної виконавчої служби у м. Одесі Південного

міжрегіонального управління юстиції посилався на ухилення нею за виконавчими провадженнями від виконання зобов'язань, покладених судовим рішенням.

Особливістю судового рішення щодо тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України без вилучення паспортного документа, з поданням про ухвалення якого звернувся до суду заявник, є те, що воно ухвалюється на стадії виконання судових рішень про стягнення з боржника заборгованості і оскаржити його одночасно з рішенням суду неможливо.

У зв'язку з цим ухвала суду як про задоволення, так і про відмову у задоволенні подання державного чи приватного виконавця про обмеження у праві виїзду за кордон може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 серпня 2021 року у справі № 522/8802/17 (провадження № 61-6835св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98862280>

11.16. Зарахування зустрічних вимог можливе на будь-якій стадії процесу, зокрема і на стадії виконання судового рішення

08 вересня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про припинення грошового зобов'язання.

Суд установив, що рішенням місцевого суду у справі № 2-1741/12 за позовом ОСОБА_2 до ОСОБА_1, ОСОБА_3, ПрАТ «Позняки-Жилбуд» про визнання недійсним правочину, поділ майна та стягнення коштів, яке набрало законної сили, стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 1/2 частку вартості спільного майна подружжя; відкрито виконавче провадження. Пізніше рішенням цього ж суду у справі № 757/2129/14-ц за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про визнання майна спільною сумісною власністю, поділ майна, яке набрало законної сили, стягнуто з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 компенсацію за 1/2 частку в спільному майні; відкрито виконавче провадження.

ОСОБА_1 подала заяву про зарахування зустрічних однорідних вимог, згідно з якою борг ОСОБА_1, яка є боржником у одному виконавчому провадженні, є погашеним повністю у рахунок часткового погашення зобов'язання боржника ОСОБА_2 перед нею, як стягувачем в іншому виконавчому провадженні.

Місцевий суд, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні позову, вважаючи, що рішення суду є обов'язковим до виконання та зарахування зустрічних однорідних вимог здійснюється лише в межах виконавчого провадження відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», а не шляхом пред'явлення нового позову.

Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій, направив справу на новий розгляд з огляду на таке.

Тлумачення норм статей 601, 602 ЦК України свідчить про те, що потрібно розмежовувати зарахування та заяву про зарахування. Адже сама по собі наявність зустрічних однорідних вимог не призводить до їх зарахування і, відповідно, не припиняє зобов'язання. Необхідним і достатнім є наявність заяви про зарахування зустрічних вимог хоча б однієї із сторін.

Заява однієї із сторін про зарахування зустрічних вимог для досягнення бажаного правового ефекту не потребує відповіді з боку адресата, а потребує лише сприйняття заяви останнім. Наслідком подання заяви про зарахування зустрічних вимог, за наявності передбачених умов для зарахування, є остаточне і безповоротне припинення відповідних зобов'язань повністю або частково.

Вимоги, які можуть підлягати зарахуванню, мають бути зустрічними (кредитор за одним зобов'язанням є боржником за іншим, а боржник за першим зобов'язанням є кредитором за другим); однорідними (зараховуватися можуть вимоги про передачу речей одного роду); строк виконання таких вимог настав, не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги. Зарахування зустрічних вимог можливе на будь-якій стадії розвитку відносин сторін, зокрема на стадії виконання судового рішення.

Вирішуючи спір, суди першої та апеляційної інстанцій цього не врахували, не звернули уваги на те, що позивач зробила заяву про зарахування зустрічних вимог, наслідком подання якої, за наявності передбачених умов для зарахування, є остаточне і безповоротне припинення відповідних зобов'язань повністю або частково, у тому числі й на стадії виконання судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 вересня 2021 року у справі № 761/33621/18 (провадження № 61-5484св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99555939>

11.17. Ухвала про відмову у затвердженні мирової угоди, яка укладена на стадії виконання судового рішення, може бути оскаржена в апеляційному порядку

01 листопада 2021 року Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, ОСОБА_3, ТОВ «Корект», районної адміністрації міста, третіх осіб: управління архітектури та містобудування міської ради, обласного комунального підприємства обласної Ради «Бюро технічної інвентаризації та експертної оцінки», приватного нотаріуса, про визнання будівництва самочинним, знесення самочинного будівництва, усунення перешкод у користуванні земельною ділянкою та 1/3 частиною будинку, приведення житлового будинку до попереднього стану, визнання недійсним договору дарування кафетерію, свідоцтва про право власності, реєстраційного посвідчення, звільнення приміщень будинку.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено.

До суду від заступника начальника Франківського ВДВС м. Львова ГТУЮ у Львівській області на стадії виконання рішення у цій справі надійшла мирова угода, укладена між ОСОБА_1, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ТОВ ВКФ «Корект».

Суди розглядали справу неодноразово.

Ухвалою суду першої інстанції відмовлено у затвердженні мирової угоди, укладеної в процесі примусового виконання рішення суду між стягувачем ОСОБА_1 та боржниками ОСОБА_2, ОСОБА_3, ТОВ «Корект».

Ухвалою апеляційного суду апеляційна скарга ОСОБА_1, ОСОБА_2 на ухвалу суду першої інстанції повернута у зв'язку з тим, що згідно з частиною другою статті 352 ЦПК України учасники справи мають право оскаржити в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених статтею 353 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені статтею 353 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається. У пункті 11 частини першої статті 353 ЦПК України визначено, що окремо від рішення може бути оскаржена ухвала щодо затвердження мирової угоди. Натомість позивач (стягувач) ОСОБА_1 та відповідач (боржник) ОСОБА_2 оскаржують ухвалу про відмову у затвердженні мирової угоди, яка в переліку статті 353 ЦПК України відсутня.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду, передавши справу до суду апеляційної інстанції для вирішення питання про відкриття апеляційного провадження, дійшовши таких висновків.

Окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції щодо затвердження мирової угоди (пункт 11 частини першої статті 353 ЦПК України).

Заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду (частина друга статті 353 ЦПК України).

Аналіз цих норм свідчить про те, що тлумачення та застосування положень статті 353 ЦПК України має відбуватися із урахуванням можливості/неможливості поновити свої права особою, яка подає апеляційну скаргу, в інший спосіб, аніж шляхом оскарження в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції окремо від рішення суду. При цьому будь-яка ухвала суду підлягає перегляду в апеляційному порядку самостійно або разом із рішенням суду.

Ухвала про відмову у затвердженні мирової угоди, яка укладена на стадії виконання судового рішення, може бути оскаржена в апеляційному порядку, оскільки з урахуванням стадії укладення мирової угоди особа, яка подає апеляційну скаргу, не може поновити свої права в інший спосіб, аніж шляхом оскарження в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції про відмову у затвердженні мирової угоди, яка укладена на стадії виконання судового рішення.

За таких обставин апеляційний суд дійшов помилкового висновку про повернення апеляційної скарги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 листопада 2021 року у справі № 2-41/2006 (провадження № 61-12703сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100817034>

11.18. Позивачі у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, звільняються від сплати судового збору на стадії здійснення судового контролю за виконанням судових рішень

22 вересня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового провадження справу за скаргою ОСОБА_1 на неправомірну бездіяльність державного виконавця Ужгородського районного відділу державної виконавчої служби Південно-Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, заінтересована особа – ОСОБА_2.

Суд установив, що постановою державного виконавця відкрито виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 майнової та моральної шкоди.

Суд першої інстанції відмовив у відкритті провадження у справі за скаргою ОСОБА_1 на неправомірну бездіяльність державного виконавця у зв'язку з тим, що спір про оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця щодо примусового виконання виконавчого листа, виданого судом у кримінальній справі, підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

ОСОБА_1 оскаржив ухвалу суду першої інстанції в апеляційному порядку, подавши клопотання про звільнення його від сплати судового збору на підставі пункту 2 статті 5 Закону України «Про судовий збір».

Апеляційний суд відмовив у задоволенні клопотання, визнав неподаною та повернув апеляційну скаргу ОСОБА_1 у зв'язку з невиконанням вимог суду щодо сплати судового збору за апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції.

Верховний Суд скасував ухвалу апеляційного суду, передав справу до апеляційного суду для вирішення питання про відкриття апеляційного провадження з огляду на таке.

Тлумачення пункту 2 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» дозволяє зробити висновок про те, що звільнення позивачів у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи, від сплати судового збору має відбуватися не тільки у суді першої інстанції (при пред'явленні позову), але й на наступних стадіях цивільного процесу (при подачі апеляційної та касаційної скарги, а також при здійсненні судового контролю за виконанням судових рішень). Ці стадії судового захисту є єдиним цивільним процесом, завданням якого є справедливий розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушеного права.

У справі, що переглядалася, в апеляційній скарзі на ухвалу суду першої інстанції ОСОБА_1 наголошував на тому, що він звільнений від сплати судового збору на підставі пункту 2 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір», відповідно до якої від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються позивачі у справах про відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я.

Апеляційний суд, повертаючи апеляційну скаргу, не врахував, що провадження з виконання судових рішень є завершальною і невід'ємною частиною (стадією) виконавчого провадження у конкретній справі – у цьому випадку вироку суду про відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тілесного ушкодження, тому ОСОБА_1 звільнений від сплати судового збору за подання скарги на бездіяльність державного виконавця.

Таким чином, апеляційний суд безпідставно поклав на ОСОБА_1, який звернувся як позивач у справі про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, обов'язок зі сплати судового збору та передчасно визнав апеляційну скаргу неподаною і повернув її.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 вересня 2021 року у справі № 308/5733/21 (провадження № 61-13169св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99861125>

11.19. Дії державного виконавця щодо виконання виконавчого документа, виданого на виконання задоволеного в межах кримінального провадження цивільного позову, підлягають оскарженню в порядку цивільного судочинства

05 лютого 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу за скаргою ОСОБА_1 про визнання неправомірними дій начальника Уманського міського відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Черкаській області (далі – Уманський ВДВС), визнання неправомірною та скасування постанови та зобов'язання невчинення дій.

Суд установив, що на виконанні в Уманському ВДВС перебував виконавчий лист у кримінальній справі щодо виконання вироку, яким ОСОБА_2 засуджено за частиною першою статті 286 КК України, а також стягнуто з неї на користь ОСОБА_1 матеріальну шкоду. Постановою начальника Уманського ВДВС визнано дії державного виконавця при виконанні зведеного провадження № 52020545 як такі, що відповідають вимогам Закону України «Про виконавче провадження», а також вирішено, що постанова про повернення виконавчого документа стягувачу при виконанні виконавчого провадження № 51846410, винесена на підставі пункту сьомого статті 37 Закону України «Про виконавче провадження», відповідає вимогам Закону України «Про виконавче провадження».

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, відмовив у відкритті провадження у зв'язку з тим, що оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби при виконанні вироків, що стосуються вирішення цивільних позовів у кримінальному провадженні, відповідно до статті 287 КАС України підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Верховний Суд скасував судові рішення, передав справу на новий розгляд до суду першої інстанції з огляду на таке.

ОСОБА_1 оскаржує постанову начальника Уманського ВДВС, прийняту під час здійснення контролю за законністю зведеного виконавчого провадження, у складі якого перебувало виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа, виданого у справі про задоволення цивільного позову ОСОБА_1 в рахунок відшкодування матеріальної шкоди. Цивільний позов ОСОБА_1 було пред'явлено у кримінальному провадженні та задоволено вироком суду.

Підстави та порядок звернення й розгляду цивільного позову в кримінальному процесі передбачені статтею 128 КПК України, відповідно до норм якої інститут цивільного позову у кримінальному провадженні є суміжним із позовним провадженням, урегульованим ЦПК України.

Справи за скаргами на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи посадової особи ДВС розглядаються судом за загальними правилами ЦПК України з особливостями, встановленими статтею 386 цього Кодексу, за участю державного виконавця або іншої посадової особи ДВС, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються.

Тобто право на звернення зі скаргою та порядок її розгляду й постановлення ухвали пов'язані з наявністю судового рішення, ухваленого за правилами цивільного судочинства та його примусовим виконанням.

Спір щодо оскарження дій державного виконавця щодо виконання виконавчого документа, який був виданий на виконання задоволеного в межах кримінального провадження цивільного позову належить до юрисдикції суду, який видав виконавчий документ, та підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2020 року у справі № 705/1140/18 (провадження № 61-37972св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87732971>

11.20. Заява про заміну сторони стягувача у виконавчому листі, виданому на виконання вироку суду у частині вирішення цивільного позову, розглядається у порядку кримінального судочинства

22 грудня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув у порядку письмового

провадження справу за заявою ОСОБА_1 про заміну стягувача у виконавчому листі.

Суд установив, що вироком місцевого суду, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду та ухвалою Верховного Суду, ОСОБА_2 засуджено за частиною четвертою статті 190 Кримінального кодексу України (далі – КК України) до покарання у виді позбавлення волі на строк 7 років з конфіскацією майна; ОСОБА_3 – за частиною четвертою статті 190 КК України до покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років з конфіскацією майна. Задоволено цивільний позов про стягнення солідарно з ОСОБА_2 та ОСОБА_3 на користь ОСОБА_4 суму відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Стягувачем у виконавчих листах, виданих місцевим судом, зазначено потерпілого у кримінальній справі ОСОБА_4, який помер.

Суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, задовольнив заяву та замінив стягувача ОСОБА_4 у виконавчому листі № 232/1378/12, виданому місцевим судом, на його правонаступника ОСОБА_1.

Верховний Суд скасував постанову апеляційного суду та направив справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з огляду на таке.

ОСОБА_1 звернулася із заявою про заміну сторони стягувача у виконавчому листі, виданому на виконання вироку суду у частині вирішення цивільного позову.

Системний аналіз норм статей 128, 537, 539 КПК України дає підстави для висновку, що повноважним судом, який має розглядати питання про заміну стягувача у виконавчому листі, є відповідний суд з розгляду кримінальних проваджень, який розглядає таке питання у порядку виконання судового рішення – вироку суду, та у разі неврегулювання того чи іншого процесуального питання правилами КПК України субсидіарно застосовує правила ЦПК України.

Відповідно до частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» справи в судах розглядаються суддею одноособово, а у випадках, визначених процесуальним законом, – колегією суддів, а також за участю присяжних. Суддя, який розглядає справу одноособово, діє як суд. Визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи здійснюється Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою у порядку, визначеному процесуальним законом. Справи розподіляються з урахуванням спеціалізації суддів.

В оцінці належності складу суду, який здійснював розгляд заяви ОСОБА_1 про заміну стягувача у виконавчому листі, Верховний Суд врахував, що розгляд справи у суді першої інстанції здійснено за правилами КПК України із додатковим застосуванням правил ЦПК України, оскільки КПК України не містить правил про заміну сторони виконавчого провадження з виконання вироку суду в частині вирішення цивільного позову.

Натомість відповідно до змісту оскаржуваної постанови суду апеляційної інстанції розгляд цієї справи у зв'язку з вирішенням заяви про заміну стягувача

у виконавчому листі здійснено колегією суддів судової палати з розгляду цивільних справ за правилами ЦПК України.

Аналіз змісту рішень зборів суддів апеляційного суду, що містяться в матеріалах справи, а також правил КПК України щодо порядку розгляду питань, які виникають під час виконання вироку суду, зокрема про заміну сторони у виконавчому листі, свідчить про те, що апеляційний розгляд заяви ОСОБА_1 про заміну стягувача у виконавчому листі з виконання вироку суду у частині вирішення цивільного позову здійснено неповноважним складом суду – колегією суддів судової палати з розгляду цивільних справ апеляційного суду, що є безумовною та обов'язковою підставою для скасування оскаржуваної постанови суду апеляційної інстанції із направленням справи на новий апеляційний розгляд.

Наведене призвело до розгляду та вирішення зазначеного процесуального питання не у порядку кримінального судочинства, що було б правильним, а помилково у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 грудня 2021 року у справі № 232/1378/12 (провадження № 61-8211св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102149376>

Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність приватного/державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах / упоряд. правове управління (IV) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду/ Відпов. За вип.: суддя КЦС ВС, секретар Пленуму ВС, к.ю.н, доцент Д.Д. Луспеник / Київ, 2022 – стор. 108

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua